

Raadsvergadering d.d. 2 juli 2018.

Onderwerp: Vaststelling jaarstukken dienstjaar 2017.

Aan de raad.

Ter voldoening aan het bepaalde in de artikelen 197 en 198 van de Gemeentewet bieden wij U hierbij de jaarstukken van 2017 ter vaststelling aan. De opbouw is als volgt:

- De programmaverantwoording;
- De paragrafen;
- De jaarrekening, met de daarbij behorende balans, toelichtingen, waarderingsgrondslagen etc.

#### *De programmaverantwoording.*

De programmaverantwoording bevat het beleidsinhoudelijke deel van de jaarstukken. Hierin geven wij per programma aan wat wij hebben bereikt en welke activiteiten daarvoor zijn uitgevoerd. De indeling van de programma's sluit uiteraard op de begroting aan. Dit impliceert dat over de navolgende programma's verantwoording wordt afgelegd:

- Veiligheid;
- Verkeer, vervoer en waterstaat;
- Economie;
- Onderwijs;
- Sport, cultuur en recreatie;
- Sociaal domein;
- Volksgezondheid en milieu;
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing;
- Bestuur en ondersteuning.

Evenals vorig jaar hebben wij er ook dit jaar weer voor gekozen om de programmateksten van de begroting integraal over te nemen, zodat U snel een vergelijking kunt maken tussen de voornemens en realisatie.

#### *De paragrafen.*

In de jaarstukken hebben wij de volgende paragrafen opgenomen:

- Lokale heffingen met gebonden besteding;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud van de kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid;
- Rechtmatigheid en getrouwheid.

*Het resultaat van deze jaarrekening.*

De jaarrekening voor het dienstjaar 2017 sluit met een overschot van afgerond € 248.000.-. In de hiernavolgende hoofdstukken en paragrafen wordt de kwaliteit en de wijze van totstandkoming van dat resultaat uitgebreid toegelicht. Een volledig overzicht van de onderwerpen treft U zo dadelijk aan in de inhoudsopgave.

Wij stellen Uw raad voor:

- a. de jaarstukken voor het dienstjaar 2017 vast te stellen en ons daarmee decharge te verlenen van het in dat jaar gevoerde beheer;
- b. het voordelig saldo van de jaarrekening van afgerond € 248.000,- vooralsnog toe te voegen aan de algemene dekkingsreserve en de uiteindelijke besteding van dat bedrag te betrekken bij de behandeling van de kaderbrief/meerjarenbegroting voor de planjaren 2018 tot en met 2022.

Het college van burgemeester en wethouders van Valkenburg aan de Geul.

w.g.

L.T.J.M. Bongarts  
algemeen directeur/gemeentesecretaris.

w.g.

dr. J.J. Schrijen  
burgemeester.

## Inhoudsopgave.

### Het jaarverslag

Hoofdstuk 1	De programmaverantwoording	5
1.1	Programma Veiligheid	5
1.2	Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	8
1.3	Programma Economie	15
1.4	Programma Onderwijs	22
1.5	Programma Sport, cultuur en recreatie	26
1.6	Programma Sociaal domein	30
1.7	Programma Volksgezondheid en milieu	42
1.8	Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	49
Hoofdstuk 2	De verantwoording van Bestuur en ondersteuning	55
Hoofdstuk 3	De paragrafen	81
3.1	Lokale heffingen met gebonden besteding	81
3.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	85
3.3	Onderhoud kapitaalgoederen	89
3.4	Financiering	91
3.5	Bedrijfsvoering	93
3.6	Verbonden partijen	97
3.7	Grondbeleid	110
3.8	Rechtmatigheid en getrouwheid	113

### De jaarrekening

Hoofdstuk 4	De jaarrekening en de toelichting	115
4.1	Het overzicht van baten en lasten	115
4.2	Analyse van de verschillen	116
4.3	Toelichting op de jaarrekening	119
Hoofdstuk 5	De balans en de toelichting	121
Hoofdstuk 6	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	127
Bijlagen	Jaarrekening	131
	Overzicht baten en lasten op taakveldniveau	
	Overzicht incidentele baten en lasten per programma	
	Overzicht structurele mutaties reserves	
	Overzicht verloop activa	
	Overzicht verloop reserves en voorzieningen	
	Overzicht schatkistbankieren	
	WNT-verantwoording	
	Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (Sisa)	



## Hoofdstuk 1: De programmaverantwoording.

### **§ 1.1 Programma Veiligheid.**

Bestuurlijk verantwoordelijk	:	Dhr. dr. J.J. Schrijen
Ambtelijk verantwoordelijk	:	Dhr. ing. B.F.H. Mennens

#### **Thema 1: Veiligheid en leefbaarheid.**

De kern van dit programma is gericht op de veiligheid van burgers, bedrijven, instellingen en gasten van onze gemeente. Daar waar de veiligheid tekort schiet, is de ambitie van dit programma om dat tekort te verkleinen, binnen de grenzen van de mogelijkheden. Veiligheid is verbonden met leefbaarheid. Leefbaarheid wordt voor een belangrijk deel bepaald door de (ervaren) veiligheid. Als we de veiligheid kunnen vergroten dan heeft dat meteen effect op de leefbaarheid. Uit het in 2009 gehouden veiligheids- en leefbaarheidsonderzoek bleek dat ruim 35% van de variatie in het oordeel over leefbaarheid wordt verklaard door de ervaren (on)veiligheid.

#### Resultaten 2017.

Naast het uitzetten van een enquête onder de bewoners van onze gemeente zijn er in 2017 diverse veiligheidsprojecten uitgevoerd om de veiligheidsgevoelens van burgers, bedrijven, instellingen en gasten van de gemeente te versterken. In dat kader kunnen worden genoemd:

- Het voetstappenproject/donkere dagen offensief: De gemeente probeert samen met de politie burgers bewust te maken van inbraken die kunnen worden gepleegd. Dit doen ze door middel van "voetstappen" achter te laten op plekken waar ook een inbreker had kunnen binnen treden. Doel hiervan is om het aantal inbraken terug te dringen. Dankzij deze campagne worden bewoners meer bewust van hun eigen rol bij het voorkomen van inbraken, de sociale verbinding in de buurt wordt versterkt en er wordt samen gewerkt aan een veiligere gemeente.
- Cameratoezicht: In het centrumgebied is structureel cameratoezicht gerealiseerd. Tijdens uitgaansavonden en grote evenementen worden de beelden live uitgekeken.

#### **Thema 2: Toezicht en Handhaving in de veilige woon- en leefomgeving.**

Toezicht en handhaving zijn instrumenten, die bijdragen aan het vergroten van leefbaarheid, duurzaamheid, gezondheid en veiligheid. Het gaat hierbij om toezicht en handhaving van regels binnen het domein van de fysieke leefomgeving. Meer concreet gaat het om naleving van regels op het gebied van milieu, ruimtelijke ordening, bouwen, (brand)veiligheid, APV en de bijzondere wetten. Het gaat dus niet alleen om milieucontroles en bouwcontroles, maar ook om controles bij evenementen, beperking van overlast, toezicht in de openbare ruimte en de flexteamcontroles. Een breed spectrum aan activiteiten dus.

Toezicht is te definiëren als activiteiten die worden uitgevoerd, waarbij wordt gecontroleerd op de naleving van regels, zonder dat daarbij al een vermoeden bestaat van een overtreding. Handhaving is te zien als het toepassen van ter beschikking staande instrumenten, zoals de last onder dwangsom, de last onder bestuursdwang, het proces verbaal of de bestuurlijke strafbeschikking, om een geconstateerde overtreding te doen beëindigen en/of te bestraffen.

## Resultaten 2017.

In 2017 zijn de volgende controles uitgevoerd:

Milieucontroles	110
Hercontroles	33
Bouwcontroles	303
Brandveiligheidscontroles	50
Evenementencontroles	175
Preventieve controles limiters	15
Seizoen controles (nacht)	4
Afvalwatercontroles	21
Calamiteiten	5
Klachten en meldingen openbare ruimte	819
Oprachten politie	51
Processen verbaal	2.216

En daarnaast zijn er nog handhavingsverzoeken, klachten en meldingen:

- In 2017 was er in 6 gevallen sprake van een formeel schriftelijk handhavingsverzoek. Van deze handhavingsverzoeken zijn er 5 afgerond en is er nog 1 in behandeling.
- In 2017 zijn 51 schriftelijke klachten ingediend. Hiervan zijn er 47 afgehandeld. De vier overige klachten, waarvan er twee betrekking hebben op hetzelfde adres, zijn nog in behandeling. Van de 47 afgehandelde klachten heeft er 1 geleid tot een handhavingsprocedure.
- Er zijn in totaal 11 mondelinge meldingen geregistreerd. Mondelinge meldingen worden in principe alleen in behandeling genomen wanneer er veiligheidsaspecten aan de orde zijn. Vaak gaat het om klachten over burens. Deze klachten worden zoveel als mogelijk pragmatisch opgepakt en afgehandeld. De toezichthouder heeft in de meeste gevallen bemiddelend opgetreden, waarna de klacht verholpen was of de klager weer op het juiste spoor is gezet en naar de juiste instanties is verwezen.

Naast de reguliere controles per discipline en de controles naar aanleiding van klachten en meldingen zijn er in 2017 ook 18 integrale controles uitgevoerd door het flexteam van onze gemeente.

Inzet handhavingsinstrumenten 2017:

- Er zijn 2 voornemens uitgegaan tot afwijzing van een handhavingsverzoek;
- Er is 1 keer het besluit genomen om een handhavingsverzoek af te wijzen;
- In 3 gevallen is een handhavingsverzoek zonder besluitvorming afgedaan;
- In 6 gevallen is een last onder dwangsom opgelegd. In alle gevallen heeft dit geleid tot een besluit tot opleggen van een last onder dwangsom;
- Er zijn geen voornemens tot opleggen bestuursdwang uitgegaan.

Belangrijke ontwikkelingen tenslotte zijn de integrale handhaving en de wijkgerichte benadering. Bij integrale handhaving vinden controles plaats op verschillende disciplines (milieu, bouwen en RO, brandveiligheid). Afhankelijk van de complexiteit zijn hierbij een of meer toezichthouders tegelijk betrokken.

## **Verbonden partijen.**

De volgende verbonden partijen hebben bijgedragen aan de uitvoering van dit programma:

- Veiligheidsregio Zuid-Limburg;
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zuid-Limburg.

Voor nadere informatie over deze gemeenschappelijke regelingen, waarin wij participeren, verwijzen wij naar de paragraaf Verbonden partijen.

## Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
1	1	Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 inwoners 12-17 jaar	2016	97	137	Bureau Halt
1	2	Harde kern jongeren	aantal per 10.000 inwoners 12-24 jaar	2014	0,9	1,3	KLPD
1	3	Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2017	0,9	2,1	CBS
1	4	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2017	3,3	5,0	CBS
1	5	Diefstallen uit woningen	aantal per 1.000 inwoners	2017	3,6	0,3	CBS
1	6	Vernieling en beschadigingen	aantal per 1.000 inwoners	2017	4,2	4,8	CBS

## Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

Programma Veiligheid <i>Lasten taakvelden</i>		<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.081.256	1.072.947	1.066.619
1.2	Openbare orde en veiligheid	744.967	784.829	769.959
<b>Totaal lasten</b>		<b>1.826.223</b>	<b>1.857.776</b>	<b>1.836.578</b>

Programma Veiligheid <i>Baten taakvelden</i>		<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-77.111	-68.255	-68.822
1.2	Openbare orde en veiligheid	-66.320	-106.320	-104.623
<b>Totaal baten</b>		<b>-143.431</b>	<b>-174.575</b>	<b>-173.445</b>

Programma Veiligheid <i>Saldo taakvelden</i>		<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.004.145	1.004.692	997.797
1.2	Openbare orde en veiligheid	678.647	678.509	665.336
<b>Totaal saldo</b>		<b>1.682.792</b>	<b>1.683.201</b>	<b>1.663.133</b>

## § 1.2 Programma Verkeer, vervoer en waterstaat.

Bestuurlijk verantwoordelijk : Dhr. drs. C.P.J.L. Vankan  
Ambtelijk verantwoordelijk : Dhr. ing. B.F.H. Mennens

In dit programma worden de activiteiten gepresenteerd, die zijn gericht op de aspecten verkeer, vervoer en de openbare ruimte. De activiteiten vanuit dit programma zijn voor een belangrijk deel bepaald door elementen uit het coalitieakkoord 2014-2018. Verder wordt de basis gevormd door de toekomstvisie. Meer specifieke relevante beleidsstukken zijn de raadsnota Centrumplan Valkenburg van juni 2009 en de gebiedsvisie Maastricht-Valkenburg. Deze beleidsstukken zijn weer de basis geweest voor diverse raadsbesluiten, waarbij voor dit programma vooral de nota "Nieuwe verkeersstructuur, centrumplan Hart voor Valkenburg" van juni 2011 van belang is. Ook voor dit programma heeft het nieuw opgestelde Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL), dat in 2014 door Provinciale Staten is vastgesteld, gevolgen. Met name geldt dit dan voor het thema mobiliteit. De bijzondere ligging van Valkenburg op een kruispunt van wegen, in combinatie met de autonome groei van het autoverkeer en de landelijke betekenis van de kern Valkenburg als toeristische trekpleister, hebben ervoor gezorgd dat de knelpunten op het gebied van verkeersveiligheid en doorstroming steeds groter zijn geworden. Verder wordt door het steeds meer toenemende autobezit en- gebruik de claim op het aantal beschikbare parkeerplaatsen in de openbare ruimte steeds hoger.

Naast deze autonome ontwikkelingen zal ook in 2017 verder gewerkt worden aan de totale upgradung van onze gemeente om zodoende onze positie als toeristisch hart van het Heuvelland te versterken. Dit komt ook tot uiting in de afronding van de werkzaamheden in de openbare ruimte in het (historisch) centrum.

### Thema 1: Verkeersveiligheid.

#### Algemeen.

Het beleidskader voor dit thema is te vinden in het gemeentelijk verkeersveiligheidsplan en relevante landelijke (verkeerskundige) richtlijnen. Bij de ontwerpen van nieuwe projecten vormen uitgangspunten en richtlijnen een belangrijk onderdeel. Dit geldt ook bij grootschalige reconstructies van wegen, die opgestart zijn vanuit onderhoudsoogpunt (bijvoorbeeld vervanging van riolering of grootschalig asfaltonderhoud). Ook hierbij zal ingezet worden op een integrale aanpassing van de openbare ruimte, waarbij ook aangesloten wordt op relevante richtlijnen en (beleids)uitgangspunten.

Bij geplande wegreconstructies wordt zoveel mogelijk ingezet op een Duurzaam Veilige weginrichting. Insteek is om de weg zodanig in te richten dat dit het gewenste weggedrag afdwingt.

#### Fietsroutes Landgoederenzone.

Een belangrijk project is de realisatie van recreatieve fietspaden in het Geuldal tussen Maastricht en Schin op Geul. De fiets- en wandelroutes verbinden Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul en bieden vertrekpunten voor allerlei economische ontwikkelingen, die aan de versterking van de structuur van de vrijetijdseconomie bij zullen dragen. Dit doen we door te participeren in het project Buitengoed Geul en Maas (met Maastricht-Meerssen-Valkenburg aan de Geul). Eind 2013 is met de werkzaamheden gestart.

#### Resultaten 2017.

In 2017 is de fietsinfrastructuur op een aantal belangrijke punten verbeterd. Op de Onderstestraat nabij Houthem en de Smitsersweg tussen Sibbe en de gemeentegrens zijn fietssuggestiestroken in rode markering aangebracht. De Smitsersweg en de Maastrichterweg (landbouwweg) zijn voorzien van respectievelijk een nieuwe, meer stabiele kantverharding en een rijbaanverharding.



Deze investeringen zijn openbaar aanbesteed. De maatregelen kwamen tot stand in nauw overleg met scholen, de fietsersbond en de provincie Limburg. Tevens hebben wij aangehaakt op het provinciale beleidsprogramma voor de fietsveiligheid. De provincie heeft om die reden een bijdrage in de projectkosten gedaan.

Parallel aan de reconstructie van de doorgaande weg door Houthem (oude Provinciale weg, verbindingssas) zijn er ook verbeteringen in de verkeersruimte doorgevoerd. Er zijn fysieke en daarmee duidelijke langspaarvakken aangebracht, waarmee een einde is gekomen aan het onoverzichtelijke parkeren op deze weg. Ook is de route afgewaardeerd naar een erftoegangsweg en is de inrichting van de verkeersruimte hierop afgestemd. Zo geldt nu "rechts heeft voorrang" en is de rijbaan fysiek smaller geworden. Dat remt en waarborgt de snelheid op 30 km per uur. De keuze voor en de toepassing van elementverhardingen (klinkers) ondersteunen dit nieuwe snelheidsregime. Deze maatregelen dragen bij aan het ontmoedigen van doorgaand verkeer om tussen Valkenburg en Meerssen deze route te gebruiken. Het alternatief is immers de A79.

#### Reconstructie voormalige provinciale weg Houthem.

Een belangrijke component binnen het Buitengoed Geul en Maas (onderdeel Valkenburg aan de Geul) is de oude verbindingsweg tussen Meerssen en Valkenburg, de oude provinciale weg. Een groot gedeelte van deze route is gelegen in de kern Houthem. Dit gedeelte heeft zijn doorgaande verkeersfunctie verloren door de aansluitingen op de A79 bij Meerssen aan de ene kant en bij de kern Broekhem aan de andere kant. Voor dit gehele weggedeelte is een globaal ruimtelijk plan voor de hoofdstructuur ontwikkeld. Dat plan geeft een concrete voorzet voor het toekomstbeeld en bevat een inrichtingsschets op hoofdlijnen, inclusief de groenstructuur van de weg zelf. Hierbij heeft ook de relatie met het buitengebied bijzondere aandacht gekregen. Er is tevens een kostenraming gemaakt. De kosten voor de herinrichting van de totale weg worden geraamd op € 3.700.000,-. Gezien de hoogte van dit bedrag wordt een gefaseerde uitvoering voorgesteld.

De reconstructie van de eerste fase omvat het gedeelte van de weg dat grotendeels binnen het beschermd dorpsgezicht valt. Concreet gaat het om het gedeelte vanaf de komgrens St. Gerlach tot aan de Stationsweg. Deze weg wordt hierbinnen meegenomen. Voor de uitvoering van dit project heeft de provincie een subsidie beschikbaar gesteld van € 286.000,-. Met inbegrip van het gemeentelijke aandeel van € 400.000,- is er in totaal een uitvoeringsbudget beschikbaar van € 686.000,-.

De geactualiseerde kostenraming van het project bedraagt echter € 1.000.000,-. Dat is dus meer dan de beschikbare € 686.000,-. Voornaamste reden daarvoor is dat vanuit het project Buitengoed Geul en Maas (BGM) vrij recent het kwaliteitsniveau is bepaald. Dit heeft een kostenverhogend effect gehad op de aanvankelijke raming. Op dit moment vinden er gesprekken met de provincie plaats over een additionele subsidiebijdrage. Tevens wordt, samen met de provincie, ingezet op verwerving van een perceel in het kader van het project Wijland. Naar dat perceel kan dan een deel van het langsparkeren in St. Gerlach verplaatst worden. Het grootste gedeelte van het perceel wordt door Chateau St. Gerlach ingericht. Een van de ideeën hierbij is een zogenaamde beleefstuin/wijngaard. De kosten van de verwerving van het perceel en de inrichting van het perceel zijn de in de eerder genoemde raming van € 1.000.000,- niet meegenomen. Reden hiervoor is dat de onderhandelingen met zowel de perceeleigenaar als de provincie nog in volle gang zijn.

De aanbestedingsprocedure is lopende en de insteek is om in het najaar van 2016 daadwerkelijk met de civieltechnische uitvoering te starten. Mocht de aanbesteding sluiten op een bedrag van € 1.000.000,- en de provincie de additionele subsidieaanvraag honoreren dan worden wij geconfronteerd met een mogelijk tekort\*. In dat geval kan toch met de uitvoering van de werkzaamheden worden gestart, omdat gekozen is voor een zogenaamde raamovereenkomst. Dit biedt de gemeente de mogelijkheid om (deel)opdrachten te verstrekken voor onderdelen van het project, waar wel dekking voor is. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat de aanbestedingsresultaten zullen meevallen.

Samenvattend:

Actuele Raming Projectkosten	€ 1.000.000,-
Financiering:	
Reeds beschikte Provinciale subsidie	€ 286.000,-
Reeds gevoteerde inbreng gemeente	€ 400.000,-
Aangevraagde Provinciale subsidie	pm
Mogelijk tekort* (voor gemeente)	pm
Totaal	€ 1.000.000,-

### Resultaten 2017.

Dit project is conform planning en vóór de gestelde einddatum afgerond. In financieel opzicht was er sprake van een overschrijding van circa € 45.000,- als gevolg van extra stortkosten van de vervuilde grond. Dat is gemeld in de najaarsnota en vervolgens zijn de financiële consequenties verwerkt in de nu voorliggende jaarrekening.

Het projectonderdeel Wijland is nog niet afgerond. Uitgangspunt is om in 2018 de plannen definitief te maken, met inbegrip van de eerste aanzet voor daadwerkelijke aanleg van de parkeerplaatsen en het OV-overstappunt.

#### Subsidiemogelijkheden.

Met ingang van 2016 zijn ingrijpende wijzigingen doorgevoerd in de subsidie-systematiek. Voor 2016 is door de provincie voorgesteld om de strategische samenwerking van diverse Regionale Mobiliteits Overleggen te zoeken op basis van thema's, zoals de provincie ze oppakt vanuit het Limburgs Mobiliteits Programma 2016-2019 (de gehele verdere coalitieperiode). De volgende thema's (met financiële middelen) zijn benoemd:

- Uitvoeringsprogramma Fiets;
- Uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer haltes en overstappunten;
- Bereikbaarheid/verkeersveiligheid;
- Gedragsbeïnvloeding;
- Dynamisch verkeersmanagement.

De provincie zal de (vooral nog) 5 Regionale Mobiliteits Overleggen (RMO's) via een kader met beleidsdoelen en toelatingscriteria (gericht op uitvoerbaarheid) vragen hiervoor projecten in te dienen. De provincie zal hierover beschikken via subsidieverlening. Daarbij zal een evenredige verdeling van middelen over de 5 RMO's worden aangehouden. Op die wijze ontstaan de strategische thema's en projecten voor 2017 en volgende jaren. We blijven het actuele subsidiebeleid actief volgen om zodoende optimaal gebruik te kunnen maken van mogelijkheden en om kansen te kunnen benutten.

### Resultaten 2017.

Ook in 2017 hebben ingediende claims voor RMO-subsidies (Mobiliteitsgelden) tot resultaten geleid. De provincie Limburg heeft voor een bedrag ter grootte van € 180.000,- cofinanciering toegekend voor het realiseren van een pakket aan maatregelen ter verbetering van schoolroutes in onze gemeente. Zie ook thema 1 onder verkeersveiligheid. Ook voor 2018 hebben wij wederom subsidieaanvragen voor verkeersveiligheidsprojecten ingediend. De ontwikkelingen rondom de RMO-systematiek blijven wij nauwgezet volgen.

### **Thema 2: Mobiliteit.**

Het beleidskader voor dit thema is te vinden in het mobiliteitsplan 2005 en in het beleidsplan Verkeersveiligheid Valkenburg aan de Geul 2012. De ambities in deze beleidsplannen vormen de basis voor verkeerskundige uitgangspunten en richtlijnen op het gebied van mobiliteitsbeleid. Eind 2016 zal Arriva het bus- en treinvervoer overnemen van Veolia.

In 2017 zullen de effecten daarvan zichtbaar worden. Wij zullen dit proces goed volgen en signalen van gebruikers en andere partijen inbrengen in de overlegvormen die onze gemeente met de Provincie heeft.

## Resultaten 2017.

Ook in 2017 hebben wij wederom geconstateerd dat de uit 2005 en 2012 daterende beleidskaders voor mobiliteit en parkeren sterk verouderd zijn en niet meer voorzien in de vele ruimtelijke ontwikkelingen, die de komende jaren in onze gemeente aan de orde zullen zijn. Wat ons betreft zal het mobiliteitsplan dan ook geactualiseerd moeten worden.

De wijzigingen in de openbaar-vervoer-concessie zijn soepel verlopen. Inmiddels heeft Arriva het streek- en busvervoer overgenomen van Veolia. Het lijnennet is grotendeels ongewijzigd gebleven, op een belangrijke wijziging na, die zeer gunstig is voor onze gemeente. De nieuwe dienstregeling voorziet namelijk in een directe busverbinding met het Vrijthof in Maastricht.

## **Thema 3: Parkeren.**

De centrumplanontwikkelingen hebben gevolgen voor het gemeentelijke parkeerbeleid. Zo is het autovrije gebied in de kern Valkenburg uitgebreid. Medio 2016 is de nieuwe parkeergarage Aan de Kei in gebruik genomen. Deze parkeergarage compenseert het wegvallen van parkeerruimte vanwege de uitbreiding van het autovrije gebied. Het stadscentrum is vanaf 2016 fysiek afgesloten door middel van de inzinkbare (afsluit)palen. Tegelijkertijd is het nieuwe ontheffingenbeleid van kracht. In 2017 wordt de papieren bewonersvergunning (inclusief de bezoekersregeling middels "kraskaarten") vervangen door een digitale parkeervergunning.

## Resultaten 2017.

De analoge parkeerproducten hebben in 2017 plaats gemaakt voor een digitaal systeem. Ook de kraskaart voor bezoekersparkeren is vervangen door een digitale bezoekersregeling. Bezoekersparkeren is daarmee gemakkelijker en goedkoper geworden. Er hoeft immers geen 5-uurs kraskaart te worden gebruikt voor een parkeerduur die korter is. Nu wordt per minuut afgerekend.

Het bedrijf P1 uit Den Haag verzorgt voor ons de uitgifte van de digitale parkeerproducten. Die uitgifte, waarbij gebruik gemaakt wordt van een digitale webshop, verloopt zeer efficiënt. Parkeerrechten worden aan de hand van kentekens toegekend en ook de handhaving vindt aan de hand van kentekens plaats. Al deze ontwikkelingen hebben tot kostenbesparingen geleid, waardoor het tarief voor de eerste bewonersvergunning verlaagd kon worden.

## **Thema 4: Openbare verlichting.**

Er wordt op dit moment gewerkt aan een nieuw beleidsplan voor openbare verlichting. Het nieuwe beleid moet in 2017 ingaan. In dit beleidsplan zal naast een evaluatie ook de taakstellende bezuiniging worden verwerkt. Een optie die in dit kader wordt afgewogen, is het volledig ombouwen van het areaal aan openbare verlichting naar LED-techniek. Dit resulteert uiteindelijk in lage energie- en onderhoudskosten. Het Energieakkoord 2020 vormt een belangrijke pijler voor het nieuwe beleid. De raad wordt in het najaar van 2016 om een concreet besluit gevraagd.

## Resultaten 2017.

De raad heeft begin 2017 gekozen voor een totale ombouw van de conventionele verlichting naar LED-verlichting. De jaarlijkse besparingen van deze investering zijn hoger dan de taakstellend geraamde bezuiniging op de kosten van de openbare verlichting. Die extra financiële ruimte is ingezet voor nog een aantal (extra) energiebesparingsprojecten. De raad is hiervan op de hoogte gesteld. Wij noemen in dat kader de vervanging van de aanstralingsverlichting van alle kerken door LED-verlichting en het vervangen van alle energieverblindende lichtmasten bij het Casino en de toegangsweg naar het casino (totaal circa 80 stuks) door een beperkt aantal strategisch geplaatste masten. Ook de verlichting in de steeg naast de St. Nicolaaskerk is aanmerkelijk verbeterd. De realisatie van het LED-project heeft bijgedragen aan de doelstellingen uit het Energieakkoord van het rijk.

Door de overstap op ledverlichting hebben we ons areaal aan openbare verlichting direct een sterke kwaliteitsimpuls kunnen geven. Ledlampen zijn niet alleen energiezuinig, maar ook nagenoeg ongevoelig voor storingen. Daardoor hebben ze een langere levensduur. Ledverlichting kan bovendien veel beter wordt gericht, waardoor lichtvervuiling of diffuse verlichting niet of minder aan de orde is

In 2012 is de ontzorgingsovereenkomst met Zitut opgezegd. Deze eindigt daardoor in mei 2018. In 2017 zijn wij gestart met een openbare Europese aanbesteding voor een nieuw ontzorgingscontract voor de openbare verlichting. Wij verwachten dat nog meer kostenbesparingen gerealiseerd zullen worden. Naar verwachting zal in het voorjaar van 2018 een nieuw ontzorgingscontract met een marktpartij worden gesloten.

## Thema 5: Openbare ruimte.

Het wegonderhoud binnen de gemeente vindt plaats op basis van de vigerende richtlijnen voor rationeel wegbeheer. Iedere twee jaar wordt er een weginspectie uitgevoerd voor alle verharde wegen binnen de gemeente. Aan de hand van de hieruit verkregen informatie wordt het onderhoudsprogramma opgesteld. Op basis van rationeel wegbeheer is de gehele onderhoudssituatie geïnventariseerd en is het gewenste onderhoudsbudget voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Naast de reguliere weginspecties is het wenselijk om vanuit een 4-tal invalshoeken een integraal onderhoudsplan op te zetten, waarbij gekeken wordt naar:

- Riolering (onderhoud/vervangingswerkzaamheden riolering);
- Mobiliteit (bijvoorbeeld wenselijke aanleg van nieuwe wegen en verbreding van wegen);
- Veiligheid (bijvoorbeeld verkeersveiligheidsaspect);
- Kwaliteitsslag (bijvoorbeeld gewenste opwaardering openbare ruimte en ander materiaalgebruik).

De diverse deelaspecten dienen gecombineerd te worden uitgevoerd, zodat maximale efficiencywinst kan worden behaald. Voor het centrum van Valkenburg zijn vanuit deze vier invalshoeken de plannen ontwikkeld.

In 2016 is samen met de raad gewerkt aan een onderhoudsplan op basis van adaptief wegbeheer. Dit heeft er toe geleid dat er begrip is voor de noodzaak van een vastgesteld meerjaren-onderhoudsplan wegen. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat de thans in de begroting verwerkte onderhoudsbudgetten leidend zijn en ook blijven.

## Resultaten 2017

Het onderhoud concentreerde zich in 2017 op de Sibbergrubbe/Bergstraat, gecombineerd met de bomenkap, de Bemelerweg en de Onderstestraat, gecombineerd met de veilige school thuis route. De raad heeft het benodigde structurele budget in 2017 niet ter beschikking gesteld. Daarom was het niet mogelijk om een nieuw meerjarenonderhoudsplan op de markt te zetten. In 2018 zal er wederom een actuele planning worden voorgelegd aan de raad. De kans bestaat dat de reguliere budgetten te laag zijn, omdat de afgelopen winter veel vries-dooi- cycli heeft gekend, waardoor de al bestaande scheurvorming is verergerd.

### Reconstructie Valkenburgerstraat.

De Valkenburgerstraat is over de gehele lengte een onveilige straat. Regelmatig komen er klachten binnen van aanwonenden over de (slechte) staat van het wegdek en de aanliggende trottoirs. Ook bereiken ons regelmatig meldingen van valpartijen of onveilige situaties/hoge snelheden. De Valkenburgerstraat bevindt zich in een 30 kilometer zone en maakt onderdeel uit van de schoolthuisroute naar de basisschool in Berg. De huidige inrichting sluit niet aan bij de eisen voor een Duurzaam Veilige weginrichting. In 2016 heeft het aanbestedingstraject plaatsgevonden voor het opstellen van het ontwerp en het gereed maken voor de aanbesteding van het project. De tweede helft van 2016 staat in het teken van het opstellen van het definitieve plan. De planning is om medio 2017 te starten met de daadwerkelijke uitvoering van de reconstructie van de Valkenburgerstraat.

## Resultaten 2017.

In 2017 is een definitief ontwerp vastgesteld op basis waarvan een aanbesteding heeft plaatsgevonden. Ook hebben de nutsbedrijven een start gemaakt met het saneren van de gas- en waterleidingen. Dit zal ook in 2018 nog doorgaan. Naar verwachting zal de uitvoering in het voorjaar van 2018 starten.

### Walramplein.

De huidige inrichting en onderhoudstoestand is verre van optimaal en steekt erg af tegen de opgeknapte omgeving. De herinrichting van het Walramplein voorziet in het:

- vervangen van het bestaande rioolstelsel door een gescheiden rioolstelsel;
- aanbrengen van nieuwe bestrating;
- aanbrengen van nieuwe verlichting in de vorm van slechts 3 centrale lichtmasten op het plein en reguliere lichtmasten langs de straatkant van het plein;
- aanbrengen van straatmeubilair, bomen en hagen;
- aanbrengen van evenementenvoorzieningen;
- realiseren van een (bewaakte) fietsenstalling;
- optimaliseren van parkeermogelijkheden.

Door ook het Walramplein opnieuw in te richten, creëert Valkenburg een uniforme uitstraling en daarmee ook een duidelijke afbakening van de vestingstad. Daarnaast zijn het optimaliseren van de parkeerfunctie en het multifunctioneel inrichten van het plein van wezenlijk belang voor het kunnen functioneren van de gehele binnenstad. Hiermee kan tegemoet gekomen worden aan de wens om te voorzien in de extra parkeerbehoefte voor centrumbezoekers en ontstaat de ruimte om bovenregionale evenementen te organiseren die zorgen voor extra omzet, werkgelegenheid en hogere bezoekersaantallen voor ondernemend Valkenburg en de omliggende regio. Daarnaast wordt er ruimte ingepast voor de realisatie van een (bewaakte) fietsenstalling, waarmee ook een goede voorziening voor deze doelgroep gerealiseerd wordt in de directe omgeving van het centrum. De haalbaarheid van een volledige reconstructie van het Walramplein is mede afhankelijk van een financiële bijdrage vanuit de Provincie Limburg. De start van de uitvoering is vooralsnog gepland in 2017.

## Resultaten 2017.

In de eerste helft van 2017 is de verdere voorbereiding van het project Walramplein/Molenstraat afgerond. De definitieve plannen zijn gepresenteerd aan de omgeving en aan de raad. Na de civieltechnische aanbesteding van dit werk bleek er een tekort van afgerond € 655.000,-, exclusief omzetbelasting. Op 7 november 2017 heeft de raad voor dat bedrag een aanvullend krediet beschikbaar gesteld. De aanbesteding werd gewonnen door het bedrijf Krinkels uit Heerlen, waarop conform werd gegund. De civieltechnische uitvoering is na de carnaval gestart en heeft een geplande looptijd tot medio november 2018.

## Verbonden partijen.

Niet van toepassing.

## Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
2	1	Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	% aantal ongevallen ziekenhuisopnamen	2015	3	8	VeiligheidNL
2	2	Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	% aantal ongevallen ziekenhuisopnamen	2015	8	9	VeiligheidNL

Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

	<b>Programma Verkeer, vervoer en waterstaat</b> <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
2.1	Verkeer en vervoer	2.234.287	3.192.652	3.175.279
2.2	Parkeren	1.481.525	1.365.645	1.281.854
	<b>Totaal lasten</b>	<b>3.715.812</b>	<b>4.558.297</b>	<b>4.457.133</b>

	<b>Programma Verkeer, vervoer en waterstaat</b> <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
2.1	Verkeer en vervoer	-11.085	-263.585	-263.443
2.2	Parkeren			
	<b>Totaal baten</b>	<b>-11.085</b>	<b>-263.585</b>	<b>-263.443</b>

	<b>Programma Verkeer, vervoer en waterstaat</b> <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
2.1	Verkeer en vervoer	2.223.202	2.929.067	2.911.836
2.2	Parkeren	1.481.525	1.365.645	1.281.854
	<b>Totaal saldo</b>	<b>3.704.727</b>	<b>4.294.712</b>	<b>4.193.690</b>

### **§ 1.3 Programma Economie.**

Bestuurlijk verantwoordelijk	:	Dhr. dr. J.J. Schrijen Dhr. J.M.M. Vermeer Dhr. drs. C.P.J.L. Vankan
Ambtelijk verantwoordelijk	:	Dhr. ing. B.F.H. Mennens

In dit programma worden de activiteiten gepresenteerd, die zijn gericht op het economisch functioneren van onze gemeente. De kern waarop de beleidsvoornemens zijn gebaseerd is de Toekomstvisie 2030, de Agenda Valkenburg - Hart voor Valkenburg - en de Gebiedsvisie van Buitengoed Geul en Maas. Voor dit programma zijn de relevante onderdelen uit deze visies uitgewerkt in projecten. De focus ligt op het versterken van het kwaliteitstoerisme ter bevordering van de werkgelegenheid en het welzijn en welbehagen van onze inwoners en bedrijven. Waar mogelijk en verantwoord kiest onze gemeente voor anticyclisch investeren, om daarmee de basis te leggen voor een gezonde toekomst.

#### **Thema 1: Realisatie Centrumplan.**

Het centrumplan vindt zijn basis in de in 2007 opgestelde Agenda Valkenburg. De eerste fase betreft een geleidelijke en gefaseerde upgradering van enkele bepalende locaties in het centrum. Hieronder valt het realiseren van een parkeergarage, het herinrichten van de straten, de herontwikkeling van het gebied vanaf de Albert Heijn tot aan de Hema, het creëren van logische looplijnen en het toevoegen van een aantal nieuwe gebouwen. Het plan vergt van de gemeente een investering van € 6,1 miljoen in de onrendabele top. Voor de herontwikkeling van het winkelcentrum en de herinrichting van de openbare ruimte is een projectorganisatie ingericht. In 2013 is gestart met de bouw van een tijdelijk winkelcentrum en de verhuizing van de winkels naar dit tijdelijke winkelcentrum. Eind 2013 zijn de bestaande winkelpanden gesloopt. In 2014 is gestart met de bouw van het nieuwe winkelcentrum met parkeergarage. Medio 2016 is de oplevering van het nieuwe winkelcentrum en de parkeergarage voorzien. Daarna zullen er ongetwijfeld nog wat zaken resterende, die afgehandeld moeten worden voordat de definitieve afsluiting van dit project kan plaatsvinden. Andere locaties die binnen de Agenda Valkenburg aandacht krijgen en waar nieuwe ontwikkelingen beoogd worden die bijdragen aan de maatschappelijke effecten zijn onder andere de herontwikkeling van de Leeuw-brouwerij, de Plenkertstraat (Cultuurstraat), klooster Boslust en de groene vleugels richting Schin op Geul en Houthem. De uitvoering van de Agenda Valkenburg zal zich over verschillende jaren uitstrekken.

#### **Resultaten 2017.**

Het nieuwe winkelcentrum, de bijbehorende ondergrondse parkeergarage en de omliggende openbare ruimte zijn eind 2016 opgeleverd. In 2017 zijn nog diverse restpunten en herstelpunten uitgevoerd. De provincie heeft de eindafrekening van alle toegekende subsidies inmiddels geaccordeerd.

#### **Thema 2: Leeuw Brouwerij.**

De gemeente is in 2012 eigenaar geworden van de voormalige Leeuw Brouwerij. Daartoe hebben de gemeente en de Provincie ieder € 1,5 miljoen bijgedragen. Met de Provincie zijn afspraken gemaakt over de ontwikkeling van de Leeuw Bierbrouwerij. De consolidatie van de gebouwen heeft in 2014/2015 plaatsgevonden, inclusief het grootste gedeelte van de asbestsanering. Eveneens is het monumentale waterrad veiliggesteld. De terreinen tussen de Geul en de Beatrixsingel zijn door de aankoop ook in eigendom van de gemeente gekomen. Deze gronden vormen een belangrijke schakel in de overgang van het stedelijk groengebied (Odatapark) naar het buitengebied met het natuurgebied Ingendael. Het terrein ten oosten van de toegangsweg wordt betrokken bij de oplossing van de hoogwaterproblematiek van de Geul en voor eventuele maatregelen die een gevolg zijn van het opnieuw stuwen van de Geul om zodoende het waterrad weer te laten functioneren.

Bij de uitwerking van deze problematiek is het waterschap nauw betrokken. Vooral de vismigratie speelt hierbij een belangrijke rol. De uitwerking van deze plannen hangt nauw samen met de overige ontwikkelingen op de Leeuwterrein. De kracht, de sterktes en de authentieke waarden van Valkenburg en omgeving vormen de basis voor de verdere ontwikkeling van het brouwerijterrein en de gewenste positionering. De ontwikkeling zal zich richten op thema's als gezonde lifestyle, gezonde voeding, wellness, mindfulness, sport & bewegen en zorgtoerisme. Met dit als uitgangspunt is een nadere studie verricht naar een eventueel concept en functies voor een toekomstige invulling van het gebied. Dit concept is getoetst aan "de markt", waarbij is geïnventariseerd welke kansen en mogelijkheden de marktpartijen zien. Uit deze nadere studie kan worden geconcludeerd dat de markt, zowel de ontwikkelaars als de marktpartijen in de leisure-sector, positief zijn over de mogelijkheden. In 2015 is naar aanleiding van het toetsen aan de markt een marktpartij voor eigen rekening en risico een onderzoek naar een nieuwe invulling begonnen. In de tweede helft van 2016 wordt de besluitvorming verwacht over het al dan niet inzetten op de door deze marktpartij voorgestelde ontwikkeling, waarna in 2017 de stap richting uitvoering kan worden gezet.

### Resultaten 2017.

Op 7 september 2015 hebben wij met Wyckerveste BV een intentieovereenkomst afgesloten met als belangrijkste doel de haalbaarheid van de herontwikkeling van het voormalige de Leeuwterrein te onderzoeken. Wyckerveste heeft dat onderzoek in 2017 afgerond en vervolgens een voorstel bij de gemeente ingediend.

De totale oppervlakte van het terrein bedraagt ruim 8,5 hectare. Het stedenbouwkundig concept van Wyckerveste heeft betrekking op een gebied van ruim 2,7 hectare, gelegen ten zuiden van de Geul. De herinrichting (natuurontwikkeling) van het noordelijk van de Geul gelegen plangebied (ruim 5,5 hectare), alsmede het herstel van de kademuren, maken geen deel uit van het concept van Wyckerveste. Dit wordt een integraal plan, bestaande uit natuurontwikkeling, inpassing hoogwatervoorziening, herstel van de kademuren (grotendeels eigendom gemeente en deels Waterschap), herstel van de monumentale sluis en inpassing van de noodzakelijke parkeervoorzieningen. Dit plan is op dit moment nog volop in uitwerking, waardoor nog geen reële kostenraming beschikbaar is. De planuitwerking heeft met name door ontbrekende input vanuit het Waterschap vertraging opgelopen. Het streven is om begin 2018 te komen tot een definitief ontwerp.

Zoals aangeduid in de businesscase omvat het plan van Wyckerveste de realisatie van onder andere een vastgoeddeel, met een bruto vloeroppervlakte van totaal circa 17.500 m<sup>2</sup> met bijbehorende infrastructuur. De basis van de functies, die moeten landen op de projectlocatie, wordt gevormd door een tweetal pijlers. De Limburgse gastronomie moet een plek krijgen in de Food XP (Experience) en het gegeven dat Valkenburg dé wielers hoofdstad van Nederland is, ligt ten grondslag aan de Cycle XP (Experience). Twee belevingswerelden, die direct zijn verbonden met de geschiedenis van Valkenburg en Limburg als geheel. Er is door Wyckerveste heel bewust voor gekozen om het nieuwe Leeuwterrein een belevingswereld te laten worden. Dit betekent concreet dat deze ontwikkeling is gefundeerd op de combinatie van zichtbare productie, educatie en consumptie. Hierdoor biedt deze ontwikkeling een duidelijk onderscheidend aanbod, dat een aanvulling is op het al bestaande aanbod van Valkenburg en de regio. Ook zorgt deze combinatie voor het aanspreken van een brede doelgroep waardoor een interessante mix ontstaat tussen de bezoekers.

Met de realisatie van dit plan wordt niet alleen een gebied opgepakt dat behoorlijk in verval is geraakt, maar wordt ook ruimte gegeven aan meerdere functies en initiatieven, die een duidelijke impuls geven aan het toeristisch profiel van Valkenburg en die bijdragen aan een positief imago van Valkenburg als wielers stad. Bovendien levert dit plan een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid, zowel direct als indirect.

Op 4 september 2017 heeft de raad op hoofdlijnen ingestemd met het ingediende plan. Tevens heeft de raad in die vergadering het financiële kader vastgesteld, waarbinnen deze ontwikkeling kan plaatsvinden. Onder meer is vastgelegd dat de gemeente aan de lat staat voor het aanleggen van alle voor het plan noodzakelijke parkeerplaatsen en zal zorgdragen voor het beheer, onderhoud en exploitatie (betaald parkeren).



Uitzondering hierop is de realisatie van 100 openbare parkeerplaatsen, die voor rekening komen van Wyckerveste. De planuitwerking hiervoor is opgestart en wordt ingepast in het totale ontwerp van het noordelijke deel van het terrein.

Het ontwerpbestemmingsplan is gepubliceerd. Er zijn 11 zienswijzen ontvangen. Op 11 december 2017 heeft de raad het bestemmingsplan en de reactie op de binnengekomen zienswijzen behandeld en vastgesteld.

### Thema 3: Herstel historische vestingstad.

In de "Agenda Valkenburg" is een belangrijk project benoemd dat voorziet in het zichtbaar en beleefbaar maken van de oude vestingstad. Om dit te verwezenlijken zijn in 2012 de belangrijkste straten (Berkelstraat, Muntstraat en Grotestraat Centrum) heringericht. Tevens is een plan gemaakt voor de restauratie van de Grendelpoort, het herbouwen van de Geulpoort, het inrichten van de overige straten in het historische centrum en het aanleggen van een stadsgracht tegen de stadsmuur in het Halderpark. In 2013 zijn deze projecten verder uitgewerkt en is met behulp van subsidies van de Provincie de financiële haalbaarheid gerealiseerd. Alle straten in het historische centrum zijn inmiddels ingericht. De projecten restauratie Grendelpoort, herbouw Geulpoort en herinrichting Halderpark zijn in 2014/2015 gerealiseerd. Voor 2017 staat de start van de herinrichting van het Walramplein op het programma (zie hierna). Nu het profiel van de vestingstad weer krachtig is neergezet, moeten wij inzetten op het vermarkten van de in ere herstelde identiteit van Valkenburg als vestingstad.

#### Reconstructie van het Walramplein en Molenstraat.

Na afronding van de reeds in het centrumplan opgenomen projectonderdelen resteert er binnen de oude vesting alleen nog het Walramplein, dat om een grondige reconstructie vraagt. In het opgeknapt deelgebied rondom het winkelcentrum resteert de Molenstraat. De huidige inrichting en onderhoudstoestand is verre van optimaal en steekt erg af tegen de opgeknapte omgeving. De herinrichting van het Walramplein en de Molenstraat zien wij dan ook als het sluitstuk van het centrumplan/Vestingstad.

#### Walramplein.

Op verzoek van het bewonersplatform "Kernoverleg Valkenburg Centrum" en een vertegenwoordiging van de ondernemers rondom het onderhavige plein, hebben wij het verzoek ontvangen om een plan uit te werken voor een grootschalige herinrichting. Dat plan is na overleg met die groeperingen uitgewerkt in een schetsontwerp en vol enthousiasme ontvangen. De raad heeft ons opdracht gegeven om een businesscase uit te werken voor de volledige herinrichting. Doel van die herinrichting is het creëren van een uniforme uitstraling van het historisch centrum, het optimaliseren van de parkeerfunctie en het multifunctioneel inrichten van het plein, zodat dit ook dienst kan doen als plein voor grootschalige evenementen in het hart van het historisch centrum. Daarnaast wordt er ruimte ingepast voor de realisatie van een (bewaakte) fietsenstalling, waarmee ook een goede voorziening voor deze doelgroep gerealiseerd wordt in de directe omgeving van het centrum.

#### Molenstraat.

In de Molenstraat zijn door de nutsbedrijven werkzaamheden aan de kabels en leidingen uitgevoerd. Bewoners van de Molenstraat hebben dit aangegrepen om een verzoek in te dienen om ook de Molenstraat te voorzien van een grootschalige opknopbeurt. De Molenstraat valt strikt gezien buiten de kaders van het Centrumplan, zoals deze op 30 juni 2009 zijn vastgesteld. Doel is het opknappen van de Molenstraat inclusief het wegwerken van het achterstallige onderhoud. Qua inrichting wordt aansluiting gezocht bij de inrichting van het aangrenzende gebied, zodat één geheel ontstaat. De Molenstraat grenst aan de St. Pieterstraat enerzijds en aan de Geul anderzijds. Om die reden is aansluiting gezocht bij de inrichting van de St. Pieterstraat. De kostenraming voor de uitvoering van beiden bedraagt € 3,3 miljoen (aandeel Molenstraat € 32.500,-), exclusief omzetbelasting, waarvan ongeveer € 500.000,- betrekking heeft op rioleringswerken Walramplein. Daarmee is in het door de raad vastgestelde rioleringsplan al rekening gehouden.

Taakstellend gaan wij ervan uit dat de provincie bereid is om in de helft van de kosten te participeren. Indien dat lukt, bedraagt het nog te dekken gemeentelijk aandeel € 1.150.000,-. De daarmee gemoeide kapitaallasten bedragen jaarlijks € 109.250,-.

#### Resultaten 2017.

Wij volstaan hier met U te verwijzen naar het Programma Verkeer Vervoer en Waterstaat.

#### **Thema 4: Herbestemming monumentaal vastgoed.**

##### Kasteel Oost.

De gemeente wil voorwaarden scheppen om Kasteel Oost in goede conditie te houden en zowel het Kasteel als het park openbaar toegankelijk te houden. De gemeente is in 2013 op zoek gegaan naar nieuwe partners (i.c. een ideële stichting), die bij deze visie pasten. Tevens is bij de Provincie een subsidie van € 500.000,- verkregen voor het in oude staat herstellen van het landgoed Kasteel Oost. De raad heeft bij de behandeling van de kaderbrief 2013 deze subsidie veilig gesteld door eenzelfde bedrag te reserveren. Wij waren ver gevorderd met de onderhandelingen over de verkoop van Kasteel Oost aan een ideële stichting. Helaas heeft The International Butler Academy begin 2015 de huur per eind januari 2016 opgezegd. Daarmee viel voor de potentiële koper een lange termijn huurgarantie weg. Inmiddels hebben wij met 2 partners een visie op Kasteel Oost en de omgeving ontwikkeld. De realisatie van deze visie hangt af van de uitspraak in een gerechtelijke procedure. Deze uitspraak verwachten wij in de tweede helft van 2016. Na de uitspraak kan een vervolgstراتيجية bepaald worden. De subsidietermijn van de Provincie is aan de nieuwe planning aangepast.

#### Resultaten 2017.

Eind 2016 heeft de rechter een uitspraak gedaan inzake de ontbinding van de pacht van het hoveniersbedrijf, dat in Kasteel Oost is gevestigd. De pacht werd omgezet in huur. In 2017 is op basis van rechterlijke uitspraak verder onderhandeld met de pachter. Eind 2017 is met de pachter overeenstemming bereikt over een vertrek uit Kasteel Oost, waardoor de hoofdgebouwen van Kasteel Oost eind 2018 vrij komen voor een nieuwe ontwikkeling. Begin 2018 zijn de voorbereidingen daarvoor gestart, zodat meteen vanaf begin 2019 een nieuwe exploitatie gerealiseerd kan worden.

##### Pradoegebouw.

Voor het Pradoegebouw zijn plannen ontwikkeld om hierin een design (wieler)hotel te realiseren. In 2015 is een intentieovereenkomst getekend voor de verkoop van het Pradoegebouw en de subsidieverlening voor het restaureren van het rijksmonument door de koper en de gemeente. Deze intentieovereenkomst is verlengd tot het einde van 2016. Het doel is eind 2016/begin 2017 de daadwerkelijke verkoop van het Pradoegebouw te laten plaatsvinden.

#### Resultaten 2017.

De provincie en onze gemeente hebben ieder een extra subsidie van € 100.000,- beschikbaar gesteld ter dekking van de resterende onrendabele top. De beoogde koper heeft in 2017 diverse (verdere) inventariserende onderzoeken uitgevoerd ten behoeve van noodzakelijke voorbereidingen voor de verbouwing. Momenteel wordt gekoerst op verkoop van het gebouw vóór medio 2018.

#### **Thema 5: Evenementen en Citymarketing.**

Valkenburg aan de Geul is een actieve gemeente met een groot aantal ambities, die wij in 2017 zullen uitwerken in een "Strategische Citymarketing Visie". Basiselementen van deze nieuwe visie zijn de upgradering van het centrum en de verdere herontwikkeling van de cultuurhistorische en natuurlijke waarden in de dorpskernen. Ook de profilering van Valkenburg als Winkel- en "Geniet"stad. Het zal een lange termijn visie zijn, die op hoofdlijnen (speerpunten) is gestoeld en als wezenlijk onderdeel een praktisch plan van aanpak kent, dat jaarlijks bijgesteld kan worden.

Met de visie en uitwerking daarvan willen we onze positie als “bruisende en levende stad” in optima forma uitdragen en versterken. Binnen die strategische visie hoort ook de ontwikkeling van het beleid met betrekking tot evenementen. Het op 30 juni 2014 vastgestelde evenementenbeleid vormt dan ook voor de komende jaren de leidraad waarbinnen we evenementen willen verwerven, initiëren, coördineren en begeleiden.

Valkenburg aan de Geul heeft zich in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een bruisende en actieve evenementenstad, waarin organisatoren van en bezoekers aan grote (internationale) evenementen zich thuis voelen. Binnen de te ontwikkelen visie op citymarketing en het vastgestelde evenementenbeleid moet zorgvuldig worden omgegaan met de beschikbare capaciteit van de gemeente en hulpdiensten om evenementen te kunnen hosten. Daarbij is ook de acceptatie van inwoners en bedrijven van groot belang. Evenementen die verworven kunnen worden, moeten passen binnen de speerpunten en hoofdlijnen, die in het Citymarketingbeleid verankerd worden.

Jaarlijks worden in de gemeente ruim 450 vergunning- en melding plichtige evenementen georganiseerd, met een totaal aantal bezoekers van rond de 700.000. Zij geven ruim € 25 miljoen per jaar uit, zo'n 25 % van de totale omzet binnen de toeristische en de retail sector. Evenementen zijn dan ook van groot belang voor onze gemeente, het zijn zeer waardevolle investeringsmomenten voor onze gemeente. In die zin willen we de komende jaren een aantal van hen ondersteunen. Zodoende kunnen we gemakkelijker eisen en voorwaarden stellen aan de impact van een evenement. De evenementennota wordt in 2017 verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Zo beschrijven we in 2017 de evenemententerreinen, zoals die in de evenementennota vervat zijn en ontwikkelen we de regelgeving voor het verlenen van investeringsbijdragen voor evenementen.

Verder willen we ook in 2017 weer een aantal grotere evenementen verwerven, mogelijk samen met particuliere organisatoren. Mocht de Internationale Wielersorganisatie, de UCI, in oktober het prestigieuze UCIT CITY BIKE LABEL aan onze gemeente toewijzen, dan zal ons imago als Wereldwielersstad definitief gevestigd zijn en ons ruimere mogelijkheden bieden om nog meer internationale topsport evenementen naar onze gemeente te halen.

## Resultaten 2017.

### Evenementen.

In 2017 werden ruim 200 vergunningplichtige evenementen georganiseerd. Daarnaast vonden er ruim 300 andere - niet vergunningplichtige - evenementen plaats. In vergelijking met andere gemeenten van dezelfde omvang is dit aantal zeer hoog. Dat levert niet alleen extra druk op het ambtelijk apparaat, maar verhoogt ook de druk op bewoners en bedrijven. Een deel van de grotere evenementen vindt namelijk plaats in de openbare ruimte en/of op de openbare weg. Doorstroming van verkeer, veiligheid voor bezoekers, afsluitingen van wegen en omleidingen, bereikbaarheid van kernen en delen daarvan, vormen dan ook onze voortdurende zorg. Ook de communicatie naar de bewoners en bedrijven, die te maken krijgen met een evenement in hun omgeving is een bron van aanhoudende zorg. Organisatoren zijn verantwoordelijk voor tijdige, uitgebreide en correcte informatie. Helaas is dat in 2017 niet altijd zo opgepakt, waardoor bewoners en bedrijven vaak erg laat of onvolledig zijn geïnformeerd.

Hoewel er afgelopen jaar niet bij alle evenementen is geteld, rekenen we met een getal van 800.000 mensen, die Valkenburg aan de Geul speciaal voor een bepaald evenement voor één of meerdere dagen bezochten. Voor wat betreft de economische omzet voor onze gemeente betekent dit dat afgelopen jaar de evenementbezoekers tussen de 40 en 45 miljoen euro besteed hebben.

Met een financiële injectie investeert de gemeente in de verwerving van grotere evenementen. Zij moeten passen binnen het evenementenbeleid, zoals dat in 2014 door de raad werd vastgesteld. Grotere evenementen waarin de gemeente investeerde waren in 2017 het Leeuw Auw Wieverbal (veiligheid), de Amstel Gold Race inclusief de nieuwe dameskoers, de Red Bull Zeepkisten Race, Pop on Top, de Iron Man Maastricht-Limburg, de Caveman Run, L'Eroica Valkenburg, het NK Living Statues, de Heuvelland Wandel 4 Daagse, de Bokkenweken en Kerststad. Ook werden 7 kleinere evenementen in de dorpskernen gesubsidieerd. De Taptoe in Houthem, enkele concerten en de Klim Classic zijn voorbeelden daarvan.

De gemeente streeft naar kwaliteit bij de organisatie van evenementen. Er wordt veel aandacht besteed aan de professionaliteit van de organisatie en de gastvrijheid.

Dat heeft ertoe geleid dat onze gemeente in december in Madrid de officiële Award “European City of Christmas 2018” mocht ontvangen. Deze award is ingesteld door de Europese Unie en is in 2017 uitgereikt aan slechts vier Europese steden. De titel “European City of Christmas 2018” wordt dit jaar verder betrokken in de marketing campagnes met betrekking tot Kerststad.

#### Citymarketing.

Er is een citymarketing campagne ontwikkeld, die is opgezet in nauw overleg met de bedrijven en de overkoepelingen VOC en KHN. De campagne “Veelzijdig Valkenburg” wordt uitgedragen in advertenties, langs de weg aan lantaarnpalen en reclamedisplays, de gratis verkrijgbare citymap en pocketgids en in alle programmaboeken van evenementen. De campagne wordt ook uitgedragen door de ondernemers zelf.

Ook werd medewerking verleend aan de productie van de jaarlijkse Sinterklaasfilm. Dit jaar “Sinterklaas en het Gouden Hoefijzer”. Niet alleen de gemeente, ook diverse lokale bedrijven verleenden hieraan hun medewerking. Gevolg was dat 95 % van de film vanuit Valkenburg kwam, met mooie beelden van ons centrum en de natuur. In ruim 120 bioscopen in Nederland en Nederlandstalig België, bekeken door honderdduizenden volwassenen en hun kinderen. Een prima promotie voor onze gemeente.

### **Thema 6: Betaald parkeren / parkeren evenementen.**

Dit onderwerp kan vanuit meerdere programma’s belicht worden. Omdat het parkeerbeleid voor onze gemeente ook een economisch doel dient, is het in dit programma opgenomen. Met de ingebruikname van de ondergrondse parkeergarage “de Kei” medio 2016 verandert niet alleen de parkeercapaciteit aan de noordzijde van het centrum. Deze neemt namelijk ook weer toe op het Berkelplein (daar waar nu de noodwinkels zijn gelegen). Daarnaast wordt onderzocht op welke wijze het parkeren op het Walramplein kan worden georganiseerd, mede in combinatie met het parkeerdek boven de aldaar gelegen supermarkt. Deze ontwikkelingen op het gebied van betaald parkeren kunnen een positieve economische boost veroorzaken. Verder zijn wij nog steeds druk doende om één of meerdere, permanente overloopterreinen te vinden en aan te leggen ten behoeve van evenementen.

#### Resultaten 2017.

Na het verwijderen van het tijdelijke winkelcentrum heeft er eind 2016, begin 2017 een optimalisatie plaatsgevonden van de parkeerindeling van het Berkelplein, waarmee het parkeerareaal verder is uitgebreid. In de ontwerpen van het Walramplein is ook voorzien in een uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen.

### **Thema 7: Overige activiteiten.**

#### Regionale economische beleidsontwikkeling.

Het gebruik van de ruimte in de gemeente verandert. Er is simpelweg te weinig programma voorhanden om alle leegstaande gebouwen te vullen. Er is in Zuid-Limburg een overaanbod aan woningen, winkels, kantoren en maatschappelijke voorzieningen (zoals schoolgebouwen). Er dienen strategische keuzes te worden gemaakt omdat simpelweg het invullen van alle leegstaande gebouwen en terreinen niet meer realistisch is. Op niveau van Zuid-Limburg wordt samengewerkt om tot keuzes te komen, een samenwerking die vorm krijgt in de uitwerking van het provinciaal omgevingsplan Limburg (POL): “De *intergemeentelijke structuurvisie ruimtelijk economische thema’s Zuid-Limburg*”. Hierin worden op Zuid-Limburgse schaal afspraken gemaakt over het terugdringen van het overaanbod op het gebied van detailhandel en kantoren en het faseren van de uitgifte van bedrijventerreinen. Tot aan de vaststelling van deze intergemeentelijke structuurvisie zijn bestuursafspraken gemaakt. Het doel van de intergemeentelijke structuurvisie is onder andere voorzienbaarheid te creëren op plaatsen waar we geen detailhandel en kantoren meer willen.

## Resultaten 2017.

In 2017 is de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid Limburg (SVRELZ) opgesteld en door alle 18 gemeenten in Zuid-Limburg vastgesteld. Deze wordt begin 2018 door alle gemeenten gepubliceerd. Deze structuurvisie is de basis voor afspraken over hoe de gemeenten het aanbod en de verwachte vraag naar winkels, kantoren en bedrijventerreinen de komende jaren op elkaar gaan afstemmen. Het belangrijkste doel van de SVRELZ is het versterken van leefbaarheid en vestigingsklimaat voor ondernemers. Tevens wordt inzichtelijk waar nu en in de toekomst kansen liggen.

In de SVRELZ wordt afgesproken op welke locaties uitbreiding aan de orde kan zijn. Door met elkaar samen te werken, versterken de 18 gemeenten de economische kracht van Zuid-Limburg en wordt verdere leegstand binnen de hoofdstructuur tegengegaan. Daarnaast is in 2017 in opdracht van alle 18 Zuid-Limburgse gemeenten onder leiding van de provincie Limburg een hotelmarktonderzoek uitgevoerd, dat inzicht geeft in de hotelmarkt(ruimte) en handvaten biedt om hotelplannen regionaal (kwantitatief en kwalitatief) te beoordelen en af te stemmen. Dit onderzoek legt de basis voor het verder uit te werken lokale en regionale beleid.

## Verbonden partijen.

Niet van toepassing.

## Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
3	1	Funciemenging	% verhouding banen en woningen	2017	43,1	52,4	LISA
3	2	Vestigingen van bedrijven	aantal per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2017	170,2	139,7	LISA

## Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

	Programma Economie <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	16.968	20.443	17.568
3.4	Economische promotie	935.439	1.390.350	1.412.993
	<b>Totaal lasten</b>	<b>952.407</b>	<b>1.410.793</b>	<b>1.430.561</b>

	Programma Economie <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-3.000	-3.000	-3.081
3.4	Economische promotie	-2.062.059	-2.137.734	-2.169.797
	<b>Totaal baten</b>	<b>-2.065.059</b>	<b>-2.140.734</b>	<b>-2.172.878</b>

	Programma Economie <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	13.968	17.443	14.487
3.4	Economische promotie	-1.126.620	-747.384	-756.804
	<b>Totaal saldo</b>	<b>-1.112.652</b>	<b>-729.941</b>	<b>-742.317</b>

## § 1.4 Programma Onderwijs.

Bestuurlijk verantwoordelijk	:	Dhr. drs. H.M.L. Dauven
Ambtelijk verantwoordelijk	:	Dhr. ing. B.F.H. Mennens

In dit programma worden de activiteiten gepresenteerd, die zijn gericht op de taken die de gemeente heeft op het gebied van onderwijs. Voor kinderen die een combinatie van onderwijs, ondersteuning en zorg nodig hebben is veel veranderd. Dat komt door de invoering van de wet Passend Onderwijs per 1 augustus 2014, de nieuwe Jeugdwet en de decentralisatie van de AWBZ per 1 januari 2015.

Schoolbesturen en gemeenten hebben gezamenlijk zeggenschap over alle ondersteuning en hulp voor jeugdigen, gezinnen en scholen. Dit vraagt om samenwerking. Samenwerking tussen schoolbesturen en gemeenten is niet nieuw. In het verleden zijn al via de Lokale en de Regionale Educatieve Agenda samenwerkingsafspraken gemaakt over onder andere leerlingenvervoer, onderwijshuisvesting en leerplicht. De wetswijzigingen in het kader van Passend Onderwijs en Jeugdhulp maken het echter noodzakelijk dat andersoortige afspraken worden gemaakt. Afspraken die veel meer dan voorheen rechtstreeks invloed hebben op de zorg en ondersteuning die geboden wordt aan kinderen en gezinnen.

De gemeente draagt ook zorg voor goede huisvesting van alle scholen voor primair, voortgezet en voortgezet speciaal onderwijs en levert daardoor een belangrijke voorwaardelijke bijdrage aan de kans op kwalitatief goed onderwijs voor alle leerlingen.

### Thema 1: Huisvesting Onderwijs.

Per 1 januari 2015 is de regelgeving met betrekking tot onderwijshuisvesting gewijzigd. Vanaf die datum is niet langer de gemeente, maar zijn de schoolbesturen verantwoordelijk voor het buitenonderhoud. De gemeente is enkel en alleen verantwoordelijk voor nieuwbouw/renovatie van schoolgebouwen. Door deze wetswijziging is de algemene uitkering naar beneden toe bijgesteld.

In samenspraak met de schoolbesturen wordt een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs opgesteld. Dit integraal plan treedt vanaf 2017 in werking. In 2016 is de basisschool St. Joseph verplaatst naar de locatie van de basisschool de Plenkert. De school aan de Bosstraat zal in 2017 waarschijnlijk gebruikt worden door het Stella Maris College.

### Resultaten 2017.

Het Stella Maris College heeft vanwege de groei van het aantal leerlingen vanaf het schooljaar 2016/2017 een tweede locatie in gebruik genomen. De school maakt nu ook gebruik van het voormalige schoolgebouw van de basisschool St. Joseph aan de Bosstraat.

Per 1 augustus 2017 is de basisschool St. Antonius in Schin op Geul gesloten vanwege terugloop van het aantal leerlingen.

In 2017 heeft overleg plaatsgevonden met de schoolbesturen en de kinderopvang en peuterspeelzaalorganisatie om te komen tot een nieuw integraal huisvestingsplan. Dit plan is nog niet vastgesteld, omdat besloten is eerst een gedegen onderzoek te doen naar de toekomstige huisvesting van het Integraal Kindcentrum Berg. Bij dit onderzoek wordt aan de volgende punten aandacht geschonken:

- Keuze voor renovatie of nieuwbouw van de Openbare basisschool Berg (OBS);
- Hoogte van de beschikbaar te stellen vergoeding voor de nieuwbouw/renovatie;
- Integraal plan voor aanpak van voorzieningen (Kindcentrum en Sporthal) rondom de OBS Berg;
- Onderzoek naar mogelijke integratie OBS Berg en basisschool Vilt.

## Thema 2: Passend Onderwijs en Jeugdhulp.

Samen met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en de overige Zuid-Limburgse gemeenten zijn 3 speerpunten benoemd met betrekking tot de samenwerking in het kader van zorg en ondersteuning op school. De speerpunten zijn gerangschikt naar urgentie.

### 1. Gezamenlijke toegang tot extra onderwijs-ondersteuning en (jeugd)hulp.

Een gezamenlijke toegang tot onderwijs-ondersteuning en (jeugd)hulp is de enige manier om het principe van één gezin - één plan - één regisseur te realiseren. Een gezamenlijke toegang is efficiënter en kan helpen bij het snel op- en afschalen van de noodzakelijke hulp. Ook kan er een regisseur aangewezen worden.

### 2. Onderwijs-zorgarrangementen.

Er is een beperkte groep kwetsbare kinderen met complexe onderwijs-zorgvragen, die het niet redden zonder een gecombineerd aanbod van onderwijs en zorg. Veel scholen voor speciaal en voortgezet onderwijs hebben in het verleden met zorgpartners Onderwijs-zorgarrangementen ontwikkeld. Ook binnen het regulier onderwijs is dit gebeurd. Een Onderwijs-zorgarrangement is een integraal programma voor specifieke (groepen) leerlingen. Het is een aanbod waarin onderwijs en zorgpartner(s) op uitvoeringsniveau samenwerken op basis van één kind, één gezin, één plan. Er is sprake van aanvullende inzet van zorg om onderwijsdeelname mogelijk te maken, met als uitgangspunt de ondersteuningsbehoefte van de doelgroep. De expertise van beide sectoren wordt in samenhang aangeboden en versterkt elkaar.

### 3. Preventie en bewustwording.

Preventie en bewustwording zijn essentieel voor het verlenen van gepaste zorg. Vroegtijdig signaleren en ondersteuning van ouders, kinderen en mede opvoeders, werken preventief en kunnen escalatie van problemen en zelfs mogelijke schooluitval voorkomen. Ook bewustwording van de rollen en mogelijkheden van de verschillende actoren (ouders, kinderen en mede-opvoeders) zijn belangrijk voor tijdige en gepaste zorg ("wat kan ik zelf doen?").

## Resultaten 2017.

### 1. Gezamenlijke toegang tot extra onderwijs-ondersteuning en jeugdhulp.

In 2017 is gestart met de inrichting van de zogenaamde Knooppunten rondom scholen, waarin de gezamenlijke toegang tot onderwijs-ondersteuning en (jeugd)hulp wordt gerealiseerd. Aan deze Knooppunten nemen ouders, school, Jeugdgezondheidszorg en het team Jeugd deel.

### 2. Onderwijszorgarrangementen.

Er zijn op Zuid-Limburg niveau afspraken gemaakt met de Mytyschool Adelante over de financiering van Jeugdhulp in de school door de Zuid-Limburgse gemeenten. Er lopen pilots bij diverse reguliere basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs in Zuid-Limburg om te komen tot soortgelijke afspraken.

### 3. Preventie en bewustwording.

De gemeente heeft een financiële bijdrage geleverd aan de preventieweek die jaarlijks gehouden wordt voor de leerlingen van het Stella Maris College. Tijdens deze preventieweek wordt aandacht besteed aan diverse thema's, zoals alcohol, drugs, lichaamsbewustzijn, seksualiteit en zinloos geweld. Mondriaan Kinderen en Zorg heeft Happylessen verzorgd voor leerlingen van het Stella Maris College. Dit programma is primair gericht op het bevorderen van het welbevinden van leerlingen en het voorkomen van depressie.

## Thema 3: Voorschoolse Educatie.

De harmonisatie tussen peuterspeelzaalwerk en kinderopvang is gerealiseerd, zodat we klaar zijn voor de laatste wetswijzigingen. De nieuwe bekostigingssystematiek wordt vanaf 1 januari 2018 geïntroduceerd. Momenteel zijn we bezig met de evaluaties, waarin de laatste ontwikkelingen worden meegenomen.



## Resultaten 2017.

In 2017 is gebleken dat de nieuwe verdeling van het budget voor het Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden Beleid (GOAB) op veel verzet stuitte van gemeenten, die door deze nieuwe verdeelsleutel minder budget kregen. De staatssecretaris heeft er toen voor gekozen de beslissing hieromtrent door te schuiven naar het nieuwe kabinet. In het kader van gelijke kansen voor alle kinderen hebben de gemeenten in deze regio samen een brief gestuurd naar de staatssecretaris en gevraagd om opheldering. Onze gemeente krijgt geen deel van het GOAB budget. Tot nu toe is er geen antwoord gekomen op de brief. De nieuwe minister heeft besloten om de nieuwe verdeling van het budget met één jaar uit te stellen. De verwachting is nu dat er pas in oktober 2018 een beslissing wordt genomen over de verdeling van het GOAB budget voor 2019. Dit betekent dus dat er in 2018 geen GOAB geld beschikbaar is voor onze gemeente. De korting op het budget van de Wet Okay daarentegen is wel doorgezet, waardoor er in 2017 geen vernieuwingen in het beleid zijn ontwikkeld en ingevoerd. Wel is de huidige voorschoolse educatie geëvalueerd en (in mindere mate) gekeken naar welke ontwikkelingen er nodig zijn om meer kinderen te bereiken en de toegang te vergroten. Voor dit laatste is uiteraard meer budget nodig. De kindpartners en de gemeente vormen samen een visie over hoe in de toekomst te verkrijgen GOAB middelen het beste ingezet zouden kunnen worden.

## Thema 4: Leerplicht.

### Verlenging Voortijdig School Verlaten-periode.

De aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV) in de afgelopen drie convenantperiodes is succesvol gebleken. De minister heeft aangegeven de succesvolle elementen van deze aanpak ook na afloop van de convenantperiode voort te willen zetten. Om dit mogelijk te maken, is het huidige VSV-instrumentarium met één jaar verlengd, zodat de nodige aanpassingen in wet- en regelgeving kunnen worden doorgevoerd. Omdat het om een verlengingsjaar gaat, wordt de samenwerking voortgezet met dezelfde convenantpartners (scholen voor voortgezet onderwijs, mbo-instellingen en gemeenten). Om het verlengingsjaar mogelijk te maken zijn enkele aanpassingen in de regelgeving aangebracht. De aanpak van voortijdig schoolverlaten blijft in het verlengingsjaar grotendeels hetzelfde als in de voorgaande jaren. De voorbereidingen voor het inrichten van de nieuwe convenantperiode zijn al gestart.

### Voortijdig schoolverlaten, kwetsbare jongeren en aanpak Jeugdwerkloosheid.

De belangrijkste nieuwe opdracht van de minister voor de nieuwe convenantperiode wordt de begeleiding van kwetsbare jongeren. Kwetsbaar in die zin dat zij een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. In de afgelopen jaren lag het accent op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten bij jongeren, die in potentie een startkwalificatie kunnen halen, maar die dat niet kunnen omdat zij overbelast zijn (vaak in hun privésfeer) en extra zorg nodig hebben of omdat zij verkeerde schoolkeuzes maken. Steeds meer zal Passend Onderwijs hier moeten zorgen voor maatwerk-trajecten (kort of langdurend) binnen de niveaus van zorg op de scholen. Met het afschaffen van de Wajong en WSW gaat echter een groep leerlingen het Voortgezet Speciaal Onderwijs, het Praktijkonderwijs, het VMBO-basisberoeps/LWOO, of de Entreeopleiding MBO1 zonder startkwalificatie verlaten. Maar deze leerlingen moeten wel in het kader van het Sociaal Akkoord naar maatschappelijk verantwoorde ondernemers en dus naar werk worden toegeleid. Aangezien deze opleidingstrajecten met het nodige onderwijsmaatwerk, aanvullende zorg en gemeentelijk instrumentarium moeten plaatsvinden, raken de wet Passend Onderwijs, de Jeugdwet en de Participatiewet zich heel nadrukkelijk op dit vlak.

## Resultaten 2017.

In 2017 is er een nieuw convenant Voortijdig School Verlaten (VSV) met het rijk opgesteld. Daartoe is een nieuwe organisatiestructuur ingericht met Stuurgroep, Regiegroep, Kerngroep en Programmalijsgroepen en is er een nieuw overzicht van maatregelen opgesteld in drie programmalijslijnen. Daarvoor zijn eerst de maatregelen van de afgelopen jaren tegen het licht gehouden en is er grondig geëvalueerd. De Stichting Voortgezet Onderwijs Parkstad Limburg (SVO PL) vervult nu de rol van Contactschool voor Regionaal meld- en coördinatiepunt (RMC), nadat de stichting Limburgs Voorgezet Onderwijs (LVO) die rol de afgelopen acht jaar heeft vervuld. De centrumgemeenten vertegenwoordigen de subregio's in de stuurgroep en de kerngroep.



Eind 2017 lagen de nieuwe plannen, de begroting en de samenwerkingsovereenkomsten ter ondertekening gereed.

### Verbonden partijen.

Niet van toepassing.

### Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
4	1	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2017	0	1,82	Ingrado
4	2	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2017	19,51	26,58	Ingrado
4	3	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	% totaal aantal leerlingen 12-23 jaar	2016	1,4	1,7	DUO

### Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

	Programma Onderwijs <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
4.1	Openbaar basisonderwijs	96.550	59.059	63.297
4.2	Onderwijshuisvesting	1.152.033	1.153.952	1.132.635
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	540.832	466.220	474.625
	<b>Totaal lasten</b>	<b>1.789.415</b>	<b>1.679.231</b>	<b>1.670.557</b>

	Programma Onderwijs <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
4.1	Openbaar basisonderwijs			
4.2	Onderwijshuisvesting	-4.382	-2.382	-3.083
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-48.450	-50.300	-50.314
	<b>Totaal baten</b>	<b>-52.832</b>	<b>-52.682</b>	<b>-53.397</b>

	Programma Onderwijs <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
4.1	Openbaar basisonderwijs	96.550	59.059	63.297
4.2	Onderwijshuisvesting	1.147.651	1.151.570	1.129.552
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	492.382	415.920	424.311
	<b>Totaal saldo</b>	<b>1.736.583</b>	<b>1.626.549</b>	<b>1.617.160</b>

## **§ 1.5 Programma Sport, cultuur en recreatie.**

Bestuurlijk verantwoordelijk	:	Dhr. drs. R. Meijers Dhr. J.M.M. Vermeer
Ambtelijk verantwoordelijk	:	Dhr. ing. B.F.H. Mennens

In dit programma worden de activiteiten gepresenteerd, die zijn gericht op de culturele, sportieve en recreatieve doelstellingen van de gemeente Valkenburg aan de Geul. De kern waarop de activiteiten zijn gebaseerd is de toekomstvisie 2030 en het coalitieakkoord 2014-2018. Voor dit programma zijn de relevante onderdelen uit deze beleidsvoornemens uitgewerkt in projecten. De focus ligt op het voorwaardenscheppend beleid ten aanzien van culturele- en sportaccommodaties. Tevens richt dit programma zich op activiteiten, die betrekking hebben op monumentenzorg, archeologie, mergelgroeven/mergelwanden, groen, natuur en landschap.

### **Thema 1: Subsidiebeleid.**

De raad heeft in 2016 een nieuw subsidiebeleid vastgesteld. Dit is gebaseerd op de zogenaamde objectieve trechter. Subsidieaanvragen van verenigingen worden voor het bepalen van de subsidie voor 2017 voor het eerst langs deze objectieve trechter gelegd.

#### **Resultaten 2017.**

In 2017 is volgens de nieuwe methode gewerkt. De ervaringen zullen in 2018 geëvalueerd worden.

### **Thema 2: Gesubsidieerde cultuurinstellingen.**

#### **Openluchttheater.**

Het openluchttheater in Valkenburg bestond in 2016 100 jaar. Stichting Openluchttheater Valkenburg, die verantwoordelijk is voor de exploitatie van het theater, heeft de ambitie dit jubileumjaar te beschouwen als een start voor een verdere groei op het gebied van de programmering en de infrastructuur van het theater. Onderdeel van deze infrastructuur is de overkapping van het podium en de uitbreiding van de theatergrot. De overkapping is in 2016 gerealiseerd. De stichting heeft de uitbreiding van de theatergrot gepland voor eind 2016/begin 2017. De gemeente en de Provincie hebben voor deze projecten subsidie verleend.

#### **Resultaten 2017.**

De stichting Openluchttheater Valkenburg heeft in 2017 geïnvesteerd in de afsluiting van de theatergrot.

#### **Museum Land van Valkenburg.**

In 2016 heeft de raad besloten om het Museum Land van Valkenburg wederom te subsidiëren voor de periode 2017-2022. Daarnaast is een bedrag van € 30.000,- beschikbaar gesteld voor de herinrichting van het nieuwe museum. Stichting Museum Land van Valkenburg heeft aangegeven dat de hele herinrichting ultimo 2017 zal zijn gerealiseerd, met inbegrip van de hiervoor binnen te halen subsidies van derden.

#### **Resultaten 2017.**

De stichting Museum Land van Valkenburg is aan de slag gegaan met de herinrichting van het museum. Zij heeft uitstel gevraagd op de termijnen voor de aangevraagde subsidie, omdat zij meer tijd nodig heeft om alle beoogde subsidies van derden binnen te halen.

### Thema 3: Monumentenzorg en archeologie.

Op 1 januari 2012 is een wetwijziging met betrekking tot de Wet Ruimtelijke Ordening in werking getreden. Deze wetwijziging ziet erop toe dat gemeenten in het bestemmingsplan rekening moeten houden met gebouwde monumenten en landschappen. De raad heeft daarop ingespeeld met het verzoek om voor de gemeente een monumentenbeleid op te stellen. Daardoor verankert onze gemeente het monumentenbeleid zowel in een beleidsnotitie als in het bestemmingsplan. In 2013 is een inventarisatie opgesteld en is nagegaan hoe omringende gemeenten met deze materie omgaan. In de loop van 2016 zal de eerste fase, een inventarisatie, beschrijving en waardering van het Valkenburgs erfgoed, deels gestalte krijgen. Hierbij zijn de lokale heemkundekringen en historici betrokken. Onder hen is een enquête uitgezet en hen zal gevraagd worden de beschikbare informatie aan te vullen. In 2017 zal, op basis van de resultaten van fase 1, een voorstel gedaan worden voor verdere uitwerking en een keuze gemaakt worden voor een passende beleidsvorm, die vervolgens wordt uitgewerkt.

In het kader van de agenda Valkenburg wordt gestreefd naar het versterken van de historische identiteit van onze gemeente door het beter herkenbaar en beleefbaar maken van de resten van de middeleeuwse vestingwerken. In 2012 is de openbare ruimte van het historische centrum heringericht. In 2013 zijn de ontwerpen voor de reconstructie van de Geulpoort en de Grendelpoort uitgewerkt en in 2014/2015 is de reconstructie van de Grendelpoort en de herbouw van de Geulpoort gerealiseerd. Tevens is het Halderpark opnieuw ingericht en zal in 2016/2017 de stadsmuur in het Halderpark gerestaureerd worden. De provincie heeft onlangs nieuw subsidiebeleid vastgesteld voor de restauratie en herbestemming van monumenten. Onze gemeente gaat daarop intekenen met alleen die monumenten, waarvoor de gemeente de cofinanciering kan garanderen.

#### Resultaten 2017.

De inventarisatie van het aanwezige culturele erfgoed vorderde gestaag in 2017. De lokale heemkundekringen zijn betrokken en leveren op vrijwillige basis hun bijdrage aan het completeren van de inventarisatie. De inventarisatie bleek meer werk dan vooraf was verwacht. Naar schatting zal deze halverwege 2018 kunnen worden afgerond.

In 2017 is gebleken dat de kans op toekenning van een provinciaal subsidie op basis van de nieuwste subsidieregelingen zeer klein is. Bovendien blijkt de provinciale regeling ruim overvraagd. De hoog noodzakelijke restauratie van de stadsmuur in het Halderpark zal met de daarvoor gereserveerde gemeentelijke middelen en de rijkssubsidie gerealiseerd worden.

### Thema 4: Mergelgroeven en mergelwanden.

De inventariserende stabiliteitsonderzoeken in de Sibber- en Gemeentegroeven hebben op basis van de daaruit voortvloeiende aanbevelingen geleid tot het gefaseerd uitvoeren van gedetailleerde onderzoeken, verstevigingswerkzaamheden, het aanbrengen van meetinstrumenten en het opstellen van een beheersplan. Deze werkzaamheden zullen in 2017/2018 worden afgerond.

Voor de mergelwanden, die in eigendom van de gemeente zijn, is een vergelijkbaar inventariserend stabiliteitsonderzoek uitgevoerd. Op basis daarvan heeft de Bosgroep een Plan van Aanpak gemaakt. Fase 1 is in 2014 gestart en wordt in 2017 afgerond. Dit project wordt gesubsidieerd door de Provincie.

#### Resultaten 2017.

Aan de Anteagroup is eind 2017 opdracht verstrekt voor het in de markt zetten en begeleiden van een Europese aanbesteding voor het leveren en aanbrengen van meetinstrumenten ten behoeve van de pilaarstabielheid in de gemeentegrot en de Sibbergroeven.

Fase 1 van de mergelsteilwanden is in 2017 nagenoeg afgerond. Twee onderdelen van deze fase zijn nog niet gerealiseerd. De provincie heeft hiervoor uitstel verleend.

## **Thema 5: Buitengoed Geul & Maas - Routenetwerk Maastricht-Valkenburg.**

In 2015 is het routenetwerk voor wandelaars en fietsers gerealiseerd met de aanleg van nieuwe wandel- en fietspaden. In 2016 wordt in samenwerking met diverse partners in het gebied verder gewerkt aan de afronding van het routenetwerk door het plaatsen van een brug, terreinmeubilair, bebording en dergelijke.

### **Resultaten 2017.**

Fase 1 van het Routenetwerk (traject Schin op Geul - Meerssen) is nagenoeg voltooid. In 2017 is de brug over de Geul in Schin op Geul geplaatst en is de bewegwijzering van de routes aangepast. De oude fietsknooppunten zijn vervallen en de nieuwe wandel- en fietsroutes door het Geuldal zijn in gebruik genomen. Op de reconstructie van twee oversteekpunten na zijn alle werkzaamheden afgerond.

## **Thema 6: Een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening.**

De gemeenten, het bestuur en directie van stichting Heuvellandbibliotheken zullen zich blijven inzetten voor een meerjarenbeleidsplan, dat door alle partijen gedragen wordt, waarbinnen een heldere visie op het bibliotheekwerk verwoord wordt, die recht doet aan de volgende wettelijke taken van de bibliotheekvoorziening:

- a. het ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- b. het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- c. het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- d. het organiseren van ontmoeting en debat;
- e. het laten kennis maken met kunst en cultuur.

De mogelijkheden voor een uitgebreidere en intensievere samenwerking met diverse Heuvelland gemeenten worden bekeken. Wellicht wordt het huidige samenwerkingsverband uitgebreid.

De bezuinigingstaakstelling, die in de begroting is opgenomen van respectievelijk € 25.000,- in 2016 oplopend tot € 50.000,- vanaf het planjaar 2017, wordt in overleg met het bestuur doorgevoerd.

### **Resultaten 2017.**

Eind 2017 was het onderzoek naar een fusie van de Heuvelland Bibliotheken met Centre Céramique nog niet afgerond. Daaraan lagen twee oorzaken ten grondslag:

1. De stichting Heuvellandbibliotheken is een private instelling, Centre Céramique daarentegen is een onderdeel van de organisatie van de gemeente Maastricht en dus een publieke instelling. Een fusie tussen een private en een publieke instelling is lastig, zo niet onmogelijk. Experts op organisatorisch en juridisch gebied is gevraagd om mogelijke oplossingen in kaart te brengen.
2. Wanneer de stichting Heuvellandbibliotheken wordt ontbonden vanwege samengaan met Centre Céramique heeft dat tot gevolg dat de betrokken gemeenten Vaals, Valkenburg aan de Geul en Eijsden-Margraten diensten gaan afnemen bij de gemeente Maastricht voor een meerjarige periode. We krijgen dan te maken met nationale, wellicht zelfs Europese aanbestedingsregels. Experts op het gebied van aanbesteding onderzoeken de juridische mogelijkheden.

Vanwege het niet tijdig opleveren van het onderzoeksrapport was de voorgenomen fusie per 1 januari 2018 dan ook niet meer realistisch. Momenteel worden de stukken nader uitgewerkt en wordt overleg gevoerd met de betrokken partners. Het streven is om vóór de zomer van 2018 een definitief en compleet rapport op te leveren, zodat een fusie van de beide organisaties per 1 januari 2019 zou kunnen plaatsvinden. Het aanbieden van het vast te stellen voornemen tot fusie is voorzien voor de tweede helft van 2018. Het uitstellen van de voorgenomen fusie heeft overigens geen gevolgen voor de voortzetting van de huidige dienstverlening.

## Verbonden partijen.

De volgende verbonden partij heeft bijgedragen aan de uitvoering van dit programma:

- Exploitatiemaatschappij Polfermolen B.V.

Voor nadere informatie over deze BV, waarin de gemeente voor 100% participeert, verwijzen wij naar de paragraaf Verbonden partijen.

## Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
5	1	Niet-wekelijkse sporters	% aantal inwoners	2016	55,9	48,7	Gezondheidsmonitor (GGD'en, CBS en RIVM)

## Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

	Programma Sport, cultuur en recreatie <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
5.1	Sportbeleid en activering	81.883	84.204	83.269
5.2	Sportaccommodaties	2.559.338	6.154.758	6.100.681
5.3	Cultuur- presentatie, -productie en -participatie	277.403	297.889	251.087
5.4	Musea	90.909	81.482	71.175
5.5	Cultureel erfgoed	352.709	290.617	287.853
5.6	Media	279.042	276.361	275.382
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.253.549	2.611.756	2.599.700
	<b>Totaal lasten</b>	<b>5.894.833</b>	<b>9.797.067</b>	<b>9.669.147</b>

	Programma Sport, cultuur en recreatie <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
5.1	Sportbeleid en activering			
5.2	Sportaccommodaties	-597.738	-143.121	-146.544
5.3	Cultuur- presentatie, -productie en -participatie	-7.500	-7.500	-7.500
5.4	Musea	-33.198	-42.274	-43.811
5.5	Cultureel erfgoed	-99.000	-109.290	-119.736
5.6	Media			
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.079.811	-1.153.297	-1.153.291
	<b>Totaal baten</b>	<b>-1.817.247</b>	<b>-1.455.482</b>	<b>-1.470.882</b>

	Programma Sport, cultuur en recreatie <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
5.1	Sportbeleid en activering	81.883	84.204	83.269
5.2	Sportaccommodaties	1.961.600	6.011.637	5.954.137
5.3	Cultuur- presentatie, -productie en -participatie	269.903	290.389	243.587
5.4	Musea	57.711	39.208	27.364
5.5	Cultureel erfgoed	253.709	181.327	168.117
5.6	Media	279.042	276.361	275.382
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.173.738	1.458.459	1.446.409
	<b>Totaal saldo</b>	<b>4.077.586</b>	<b>8.341.585</b>	<b>8.198.265</b>

## § 1.6 Programma Sociaal domein.

Bestuurlijk verantwoordelijk	:	Dhr. drs. H.M.L. Dauven
	:	Dhr. drs. R. Meijers
Ambtelijk verantwoordelijk	:	Dhr. ing. B.F.H. Mennens

In dit programma worden de activiteiten gepresenteerd, die zijn gericht op de sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening van onze gemeente. Onze gemeente richt zich vooral op de zelfredzaamheid en participatie van burgers, op versterking van informele netwerken en een betere afstemming van maatschappelijke organisaties op behoeftes en vragen van burgers. Ook streven we naar versterking van samenhang tussen welzijn, wonen en zorg. Uitgangspunt daarbij is het stimuleren en versterken van het zelforganiserend vermogen van burgers.

Dit valt naadloos samen met de inhoud van het coalitieakkoord 2014-2018, waarin het accent ligt op buurtkracht en menskracht. Tevens laten wij ons leiden door de vastgestelde kadernota "Meedoen in Valkenburg aan de Geul: een andere kijk op participatie van burgers", met daarin het centrale gedachtegoed over zelfsturing. In die kadernota nemen de gemeenschappen vanuit het gedachtegoed van zelfsturing in het proces van gemeenschapsontwikkeling een dominante plaats in. Dit betekent dat in de benadering van de gemeenschappen en de aanpak van vraagstukken er primair sterk wordt geacteerd vanuit de eigen kwaliteiten en capaciteiten die in de samenleving verscholen liggen.

Daar waar burgers zich (tijdelijk) niet meer zelf kunnen redden, moeten voorzieningen vanuit de gemeente ingezet kunnen worden. Dat moet snel en efficiënt gebeuren, zonder grote administratieve (langdurige) procedures. Deze voorzieningen hebben betrekking op zelfredzaamheid ten aanzien van jeugd, werk, inkomen en zorg.

### De 3 decentralisaties (3D's) in het sociale domein.

Per 1 januari 2015 zijn grote veranderingen doorgevoerd binnen het sociale domein. De lokale overheden zijn vanaf die datum onder andere verantwoordelijk voor de jeugdzorg (Jeugdwet). Verder zijn via de nieuwe WMO 2015 taken vanuit de AWBZ naar de gemeenten overgeheveld, waarbij nog meer de nadruk is komen te liggen op maatwerk en op het zorgvuldige tweezijdige proces om maatwerkoplossingen voor en samen met onze burgers te bereiken. En in de nieuwe Participatiewet tenslotte zijn drie regelingen aan de onderkant van de arbeidsmarkt gebundeld, te weten de Wet Sociale Werkvoorziening, de Wajong voor tijdelijk en deels arbeidsongeschikten en de Wet Werk en Bijstand. Voor al die taken krijgen gemeenten minder geld. Die bezuinigingen verhogen dus de urgentie om de dienstverlening in het sociaal domein opnieuw vorm te geven en te laten aansluiten bij de transformatie van de samenleving, die al eerder is gestart.

Onze gemeente heeft de uitvoering van de 3 wetten vanaf 1 januari 2016 bij de gemeente Maastricht ondergebracht. Via DienstVerlenings Overeenkomsten (DVO's) wordt de dienstverlening van de gemeente Maastricht richting onze burgers gevolgd. Uiteraard heeft de raad de zeggenschap over het beleid. Onze gemeente blijft zelf verantwoordelijk voor het beleid en het vastleggen daarvan in verordeningen. Natuurlijk doen wij dat in afstemming met de regio Maastricht-Heuvelland.

Gemeenten hebben in 2014 beleidskaders en/of - plannen vastgesteld voor de afzonderlijke wetten c.q. decentralisaties. Deze hadden betrekking op het transitiejaar 2015 - waarin continuïteit van zorg en ondersteuning voorop stond - en schetsen ook beelden voor de periode daarna. Afsproken is dat 2015 gebruikt zou worden om - via brede participatie - de toekomstvisie op de 3D's vorm te geven. De zes gemeenten in Maastricht-Heuvelland zijn opnieuw samen opgetrokken in dit traject om te komen tot een zogenaamde Toekomstagenda 2022. Deze toekomstagenda is in 2016 vastgesteld.

De rode draad van de Toekomstagenda is:

- we zetten de mens centraal;
- we werken vanuit de leefwereld van onze inwoners en niet vanuit de wetten, regels en procedures.

Dit betekent dat we bij de uitwerking van beleid en de ontwikkeling van de uitvoering luisteren naar ervaringsdeskundigen. En dat we gezinnen/huishoudens eigenaar laten zijn van hun eigen integrale ontwikkelingsplan. En ook dat we de samenleving meer ruimte geven om initiatieven te ontplooiën. Onze beleidsmonitor 3D gaat inzicht bieden in de effectiviteit van de ondersteuning en dus in de daadwerkelijke groei in zelfredzaamheid en participatie van mensen. Wij koersen hierbij op "meer met minder", meer zelfredzaamheid en meer participatie binnen het beschikbare budget.

#### *Doelen.*

De Toekomstagenda 2022 is gebaseerd op vier doelen:

- Versterken van de individuele eigen kracht in de samenleving;
- Versterken van de collectieve eigen kracht in de samenleving;
- De burger en zijn directe omgeving staan centraal, niet het systeem;
- We blijven mensen ondersteunen die tijdelijk of permanent geen regie over hun eigen leven kunnen voeren en/of een chronische beperking hebben.

#### *Het Actieplan.*

De concrete uitwerking van hetgeen bepaald is in de Toekomstagenda, is opgenomen in een Actieplan.

### **Thema 1: Zelfsturing en Leefbaarheid in de kernen.**

#### Externe ontwikkelingen.

De gemeente Valkenburg a/d Geul heeft een Burgerkracht Stimuleringsfonds in het leven geroepen. Het Burgerkracht Stimuleringsfonds is niet alleen bedoeld voor activiteiten in het fysieke domein, maar ook voor activiteiten in het sociale en economische domein. De activiteiten kunnen kleine initiatieven of projecten betreffen, maar kunnen ook betrekking hebben op uitgebreidere initiatieven. De inzet en ondersteuning van het Burgerkracht Stimuleringsfonds zal daarom kunnen verschillen per aanvraag en gaat uit van maatwerk. De diversiteit in initiatieven is groeiende. Zo zien we nu steeds meer initiatieven met vernieuwende elementen op het gebied van veiligheid in de straat of buurt door middel van 'WhatsApp-buurtpreventie'. Ook komt steeds meer de vraag op naar het gebruik maken van Burgerkracht bij evenementen. Ook hier zullen de mogelijkheden worden verkend.

De ondersteuning van het Stimuleringsfonds is afhankelijk van de fase waarin een initiatief verkeert:

- Kleinere initiatieven/projecten zijn overzichtelijker en komen in het algemeen sneller in de uitvoering, hetgeen een bijdrage in de out of pocket kosten kan opleveren;
- Grotere initiatieven/projecten doorlopen verschillende fasen (bijv. uitwerken, haalbaarheid/randvoorwaarden, investeerders/dekking, overeenstemming), vóórdat de daadwerkelijke realisatie aan de orde is; bij elk van die faseovergangen is er een go/no go moment. Voor die voorbereidende fasen zou een beroep op het stimuleringsfonds gedaan moeten kunnen worden.

Een gemeentelijke bijdrage in de daadwerkelijke realisatie zal moeten komen uit reguliere middelen dan wel uit specifieke middelen. Hierover is bij de behandeling van de Kadernota 2016 besloten dat er in de reguliere programma's uit de begroting ruimte moet zijn om projecten die door of met behulp van kernoverleggen en/of burgerkracht tot stand komen, te voorzien van cofinanciering vanuit het reguliere beleid. In 2016 is eenmalig een bedrag van € 100.000,- beschikbaar gesteld uit de algemene middelen. Het verstrekken van cofinanciering zal binnen een aantal nog nader uit te werken kaders voor de fysieke, sociale en groene leefbaarheid dienen plaats te vinden.

Daarbij wordt gedacht aan inhoudelijke afwegingscriteria, zoals het voorkomen van onevenredige verdeling van de gelden over de kernen, het passen in een lange termijn visie en een uitvoeringskader in de vorm van bijvoorbeeld een Dorpsontwikkelingsplan (DOP), het stimuleren van het leereffect tussen de kernen en reëel uitzicht op haalbaarheid en concrete uitvoering van het project. Procedureel zal met de Klankbordgroep Burgerkracht, maar ook met de voorzitters van de kernoverleggen, overleg moeten zijn gevoerd voordat tot cofinanciering wordt overgegaan. In ieder geval zal het project breed aantoonbaar draagvlak dienen te hebben in het betreffende gebied. In de voorbereiding en uitvoering van die projecten wordt immers steeds meer een beroep gedaan op cofinanciering uit verschillende bronnen, waarbij bijdragen van private partijen steeds belangrijker worden. Dat kunnen zowel financiële bijdragen zijn als bijdragen in natura. Daarnaast kunnen private bijdragen van derde partijen geworven worden (crowdfunding, donaties, adoptie e.d.).

De verhouding in financiering van dergelijke projecten wordt steeds vaker een aandeel van 20% cofinanciering door gemeenten, 40% cofinanciering door private partijen en 40% door provincie, EU-fondsen of andere vormen van cofinanciering. Zie bijvoorbeeld de nieuwe LEADER-regeling.

Voor de volgende nu bekende Burgerkracht-projecten wordt cofinanciering uit de reguliere beleidsprogramma's gevraagd:

1. Dorpsrandontwikkeling Natuur- en Recreatieplan Vilt;
2. Dorpswijngaard Houthem St. Gerlach;
3. Pleinen Schin op Geul;
4. Kalkovens, Barakkenberg en uitkijktoren Berg en Terblijt;
5. Fruitboomgaard Sibbe.

In het verlengde hiervan worden nog projecten verwacht als:

- Mariakapel Vilt;
- Uitkijkpunt Meertensgroeve.

Voor deze projecten geldt dat zij voor het merendeel tot stand zijn gekomen door het op gang brengen van het proces van zelfsturing en burgerkracht, waarbij het initiatief is genomen door kernoverleggen. Daar waar een Dorpsontwikkelingsplan is gemaakt (Houthem, Vilt, Schin op Geul) vloeien de projecten daaruit voort en zijn ze ingebed in een grotere visie. Daar waar (nog) geen dorpsvisie is gemaakt (bijvoorbeeld Berg en Terblijt, Sibbe-IJzeren) zorgt Bureau Burgerkracht voor aanhaking op de reguliere beleidsprogramma's van provincie en/of gemeente.

De externe communicatie bestaat in 2017 uit de bekende activiteiten, onder andere uit het periodiek verspreiden van een nieuwsbrief, het houden van presentaties ten behoeve van kernoverleggen en sleutelfiguren, het afleggen van werkbezoeken door het college en regionaal bestuurlijk overleg.

#### Interne ontwikkelingen.

Met de oprichting van Bureau Burgerkracht per februari 2015 wordt voorzien in een centraal aanspreekpunt voor burgerkracht in de gemeente. Dit bureau wordt aangestuurd vanuit de directie. De hoofdstructuur voor de interne procescoördinatie wordt voor 2017 geconsolideerd en organisatorisch verder verfijnd en uitgelijnd door het inregelen van het Concern Management Team en Coördinatieoverleg, maar ook door implementatie in teamplannen en individuele prestatieafspraken. In combinatie met de bedrijfsvoeringsstrategie van het integraal (projectmatig) werken dient er aandacht te zijn voor specifieke competentieontwikkeling, vaardigheden en rolbewustheid van medewerkers. Met de al in gang gezette pilotprojecten Belevend Buitengebied, sociale kaart en integrale veiligheidswijkschouw zijn hier reeds de eerste resultaten mee behaald en wordt dit in 2017 verder ontwikkeld.

De rol van de Klankbordgroep, bestaande uit de fractievoorzitters, ondersteund door de griffier, verstevigt zijn consulterende en verbindende functie. Er zal twee maal per jaar met de voorzitters van de kernoverleggen worden gesproken over -de voortgang van- de uitvoering van projecten. De Klankbordgroep is tevens klankbord voor het college en/of de portefeuillehouder om de ruimte voor en wijze van het vormgeven van de cofinanciering van Burgerkracht-projecten nader in te vullen en te voorzien van de juiste kaders, die aan de raad zullen worden voorgelegd.



De werkgroep Leefbaarheid wordt meer en specifiek betrokken bij en ingezet op kernoverstijgende aangelegenheden of op meer beleidsmatige vraagstukken met een kernoverstijgend karakter om de samenhang tussen de kernen te behouden en te versterken.

Burgerkracht kan in beginsel een bijdrage leveren aan alle thema's uit de begroting en de realisatie van de genoemde projecten en/of resultaten. Ons college en de directie stellen zich ten doel om een thema-overstijgende rol van Burgerkracht te bewaken en te stimuleren door aan de beschreven resultaten de procesvraag te koppelen: hoe worden deze resultaten bereikt en is daar een versterkende rol weggelegd voor burgerkracht?

Tenslotte willen we in 2017 een accent zetten op gebruikmaking van Burgerkracht in het Sociale Domein. In 2016 is onderzoek gedaan naar enerzijds 'good practices' van Burgerkracht in het Sociale Domein, bijvoorbeeld de signaleringsgroep in de kern Houthem St. Gerlach. Anderzijds is onderzocht welke behoefte er is en welke randvoorwaarden noodzakelijk zijn bij inwoners van andere kernen (m.n. Schin op Geul en Vilt) om projecten in het Sociale Domein te gaan ontwikkelen.

Uit het onderzoek is namelijk gebleken dat er wel degelijk behoefte bestaat om projecten in het Sociale Domein (verder) te ontwikkelen. Zo zijn er al initiatieven als "Samen aan tafel" in Schin op Geul of het ontwikkelen van een 'sociale kaart' in Berg. Hierbij moet de gemeente de ruimte durven te geven aan burgers om initiatieven uit te laten werken. Burgers die dergelijke projecten willen starten, moeten bovendien de nodige begeleiding krijgen. Dat kan door middel van het geven van een gerichte cursus en/of training. Uit het onderzoek komen de volgende aanbevelingen naar voren:

- faciliteer kennisoverdracht tussen en met burgers, kernen, professionals en gemeente;
- organiseer structureel overleg met andere Heuvelland-gemeenten zodat kennisoverdracht kan plaatsvinden over zelfregie en burgerparticipatie in het sociale domein;
- creëer handvaten en tools voor burgers;
- Bureau Burgerkracht heeft een regisserende en verbindende rol te vervullen om alle levende ideeën en oplossingsrichtingen met elkaar te verbinden en om vanuit het proces en projectmatige kennis en kunde hier het initiatief in te nemen.

In deze begroting is incidenteel projectgeld opgenomen voor innovatieve projecten in het sociale domein. Dit zal in 2017 ingevuld worden (zie ook thema 7 WMO).

## Resultaten 2017.

### Projecten.

De volgende projecten zijn reeds in gang gezet, bijna afgerond of helemaal afgerond met inzet van gemeentelijke subsidies (burgerkracht stimuleringsfonds) of door cofinanciering met middelen voor burgerkrachtprojecten, in combinatie met cofinanciering vanuit reguliere beleidsprogramma's:

- Dorpsrandontwikkeling Natuur- en Recreatieplan Vilt;
- Dorpswijngaard Houthem St. Gerlach;
- Kalkovens, Barakkenberg en uitkijktoren Berg en Terblijt;
- Mariakapel Vilt.

Er worden nog projecten verwacht zoals:

- Pleinen Schin op Geul;
- Digitale "sociale kaart" Schin op Geul in combinatie met een toeristische-/ondernemende site;
- Watertoren Berg en Terblijt;
- Uitkijkpunt Meertensgroeve.

### Innovatiebudget.

Het is van groot belang dat lokaal beleid wordt ontwikkeld dat inspeelt op de specifieke eigenschappen, wensen en behoeften van wijken, buurten en kernen. De raad heeft hiervoor een budget vrijgespeeld van € 500.000,- waarmee lokale initiatieven kunnen worden aangejaagd of waarmee kan worden aangehaakt bij regionale initiatieven die een lokale uitwerking hebben. Op 11 juli 2017 heeft de raad de kaders voor het verstrekken van innovatiesubsidies vastgesteld. Wij zullen met name partners in het sociale domein en het maatschappelijk middenveld uitdagen met goede projectplannen te komen.

### Interne ontwikkelingen.

De functie van de interne procescoördinator is inmiddels structureel aan de formatie toegevoegd. De functie van externe procescoördinator, die zorg draagt voor de borging van burgerparticipatie in de kernen, wordt in 2018 en 2019 gecontinueerd.

### Thema's 2 tot en met 7.

De volgende thema's zijn allemaal thema's, die betrekking hebben op de 3 decentralisaties in het sociale domein. Al deze thema's worden vanuit één regionale organisatie op het niveau van Maastricht-Heuvelland opgepakt en aangestuurd (en dus ook in hun samenhang gezien). In 2013 is daartoe een projectorganisatie ingericht die integraal de implementatie van de 3 decentralisaties aanstuurt. Deze projectorganisatie is in 2016 omgezet in een samenwerkingsstructuur. Vanuit deze samenwerkingsstructuur wordt de toekomstagenda conform het actieplan uitgevoerd.

### **Thema 2: Participatiewet.**

Met ingang van 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Doelstelling van de Participatiewet is om zoveel mogelijk burgers te laten participeren op de arbeidsmarkt (bij voorkeur) in een reguliere baan. De gedachte hierachter is dat werk de beste sociale zekerheid is. Wie kan werken, moet dat ook doen. Werk zorgt voor economische en financiële zelfstandigheid, draagt bij aan het gevoel van eigenwaarde en biedt kansen om volop mee te doen in de samenleving. Werk maakt niet alleen mensen zelf, maar de samenleving als geheel weerbaar. Bovendien is er een dringende financiële noodzaak. De regering moet fors ombuigen om de gevolgen van de crisis op te vangen. Die noodzaak is des te groter nu steeds minder mensen het geld opbrengen om de sociale zekerheid ook voor toekomstige generaties betaalbaar te houden. Alleen als iedereen die kan ook daadwerkelijk meedoet, blijft er draagvlak voor de sociale zekerheid in de samenleving en blijft de betaalbaarheid op lange termijn verzekerd. De rol van de gemeente verandert in dit kader van een meer zorgende rol naar een meer faciliterende en ondersteunende rol, waarbij burgers worden aangesproken op eigen kracht en verantwoordelijkheid. Het leveren van maatwerk door de gemeente is hierbij van wezenlijk belang. Deze ontwikkeling - van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving - heeft overigens geen exacte begin- en einddatum. Het gaat hier om een langer lopend proces dat wordt gekenmerkt door ervaren, verbeteren en innoveren, om zo de juiste route te vinden.

De gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland hebben besloten de beleidsvoorbereiding en de in- en uitvoering van de Participatiewet gezamenlijk ter hand te nemen. In 2014 is er bewust voor gekozen om het Beleidsplan Participatiewet 2015 voor één jaar vast te stellen. Het jaar 2015 is gebruikt als overgangsjaar om het vastgestelde beleid te ervaren, te verbeteren en te innoveren. Op basis van deze EVI-aanpak is c.q. wordt beleid geformuleerd voor de jaren 2016 en volgende.

### Resultaten 2017.

Op grond van in 2015 opgedane ervaringen zijn, gezamenlijk met de gemeenten uit de regio Maastricht-Heuvelland, verbeteringen en innovaties in het beleid doorgevoerd. Er heeft een duidelijke dereguleringslag plaatsgevonden. Het aantal stukken en het aantal regels is aanzienlijk verminderd en er is meer ruimte gecreëerd voor maatwerk en vakmanschap. De uitvoering van de participatiewet is in 2017 verder geheel volgens afspraken en planning door de gemeente Maastricht uitgevoerd.

### **Thema 3: De Wet sociale werkvoorziening.**

Een belangrijk onderdeel van de Participatiewet is het afsluiten van de instroom in de Wsw per 1 januari 2015. De Wsw-ers die vóór 1 januari 2015 zijn ingestroomd op een Wsw-werkplek behouden hun rechten (dienstverband, salaris en arbeidsvoorwaarden). De Wsw is daarmee onderworpen aan een afbouwproces. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de gevolgen hiervan. Deze verantwoordelijkheid wordt voor de gemeenten Gulpen-Wittem, Vaals en Valkenburg aan de Geul vorm gegeven via de gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid Limburg (WOZL).

#### Uittreden gemeenschappelijke regeling WOZL.

De gemeenten Gulpen-Wittern, Vaals en Valkenburg aan de Geul overwegen om uit de gemeenschappelijke regeling WOZL te treden. Een van de overwegingen om uit te treden is het gegeven dat deze gemeenten onderdeel zijn van de arbeidsmarktregio Maastricht-Heuvelland en het derhalve wenselijk achten de overige onderdelen van de Participatiewet in principe binnen deze regio uit te voeren. De colleges hebben in het verleden aangegeven te opteren voor een scenario, waarin de drie gemeenten uittreden uit de gemeenschappelijke regeling WOZL, maar waarbij de huidige Wsw-populatie binnen WOZL tewerkgesteld blijft en via natuurlijk verloop afneemt tot 0. Dit betekent dat de genoemde gemeenten zogenaamde buitengemeenten worden en dat er voor de zittende Wsw-ers niets verandert. Zij blijven dus werkzaam binnen WOZL. De drie gemeenten hebben inmiddels een verzoek tot uittreden uit de gemeenschappelijke regeling WOZL neergelegd bij het Algemeen Bestuur WOZL. Het Algemeen Bestuur WOZL heeft dat verzoek in behandeling genomen en onderzoekt onder welke condities uittreden mogelijk is. Ten tijde van de opstelling van deze begroting waren die condities nog niet bekend.

#### Afschaffen bonus-malusregeling.

Het dagelijks bestuur van WOZL heeft met ingang van het planjaar 2016 besloten om de bonus-malusregeling af te schaffen omdat een meerderheid van de deelnemende gemeenten van oordeel is dat door deze regeling ongewenste verschuivingen optreden in de bijdragen van de deelnemers. Dat besluit heeft voor onze gemeente, die geen voorstander van afschaffing was, aanzienlijke negatieve financiële gevolgen. De bonus-malusregeling pakte voor onze gemeente positief uit omdat wij verhoudingsgewijs veel WOZL-medewerkers hebben overgenomen. Een belangrijk deel van de lagere bijdrage is destijds ingezet voor de groensector. Nu de bonus-malusregeling is komen te vervallen en de bijdrage aan WOZL daardoor weer fors hoger wordt, is in deze begroting een taakstelling opgenomen voor de groensector vanaf 2017. Indien aan deze taakstelling geen (volledige) invulling kan worden gegeven, komen de resterende tekorten ten laste van het sociale domein.

#### Resultaten 2017.

##### Uittreden gemeenschappelijke regeling WOZL.

In het najaar van 2015 hebben de Heuvellandgemeenten Gulpen-Wittern, Vaals en Valkenburg aan de Geul een voorlopig verzoek tot uittreden uit de Gemeenschappelijke Regeling WOZL aan het bestuur van WOZL voorgelegd. Dat verzoek, op basis van de voorgestelde variant, is door de overige acht gemeenten afgewezen. De Heuvellandgemeenten hebben vervolgens aan het bestuur van WOZL gevraagd met een tegenvoorstel te komen onder welke voorwaarden uittreden voor de Heuvellandgemeenten dan wel mogelijk is? Het bestuur van WOZL heeft geen tegenvoorstel gedaan, omdat voor de overige gemeenten het uitgangspunt blijft gelden dat uittreden door de Heuvellandgemeenten nu niet en nooit niet tot extra kosten mag leiden.

##### Afschaffen bonus-malusregeling.

Met de consequenties van de afschaffing van de bonus-malus regeling is in de voorliggende jaarrekening rekening gehouden.

### **Thema 4: Regionaal Werkbedrijf en Werkgeversservicepunt.**

#### Regionaal Werkbedrijf.

In het Sociaal Akkoord is afgesproken dat sociale partners en gemeenten in elke arbeidsmarktregio een Regionaal Werkbedrijf oprichten. In de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg is inmiddels het Regionaal Werkbedrijf vormgegeven: een samenwerking van gemeenten, het UWV en de sociale partners. Het Regionaal Werkbedrijf vormt de verbindende schakel tussen mensen met een arbeidsbeperking en werkgevers, met als belangrijkste opgave het realiseren van de in het Sociaal Akkoord afgesproken 130.000 extra (garantie)banen voor mensen met een arbeidsbeperking in een periode tot 2026. De garantiebanen staan tot en met 2017 met voorrang open voor Wajong-ers, personen op de Wsw-wachlijst en schoolverlaters met een arbeidsbeperking. In de regio Maastricht-Heuvelland speelt Podium24 een actieve rol bij de feitelijke invulling van de garantiebanen.

### Werkgeversservicepunt.

De zes gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland hebben in 2012 besloten om een Werkgeversservicepunt Maastricht-Heuvelland vorm te geven, met name gericht op dienstverlening voor het MKB. In maart 2013 is dit servicepunt opgestart met de lancering van Podium24. Naast de zes gemeenten uit Maastricht-Heuvelland hebben Vebego, MTB, UWV werkbedrijf en ROC Leeuwenborgh zich geconformeerd aan de realisatie van deze opdracht. De opdracht voor Podium24 was, om gedurende een pilot van 18 maanden de haalbaarheid van een regionaal Werkgeversservicepunt in de praktijk te onderzoeken en de bevindingen naar een businessplan te vertalen. Aan het einde van de pilotperiode zijn de bevindingen vastgelegd in een rapportage, die vertaald is naar een businessplan, waarin onder andere geadviseerd wordt over de bestuurlijke verankering van het Werkgeversservicepunt in de toekomst. Teneinde de verdienmodellen alsmede de werkwijze toe te passen, verder te ontwikkelen en te toetsen, werd de pilot verlengd tot 1 januari 2016. Gedurende de verlengde pilotfase is de voortgang nauw gevolgd. Vanaf 2016 hebben de gemeenten uit de regio Maastricht-Heuvelland besloten om Podium24 definitief te positioneren als hét aanspreekpunt voor werkgevers in Maastricht-Heuvelland. Podium24 is verantwoordelijk voor de plaatsing en bemiddeling van burgers naar werk en werkt daarom nauw samen met de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Sociale zaken Maastricht-Heuvelland.

### Resultaten 2017.

Podium24 is vanaf 2016 definitief gepositioneerd als hét aanspreekpunt voor werkgevers in Maastricht-Heuvelland. Daarbij is Podium24 ook verantwoordelijk voor de plaatsing en bemiddeling van burgers naar werk, waartoe nauw wordt samengewerkt met de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Maastricht-Heuvelland.

Vanaf 2016 wordt de werkgeversdienstverlening vraaggericht én aanbodgeschikt door Podium24 vorm gegeven. Sociale Zaken Maastricht-Heuvelland is verantwoordelijk voor het vraaggescikt, arbeidsfit maken van het aanbod (te weten de werkzoekende burgers) en het toeleiden van hen naar de beschikbare vraag. Podium24 is vervolgens verantwoordelijk voor het ophalen van de vraag en deze aanbodgeschikt te maken. De keten moet nauw samenwerken om te komen tot een optimale match tussen de vraag en het beschikbare aanbod op de arbeidsmarkt.

### **Thema 5: Armoede- en schuldenbeleid.**

Armoede- en schuldenbeleid blijven een belangrijk thema binnen het Sociaal Domein. Het wegnemen van armoede- of schuldenproblematiek is immers een belangrijke, zo niet de belangrijkste voorwaarde om überhaupt te kunnen participeren in de samenleving. De ambitie is de aanpak van armoede en schulden een stevige positie te geven binnen de integrale aanpak van de 3 decentralisaties (op het gebied van werk, zorg en jeugd) teneinde de zelfredzaamheid van burgers te versterken. Aan de hand van een armoedeonderzoek- en conferentie wordt thans getracht regiobreed zicht te krijgen op de doelgroep, de problematiek en de effectiviteit van de beschikbare (beleids)instrumenten. Van belang is immers te weten wat voor wie werkt. De resultaten worden vertaald in een regionaal armoedeplan, waarbij oog is voor de overeenkomsten en verschillen tussen de gemeenten uit de regio Maastricht-Heuvelland. Hierbij is de tijdshorizon 2017.

### Resultaten 2017.

Het Actieplan Armoede is gereed en besproken in de commissie Sociaal Domein. In het Actieplan Armoede zijn de kaders geschetst voor het armoedebeleid voor de periode 2017 en volgende jaren. Het Actieplan Armoede heeft met name tot doel een proces op gang te brengen, een proces waarin een aantal lijnen wordt uitgezet, acties en pilot worden gestart en uitgevoerd en verbindingen worden gelegd en/of versterkt.

### **Thema 6: Jeugdwet.**

Van onze jongeren tot 18 jaar ontvangt 11,5% een vorm van jeugdhulp. Het landelijke cijfer is aanzienlijk lager, te weten 10,0%. Wij moeten daarom niet alleen inzetten op de inrichting van het nieuwe Jeugdhulpstelsel, maar ook op transformatie van de jeugdhulp.

In 2016 zijn de eerste aanzetten gedaan om de nieuwe werkwijze vorm te geven, waarbij jongeren en ouders centraal staan. De verwachting is dat deze nieuwe integrale werkwijze uiteindelijk zal leiden tot een kwalitatieve verbetering in de jeugdhulp, demedicalisering en vermindering van gespecialiseerde hulpverlening. Dat alles zal resulteren in lagere kosten. Zowel op Zuid-Limburg (transformatieagenda) niveau als in Maastricht-Heuvelland (toekomstagenda 2022) zijn in 2016 afspraken gemaakt om te komen tot transformatie binnen de jeugdhulp.

Lokaal worden de volgende transformatiethema's in 2017 aangepakt:

1. Preventie en vroegsignalering.  
Het versterken van de inzet van de Jeugdgezondheidszorg ten behoeve van preventie en vroegsignalering.
2. Verbeteren van de toegang.
  - a. Verdieping en verbreding team Jeugd. Verdieping, zodat meer preventieve vrij toegankelijke hulp dichtbij geboden kan worden. Verbreding, door middel van toevoeging van expertise en bevoegdheden, zodat hun takenpakket wordt verbreed.
  - b. Vergroten competenties medewerkers van het team jeugd, gericht op het bevorderen van de eigen kracht bij ouders en jongeren en de inzet van het sociale netwerk.
3. Verbeteren samenwerking met huisartsen.  
Vanaf 2016 is er in samenwerking met de huisartsen een pilot Praktijkondersteuner Kind en Jeugd gestart.  
Doel van de pilot is om binnen de huisartsenpraktijk meer tijd vrij te maken voor lichte ondersteuning. De Praktijkondersteuner Kind en Jeugd werkt nauw samen met het team Jeugd. Deze pilot wordt in 2017 gecontinueerd.
4. Verbeteren samenwerking met het onderwijs.  
Voor een nadere beschrijving hiervan verwijzen wij naar het programma Onderwijs, thema Passend Onderwijs- Jeugdhulp.

## Resultaten 2017.

### Preventie en vroegsignalering.

Onze Jeugdgezondheidszorgorganisatie voor 0-4 jarigen, Envida, biedt vanaf 2017 de volgende nieuwe preventieprogramma's aan:

- Begeleiden moeder-baby-groepen met hechtingsproblemen. Het begeleiden van deze moedergroepen sluit naadloos aan bij de zorg die al door de JGZ rondom hechting aan jonge ouders en hun kinderen wordt gegeven. Deze groepen bieden een laagdrempelige overgang aan voor de doorgaande zorg van individueel naar groepsverband.
- Het aanbieden van het programma VoorZorg. De doelgroep van VoorZorg zijn (eerste) kinderen (van -9 maanden tot twee jaar), die geboren worden bij moeders die te maken hebben met een opeenstapeling van risicofactoren op mishandeling en verwaarlozing, zoals laag opleidingsniveau, huiselijk geweld, middelengebruik in de zwangerschap, beperkte affectieve en pedagogische vaardigheden. VoorZorg beschouwt moeders en hun (ongeboren) kind tijdens zwangerschap en eerste twee levensjaren als een eenheid. VoorZorg is primair gericht op de kinderen, maar de ondersteuning richt zich ook op de ondersteuning van de moeders zelf. Versterking van de mogelijkheden van de moeder versterkt de kansen voor de kinderen.

### Verbeteren van de toegang.

Er is permanent aandacht voor de doorontwikkeling van de kwaliteit van het team Jeugd. Belangrijke thema's hierbij zijn het samen met ouders en jongeren maken van "één gezin - één plan", waar de doelen van de ondersteuning en hulpverlening zijn beschreven.

### Verbeteren samenwerking met huisartsen.

In 2017 heeft de eerste evaluatie van de pilot Praktijkondersteuner (POH) Kind en Jeugd plaats gevonden. Daaruit blijkt dat de resultaten van de pilot goed zijn en dat de huisartsen tevreden zijn met de kennis en inzet van de POH Kind en Jeugd.

Uit de cijfermatige analyse van het laatste halfjaar 2016 blijkt het volgende:

- Huisartsen geven aan dat 75-80% van de vragen die nu naar de POH Kind en Jeugd gaan voorheen rechtstreeks naar Jeugd GGZ werden doorverwezen;
- Meer dan 80% van de vragen die bij de POH komen, worden door de POH afgedaan en niet doorverwezen naar jeugdhulp. In totaal 66 gezien, 11 doorverwezen jeugdhulp;

- In het eerste halfjaar van 2016 zijn 61 cliënten door (huis)artsen verwezen voor een arrangement jeugdhulp. In het tweede halfjaar van 2016 bedroeg dit aantal 40. Er is sprake van een duidelijke afname van verwijzingen;
- De kosten voor behandeling GGZ zijn volgens de voorlopige afrekening 2016 ten opzichte van 2015 met € 70.229,- afgenomen. Het aantal cliënten is ongeveer gelijk gebleven. Geconcludeerd kan worden dat cliënten naar minder dure GGZ-zorg worden doorverwezen;
- Van de doorverwijzingen naar alle GGZ arrangementen gebeurt dit maar voor 65% door huisartsen uit de gemeente (andere 35% zijn psychiaters, kinderartsen, jeugdartsen en huisartsen uit andere gemeenten).

## Thema 7: WMO.

In de jaren 2015 en 2016 lag de nadruk vooral op continuering van zorg. Vanaf 2017 zetten wij in op innovatie van zorg, ook op lokaal niveau. In het kader van innovaties binnen de WMO willen wij in 2017 de volgende projecten op lokaal niveau gaan uitvoeren:

### Pilot "Blauwe Zorg".

Het doel van het project Blauwe zorg is betere zorg te leveren tegen lagere kosten, zodat zorg voor iedereen betaalbaar blijft. Het project is een samenwerkingsverband in Maastricht-Heuvelland met zorgverzekeraar VGZ, Huis voor de Zorg en het Academisch Ziekenhuis Maastricht. Het idee van Blauwe zorg is gebaseerd op twee basisprincipes, namelijk aanpassingen in de organisatie van zorg en gedragsverandering bij zowel zorgaanbieders als patiënten. Bij aanpassing van de organisatie van zorg gaat het onder andere over een betere samenwerking tussen de verschillende zorgverleners bij de zorg voor chronisch zieken. Bijvoorbeeld door de patiënt meer centraal te stellen en zorg op maat aan te bieden. Een ander voorbeeld is dat de medisch specialist, vaker dan nu, samen met de huisarts de patiënt behandelt. Het kan zo zijn dat de behandeling daardoor ook in de huisartsenpraktijk kan plaatsvinden in plaats van in het ziekenhuis. Dit is beter voor de patiënt en drukt de zorgkosten.

Voor wat de gedragsverandering betreft, moeten zorgverleners elkaar durven aan te spreken op hun verantwoordelijkheden. De patiënt moet de juiste zorg op de juiste plaats krijgen. Dit wordt mogelijk gemaakt doordat zorgaanbieders vanuit één gezamenlijk financieel kader het werk moeten doen. Door die manier van werken zijn ze eerder genegen om elkaar aan te spreken op efficiënte zorg.

Het project Blauwe Zorg heeft in Maastricht Heuvelland al tot goede resultaten geleid. Bijvoorbeeld dat er minder patiënten worden doorverwezen naar het ziekenhuis. Valkenburg aan de Geul wil in 2017 als pilot het project Blauwe Zorg in samenwerking met de gemeente Maastricht en de provincie toepassen op de zorgketen in onze gemeente.

### Zelfsturingsprojecten in het sociale domein.

Al vanaf 2015 zien we dat er vanuit de burgers in de kernen projecten en initiatieven worden opgestart, die verband houden met het sociale domein. Zo is er het signaleringsproject in Houthem ontstaan, waar burgers positief op elkaar letten (het signaleren van problemen), het ontstaan van sociale kaarten, de eettafels waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en de uitbreiding van de huiskamer voor senioren. In 2017 willen wij initiatieven en projecten, die vanuit zelfsturing ontstaan en die nauw verwant zijn met het sociaal domein, een extra impuls geven. Samen met Bureau Burgerkracht en de burgers uit de kernen zullen wij hiervoor een plan van aanpak ontwikkelen.

## Resultaten 2017.

### Pilot "Blauwe Zorg".

Binnen de proeftuin Blauwe Zorg staan de gemeentelijke decentralisaties benoemd als één van de speerpunten van ontwikkeling. In het kader van de WMO is steeds meer overleg nodig tussen de eerste lijn en gemeente. Om duidelijkheid te krijgen over hoe de verwijzingen vanuit de eerstelijns verlopen naar de gemeente (en vice versa) en om de burgers in Maastricht-Heuvelland goed te kunnen helpen, wordt samenwerking tussen eerste lijn en de gemeente steeds belangrijker. Er vindt daarom regelmatig overleg plaats tussen de lokale huisartsen en de gemeente.

Daaruit is naar voren gekomen dat huisartsen niet weten welke beweeginterventies er in onze gemeente voorhanden zijn, met name voor senioren. Hierdoor is het voor de huisarts niet mogelijk om patiënten door te verwijzen naar de juiste beweegactiviteit. Er is een folder ontwikkeld waar deze activiteiten zijn samengebracht. Het project Actief Plus maakt hier onderdeel van uit. Actief Plus is een geautomatiseerd advies-op-maat programma ter bevordering van het beweeggedrag en de sociale netwerken van ouderen. Op basis van vragenlijsten ontvangt men online of schriftelijk drie keer persoonlijk een op maat gemaakt advies. In de adviezen wordt men gemotiveerd om gezamenlijke beweegactiviteiten op te zetten en deel te nemen aan het activiteiten aanbod in de gemeente dat bij de persoonlijke situatie past. Huisartsen zijn bij dit project betrokken om hun patiënten te verwijzen naar dit project.

#### Zelfsturingprojecten in het sociale domein.

Vanuit het project Gezond in de Stad hebben wij een aantal projecten in Schin op Geul kunnen continueren, namelijk Samen aan Tafel, de bibliotheek in het gemeenschapshuis 't Geboew en het Reparatiecafé. Vanuit de vraag naar een gemeentelijke sociale kaart is een start gemaakt met het combineren van deze gemeentelijke sociale kaart met de gemeentegids. Naast een "papier versie" is er ook een digitale variant.

### **Thema 8: Doelgroepenvervoer.**

Gemeenten zijn vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor het brede doelgroepenvervoer. Dit vervoer bestaat uit: Wmo-vervoer (Regiotaxi), het leerlingvervoer en het Wmo-begeleid vervoer (dagbesteding en -opvang, vervoer in het kader van de Jeugdwet) en tenslotte, in beperkte vorm, het WsW-vervoer.

In 2016 is gestart met een nieuwe aanbesteding van het Wmo-vervoer. Dit omdat het contract met de aanbieder Veolia op 10 december 2016 afloopt. Dit contract was onderdeel van de provinciale concessieovereenkomst voor het openbaar vervoer (OV). De provincie Limburg besteedt alleen nog het OV aan zonder Regiotaxi.

Om een kwalitatief hoogstaande vervoersvoorziening te blijven bieden, is een flexibele en toekomstbestendige organisatie van het doelgroepenvervoer nodig die de gemeenten direct kunnen aansturen. Ontschotting, bundeling van vervoerscapaciteit en een gezamenlijke uitvoering van vervoer levert bovendien op termijn een effectiever en efficiënter vervoerssysteem op. Door samenwerking zijn synergievoordelen te behalen en kunnen de systeemkenmerken van vervoer (de kenmerken van de vervoersmiddelen, planning, eisen materieel, telefoonnummer en klantenservice) overal gelijk zijn. Dit bevordert de kwaliteit.

De gemeenschappelijke regeling Omnibuzz, waarin 10 Limburgse gemeenten al samenwerkten, is als fundament gebruikt voor het bouwen van een gewijzigde regeling. Aan deze regeling nemen per 1 april 2016 32 Limburgse gemeenten deel. Voor de periode van 1 april tot en met 10 december 2016 is een overgangsregeling getroffen voor het going concern van de uitvoering van de huidige Regiotaxi voor de 10 destijds deelnemende Omnibuzz gemeenten.

De uitvoering van andere vervoersvormen groeit gefaseerd in en de gemeentelijke ambities worden vanaf 2017 uitgewerkt. Hierdoor kan de mobiliteitscentrale gedegen worden ingericht. Een goede inrichting is belangrijk, zodat de voordelen van het regiemodel op termijn maximaal zichtbaar worden voor reiziger(s) en gemeenten.

In 2018 zal volgens de huidige planning een tweede inkoopronde voor vervoer plaatsvinden, waarbij de planning wordt overgeheveld naar de mobiliteitscentrale. Dan is het volwaardige regiemodel een feit. De fasering in aanbesteding heeft ook als voordeel dat de instroom van ander vervoer (leerlingvervoer, Wmo-begeleiding vervoer) vloeiender in de tijd kan verlopen.

#### Resultaten 2017.

In 2017 hebben werkgroepen onderzocht of, en zo ja en hoe andere vervoersstromen, zoals WMO-begeleiding, leerlingvervoer en vervoer in het kader van de Jeugdwet door Omnibuzz overgenomen zouden kunnen worden. De uitkomsten worden halverwege 2018 verwacht.



Ingeval van een overname zal dat gefaseerd plaatsvinden, eerst in Noord- en Midden-Limburg en later pas in Zuid-Limburg.

De mobiliteitscentrale houdt in dat Omnibuzz, naast inkoop, contractmanagement en klachtenafhandeling, ook de planning van de ritten gaat verzorgen. Deze planning gebeurt momenteel nog niet door Omnibuzz, maar door de vervoerders zelf. Die zijn hier zeer bedreven in en dat scheelt Omnibuzz werk en dus kosten. Wellicht dat dit bij een volgende aanbesteding anders wordt uitgezet.

### Verbonden partijen.

De volgende verbonden partijen hebben bijgedragen aan de uitvoering van dit programma:

- Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL);
- Omnibuzz.

Voor nadere informatie over deze Gemeenschappelijke Regelingen verwijzen wij naar de paragraaf Verbonden partijen.

### Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
6	1	Banen	aantal per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2017	620,7	758,2	LISA
6	2	Jongeren met een delict voor de rechter	% aantal jongeren 12-21 jaar	2015	0,73	1,45	Verwey Jonker Instituut
6	3	Kinderen in armoede	% aantal kinderen tot 18 jaar	2015	4,3	6,6	Verwey Jonker Instituut
6	4	Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking van beroepsbevolking	2016	62,4	65,8	CBS
6	5	Achterstandsleerlingen	% aantal kinderen 4-12 jaar	-	-	-	Verwey Jonker Instituut
6	6	Jeugdwerkloosheid	% aantal jongeren 16-22 jaar	2015	0,91	1,52	Verwey Jonker Instituut
6	7	Bijstandsuitkeringen	aantal per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	eerste helft 2017	27,8	41,9	CBS
6	8	Re-integratievoorzieningen	aantal per 1.000 inwoners 15-65 jaar	eerste helft 2017	18,0	27,1	CBS
6	9	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	tweede helft 2017	11,3	9,7	CBS
6	10	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	tweede helft 2017	0,8	1,0	CBS
6	11	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren 12-22 jaar	eerste helft 2016	0,6	0,4	CBS
6	12	WMO-cliënten met een maatwerkarrangement	aantal per 1.000 inwoners	tweede helft 2017	77	57	CBS



Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

	<b>Programma Sociaal domein</b> <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.100.941	1.271.797	1.301.094
6.2	Wijkteams	2.342.634	2.305.014	2.298.423
6.3	Inkomensregelingen	5.398.297	5.017.424	5.014.568
6.4	Begeleide participatie	2.658.683	1.975.409	1.964.475
6.5	Arbeidsparticipatie	388.303	346.376	318.679
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	415.454	325.081	322.473
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.701.862	3.194.582	3.208.863
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2.798.397	2.768.223	2.768.932
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	78.183	13.479	14.073
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	307.102	293.673	294.693
	<b>Totaal lasten</b>	<b>19.189.856</b>	<b>17.511.058</b>	<b>17.506.273</b>

	<b>Programma Sociaal domein</b> <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-41.725	-103.595	-104.495
6.2	Wijkteams	-38.000	-39.785	-40.001
6.3	Inkomensregelingen	-4.922.563	-4.692.938	-4.693.408
6.4	Begeleide participatie			
6.5	Arbeidsparticipatie			
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)			
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-376.159	-301.390	-301.089
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		-1.000	-91
6.81	Geëscaleerde zorg 18+			
6.82	Geëscaleerde zorg 18-			
	<b>Totaal baten</b>	<b>-5.378.447</b>	<b>-5.138.708</b>	<b>-5.139.084</b>

	<b>Programma Sociaal domein</b> <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.059.216	1.168.202	1.196.599
6.2	Wijkteams	2.304.634	2.265.229	2.258.422
6.3	Inkomensregelingen	475.734	324.486	321.160
6.4	Begeleide participatie	2.658.683	1.975.409	1.964.475
6.5	Arbeidsparticipatie	388.303	346.376	318.679
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	415.454	325.081	322.473
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.325.703	2.893.192	2.907.774
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2.798.397	2.767.223	2.768.841
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	78.183	13.479	14.073
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	307.102	293.673	294.693
	<b>Totaal saldo</b>	<b>13.811.409</b>	<b>12.372.350</b>	<b>12.367.189</b>

## § 1.7 Programma Volksgezondheid en milieu.

Bestuurlijk verantwoordelijk	:	Dhr. drs. R. Meijers Dhr. drs. C.P.J.L Vankan
Ambtelijk verantwoordelijk	:	Dhr. ing. B.F.H. Mennens

In dit programma komen de activiteiten aan de orde op het gebied van volksgezondheid en milieu. Het betreft het aspect gezondheid zelf en zaken, die hier een directe relatie mee hebben, namelijk milieu, afval en rioleringen. Het programma richt zich op de gezondheid van de gehele bevolking of op bepaalde groepen, waarbij de slogan is: "Voorkomen is beter dan genezen". De basis hiervoor is vastgelegd in de regionale gezondheidsnota, die de 18 Zuid-Limburgse gemeenten hebben opgesteld. In deze nota worden de kaders voor het gezondheidsbeleid weergegeven: de wettelijke taken vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg), de relatie met andere gemeentelijke wettelijke taken op het vlak van de jeugd(gezondheids)zorg, maatschappelijke ondersteuning en armoedebestrijding, het financiële kader, de achterblijvende gezondheidssituatie in Zuid-Limburg en belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen, zoals decentralisatie van wettelijke verantwoordelijkheden, de noodzaak tot integratie van beleidsdoelstellingen en regionale samenwerking. De onderdelen milieu, afval en rioleringen omvatten naast het bepalen van eigen beleid ook een aantal uitvoerende taken. Voor rioleringen zijn het beleid en de financiële kaders vastgelegd in het gemeentelijke rioleringsplan. Op het gebied van milieu heeft de raad de afgelopen jaren beleid vastgesteld, onder andere op het gebied van de bodem, geurhinder en externe veiligheid.

### Thema 1: Gezond meedoen in Valkenburg aan de Geul.

De manier waarop in Nederland naar gezondheid wordt gekeken, is de laatste jaren sterk veranderd. Waar voorheen het accent lag op "recht op zorg" wordt nu vooral gekeken naar preventie en naar wat nodig is om mensen in hun eigen kracht te zetten. Mee kunnen doen en ertoe doen zijn voorwaarden om regie te hebben en te houden over je eigen leven. Je gezond en vitaal voelen is daarbij van groot belang. Deze andere kijk op gezondheid is met de decentralisaties in het sociale domein zeer actueel. Voor gemeenten betekent dit dat naar verbindingen gezocht moet worden tussen gezondheid en maatschappelijke doelen, zoals werk, onderwijs en participatie. Zo ontstaat aandacht voor gezondheid vanuit verschillende beleidsterreinen. Dit is echter nog niet vanzelfsprekend. Een gezamenlijke integrale aanpak is en blijft hard nodig. Want het is belangrijk om nieuwe samenwerkingsverbanden te bevorderen en logische verbindingen te leggen, zowel binnen het zorgdomein als daarbuiten. De GGD ZL maakt deel uit van het sociaal team van onze gemeente. In dit verband kan de GGD ZL met het oog op preventie ervoor zorgen dat onze burgers mee kunnen doen, ongeacht hun beperking(en). Zij doen dit in samenwerking met onze partners in het sociale domein.

#### Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).

Overgewicht is één van de grootste bedreigingen van onze volksgezondheid. Gemiddeld één op de zeven Nederlandse kinderen heeft overgewicht. In sommige wijken zelfs één op de drie kinderen. Dat moet veranderen. Onze jongeren zijn de toekomst van Nederland. Uit de notitie 'Een nieuwe kijk op gezondheid in Valkenburg aan de Geul' (een lokaal rapport toekomstverkenning 2014 van de GGD Zuid Limburg) blijkt dat 9 % van de 5-6 jarigen, 15 % van de 9-11 jarigen en 20 % van de 13-14 jarigen in Valkenburg aan de Geul (ernstig) overgewicht vertonen. Overgewicht op jonge leeftijd leidt bijna altijd tot overgewicht tijdens volwassenheid ("tracking" genoemd) met alle gezondheids- en economische risico's van dien. In de nota voor Sport én Bewegen 2016-2019 'Samen voor een Vitale Leefomgeving' is de aanpak van overgewicht door jongeren vaker te laten bewegen en gezonder te laten eten één van de speerpunten.

Per 1 april 2016 zijn de gemeenten Vaals, Eijsden-Margraten, Meerssen en Valkenburg aan de Geul formeel JOGG-gemeente. Zij hebben gezamenlijk één regionale JOGG-regisseur en ieder afzonderlijk een lokale regisseur aangesteld. Voor de regionale JOGG-regisseur is een samenwerkingsverband aangegaan met de GGD ZL.

Behalve de gemeente Meerssen hebben de overige gemeenten met de GGD ZL ook afspraken gemaakt over de inzet van een lokale regisseur. Per 1 oktober 2016 is ook de gemeente Gulpen-Wittem erkend als JOGG-gemeente. Deze gemeente maakt eveneens deel uit van de regionale aanpak.

In 2016 dient voor elke gemeente afzonderlijk een plan van aanpak te worden geschreven. In het najaar van 2016 maar vooral in 2017 zal het plan van aanpak in de praktijk worden gebracht. In dat plan staan de 5 pijlers centraal (politiek bestuurlijk draagvlak, publiek-private samenwerking, sociale marketing, wetenschappelijke begeleiding en evaluatie en het verbinden van preventie en zorg) en worden de doelstellingen geformuleerd. Het uiteindelijk doel is een gezonde omgeving te realiseren, met structureel aandacht voor een gezonde leefstijl in het algemeen en voor een gezond gewicht in het bijzonder. Een omgeving waarin de gezonde keuze weer de normaalste zaak van de wereld is.

Samen met de projectpartners streven wij naar een samenleving waarin alle kinderen en jongeren wonen, leren, recreëren en werken in een gezonde omgeving met structureel aandacht voor een gezonde leefstijl in het algemeen en voor een gezond gewicht in het bijzonder.

### Resultaten 2017.

In het vastgestelde Jaarplan 2017-2018 wordt het accent gelegd op 'Meer Bewegen', 'Gezonder eten en drinken', 'Gezondere omgeving' en 'Netwerken'. Er is een 0-meting uitgevoerd met betrekking tot de leefstijl van de basisschoolkinderen in onze gemeente. Alle ouders van deze kinderen hebben een digitale vragenlijst ontvangen. Resultaten van de respondenten over overgewicht, voeding, beweeggedrag (fietsen lopen, sporten, buitenspelen) en niet-beweeggedrag (zitten, tv kijken, spelcomputer) zijn in kaart gebracht. Met de scholen zijn afspraken gemaakt over het toepassen van het Vakwerkplan (kwaliteit gymlessen basisonderwijs). Alle basisschoolkinderen hebben een sportpas ontvangen, waarmee ze 12 keer gratis kennis kunnen maken met diverse takken van sport in Valkenburg aan de Geul.

In april 2017 heeft de feestelijke kick-off van JOGG in de 5 Heuvellandgemeenten plaatsgevonden. Op de basisscholen zijn aan alle leerlingen drinkwaterbidons uitgedeeld en staat het drinken van water centraal op alle activiteiten, die door de combinatiefunctionarissen dan wel de gemeente georganiseerd worden (denk aan koningsspelen, sportdag en opening natuurspeeltuin). Met externe organisaties als de Heuvelland4daagse en de Slotmanifestatie zijn afspraken gemaakt om het water drinken te stimuleren. In het kader van JOGG is de waterwand en/of de waterbar ingezet. Met de Rabobank is een Publiek Private Samenwerking aangegaan. Bekeken wordt hoe deze samenwerking kan worden geconcretiseerd.

De 5 Heuvellandgemeenten hebben gezamenlijk een subsidieverzoek bij de Provincie ingediend om het water drinken bij de basisscholen te stimuleren en om schoolpleinen beweegvriendelijker te maken. De provincie heeft het Heuvelland een subsidie toegekend van € 82.000,-. Nadere uitwerking vindt in 2018 en 2019 plaats.

### Ouderen op Gezond Gewicht (OOGG).

In de nota voor Sport én Bewegen 2016-2019 'Samen voor een Vitale Leefomgeving' vormt ook de aanpak van overgewicht onder ouderen een speerpunt.

Bij veel ouderen (59%) in Valkenburg aan de Geul speelt overgewicht een grote rol. Bij 10% van de ouderen is sprake van ernstig overgewicht (obesitas). Naast overgewicht worden bij ouderen beperkingen aan het bewegingsapparaat het vaakst genoemd als chronische aandoeningen. Hoge bloeddruk neemt de tweede plaats in. 28% van de ouderen uit onze gemeente wordt beoordeeld als kansarm\* en niet-vitaal. Daarnaast is 10% van de 75-plussers ernstig eenzaam en krijgt één op de elf 55-plussers een ongeval (Gezonde kijk op Valkenburg, 2010).

*\*Met kansarme ouderen worden ouderen bedoeld die werkeloos zijn, weinig naaste familie hebben, last hebben van één- of meerdere chronische aandoeningen en een verhoogde kans hebben op eenzaamheid en obesitas.*

In de leeftijdscategorie van 65 jaar en ouder is de relatie met de zorgsector cruciaal. Kennis moet gedeeld worden en patiënten moeten doorverwezen kunnen worden naar een geschikt beweegaanbod. Van sportverenigingen wordt gevraagd om aangepast of nieuw beweegaanbod te creëren. Sportdorp Houthem is hier een duidelijk voorbeeld van. In de nota voor Sport én Bewegen 2016-2019 'Samen voor een Vitale Leefomgeving' is het streven vanaf 2017 jaarlijks een kern aan te wijzen om een sportdorp te realiseren.

Om de beweging van de doelgroep van 65 jaar en ouder te stimuleren wordt in 2017 een Monterpad aangelegd in de nabijheid van het centrum van Valkenburg. Dit pad is onderdeel van bestaande paden en maakt gebruik van natuurlijke beweeguitdagingen, zoals bestaande zitbanken, hekken etc. In het pad worden diverse beweegvormen opgenomen, die door fysiotherapeuten en sportartsen zijn ontwikkeld.

### Resultaten 2017.

Het Monterpad (een looproute met oefenstations) is in concept opgesteld door de combinatiefunctie onderwijs-sport en tijdens de beweegdag, die is georganiseerd door de seniorenraad in samenwerking met de gemeente, toegepast op de doelgroep 65+-ers. Ondanks het enthousiasme van de 24 deelnemers is het pad dat gedeeltelijk over de Prinses Beatrixsingel liep om veiligheidsredenen niet aangelegd. De aanleg van het pad is (onder voorbehoud goedkeuring) verplaatst naar het Geulstrand en zal naar alle waarschijnlijkheid in het voorjaar van 2018 worden gerealiseerd.

In de kern Vilt is in het kader van het Sportdorp een tweetal beweegactiviteiten ontplooid voor de doelgroep ouderen. Sedert mei/juni 2017 kunnen de ouderen wekelijks deelnemen aan de activiteiten Boccia (een soort Jeu de boules) en dansen. Medio 2017 is besloten deel te nemen aan de interventie 'Actief Plus'. Samen met de Open Universiteit Heerlen wordt in de eerste helft van 2018 een onderzoek ingesteld om het beweeggedrag onder 65+-ers te bevorderen. Omdat voor het onderzoek slechts 1.000 deelnemers mogen worden uitgenodigd, is besloten alleenwonende 65+-ers uit te nodigen om deel te nemen.

## **Thema 2: Volksgezondheid.**

### Gezondheid in Zuid Limburg: van signaalrood naar bronsgroen.

De Zuid-Limburgse gemeenten hebben met elkaar afgesproken om voor de periode 2016-2019 een regionaal gezondheidsbeleid op te stellen. Dit document wordt in het laatste kwartaal van 2016 voorgelegd aan de afzonderlijke raden in Zuid Limburg. Dit beleid verschilt van de rapporten die de afgelopen jaren zijn vastgesteld. Het betreft een richting, die samen met alle betrokken partijen verder wordt ingevuld, zowel regionaal als lokaal. Onze ambitie betreft het inlopen van de gezondheidsachterstanden. We willen bereiken dat zoveel mogelijk burgers kunnen meedoen in de samenleving. In aansluiting op de Toekomstagenda sociaal domein Maastricht Heuvelland, de Sociale Agenda van de Provincie en de Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning van de GGD ZL spreken de 18 Zuid-Limburgse gemeenten de ambitie uit om te komen tot een trendbreuk in de gezondheid en participatie van Zuid Limburgers. Daarbij staat de nieuwe manier van kijken naar gezondheid centraal. Tegenwoordig gaat gezondheid veel meer om het vermogen je aan te passen aan de uitdagingen van het leven en zelf de regie te voeren op je leven. Dat wordt Positieve Gezondheid genoemd.

Om richting te geven aan de invulling van de Zuid-Limburgse ambitie is meer dan ooit behoefte om ideeën en ontwikkelingen te verbinden. We kiezen voor een programmatische aanpak met drie programmalijnen, namelijk:

1. Gezonde jeugd;
2. Gezonde wijk;
3. Aandacht voor kwetsbare personen.

De GGD ZL richt op verzoek van de 18 Zuid-Limburgse gemeenten voor de uitvoering van deze programmalijnen een platform c.q. ondersteuningsstructuur in, waarin de belangrijkste partners samen optrekken en linken en verbindingen leggen naar bestaande activiteiten. Ook worden nieuwe acties opgepakt.

### Resultaten 2017.

Een ambtelijke werkgroep is gestart met het inzichtelijk maken van de activiteiten die er zijn en heeft zich vervolgens een beeld gevormd van zaken, die regionaal kunnen worden opgepakt. Voor de drie programmalijnen zijn de volgende thema's naar voren gekomen:

- Gezonde jeugd: inzetten op een gezonde leefstijl, van zorg naar preventie en het aantal leerlingen met een startkwalificatie vergroten;
- Gezonde wijk: het uitwisselen van kennis over de wijkaanpak, het inzetten op positieve gezondheid;
- Aandacht voor kwetsbare personen: vroegsignalering en preventie, impact en bewustwording omgeving.

Op basis van deze thema's is een activiteitenplan opgesteld, dat focust op preventie en vroegsignalering, op het voorkomen van problemen en op het zo vroeg mogelijk signaleren van risico's op problemen, zodat zoveel mogelijk volstaan kan worden met kortdurende, lichte ondersteuning.

### **Thema 3: Rioleringen.**

Hoofddoel van de riooltechnische en waterhuishoudkundige werken is de bescherming van de volksgezondheid. Afgeleid doel is de inzameling en het transport van het afvalwater, waarbij overlast en overstorten op oppervlaktewater, bodem en grondwater worden beperkt.

Op het gebied van riooltechnische en waterhuishoudkundige aspecten wordt samengewerkt in het samenwerkingsverband Maas en Mergelland, waarin de gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul, het waterschap (WRO en WBL) en de WML deelnemen. In 2016 is gewerkt aan het nieuwe Basis Riolerings Plan (BRP). Binnen dit BRP wordt tevens gekeken naar de klimaatveranderingen qua hitte-stress en intensievere regenbuien. Aandacht voor water binnen ruimtelijke plannen zal steeds belangrijker worden. Dit staat straks verankerd in de zogenaamde regenwaterstructuurkaart. In 2017 staat vervolgens het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) op de planning om geactualiseerd te worden. Bij de werken, die uitgevoerd zullen worden, zal aansluiting gezocht worden bij de infrastructurele werken, zoals de reconstructie van de Valkenbergstraat en de voormalige provinciale weg St. Gerlach. Hierbij wordt gekeken naar de rioleringen, maar ook naar de totale afwatering van de weg zelf en de directe omgeving.

### Resultaten 2017.

Onze gemeente was de eerste gemeente binnen het samenwerkingsverband Maas en Mergelland die haar nieuwe BRP (Basis Riolerings Plan) en waterplan heeft vastgesteld. Het jaar 2017 stond daarom vooral in het teken van regulier onderhoud aan rioleringen en het beleidsmatig voorbereiden van het BRP en het waterplan. Ook is het regenwaterriool St. Gerlach aangelegd.

### **Thema 4: Milieu.**

De rijksoverheid streeft naar vereenvoudiging van de (milieu) regelgeving met onder andere als doel het verminderen van het aantal procedures en het bereiken van een kostenbesparing voor de aanvragers van vergunningen. Door de inwerkingtreding van de Wabo per 1 oktober 2010 is hiervoor de basis gelegd. In het kader van duurzaamheid staan energiebesparing en klimaatbeleid volop in de belangstelling. In mei 2013 heeft de raad het Klimaatbeleidsplan vastgesteld. Mede door de vastgestelde taakstellingen op de formatie kon voor de uitvoering van dat plan nog geen ambtelijke capaciteit worden vrijgemaakt.

Via subsidieregelingen van met name de provincie Limburg wordt het nemen van energiebesparende maatregelen en het treffen van energiebesparende voorzieningen gestimuleerd. In het kader van de uitvoering van de (milieu)regelgeving wordt gestreefd naar een goede balans tussen het belang van het bedrijfsleven en een gezonde leefomgeving.

### Resultaten 2017.

In 2017 is gestart met een project om een tweetal gemeentelijke gebouwen te voorzien van zonnepanelen. Het lager en het gemeentehuis zullen naar verwachting in 2018 van zonnepanelen zijn voorzien.

De functie van casemanager milieu is full time ingevuld, waardoor is gewaarborgd dat aan de voorzijde het milieubelang behartigd wordt. Samen met andere partners, zoals de RUD-ZL, wordt continue gewerkt aan een gezonde balans tussen levendigheid en leefbaarheid. In 2017 zijn ongeveer 180 WABO vergunningen afgehandeld. Het streven is 100% digitaal te werken, hetgeen betekent dat aanvragen digitaal worden ingediend en verstrekt.

Begin 2018 zal het college starten met het formuleren van doelen rondom de energietransitie met als doel energieneutraliteit in 2050.

### **Thema 5: Afval.**

Sinds 1 januari 2016 wordt het huishoudelijke afval (restafval, groente-, fruit en tuinafval en plastic en metalen verpakkingen en drankenkartons) op basis van een samenwerkingsovereenkomst ingezameld door de Dienst Stadsbeheer van de gemeente Maastricht. Deze overeenkomst kent een looptijd van 3 jaar (2016-2018) en is gelijk aan de verlengde looptijd van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Milieuparken Geul en Maas, waarin onze gemeente samenwerkt met de gemeenten Meerssen en Maastricht. Gedurende de looptijd wordt bekeken of een aantal diensten, waaronder die van de inzameling, ondergebracht kan worden binnen de GR, waarmee gestreefd wordt naar optimalisering van de dienstverlening en afstemming van inzamelmiddelen en technieken.

Op Zuid-Limburgse schaal worden de samenwerkingsmogelijkheden met Rd4 onderzocht, met als doel het leveren van efficiëntere en professionelere overheidsdiensten, een betere dienstverlening aan de burger en het vergroten van de bestuurskracht, specifiek op het gebied van de afvalinzameling. Daartoe hebben Maastricht en Rd4 een intentieovereenkomst gesloten, waarbij wij ook actief zijn binnen enkele werkgroepen. In de loop van 2017 zullen ook verdere acties worden ontplooid om de invoering en bewustwording van de termen *Circulaire Economie* en *Van Afval naar Grondstof (VANG)* verder vorm te geven. De commissie en de raad zullen wij op de hoogte houden.

Op Limburgse schaal wordt samengewerkt binnen de AfvalSamenwerking Limburg (ASL), waarbij zowel aandacht is voor het beheer van de lopende contracten rond afvalverwerking als voor een uitwisseling van best practices op het gebied van inzameling, stimulering bewustwording en beleidstrajecten.

### Resultaten 2017.

Onderzocht wordt of de samenwerking met de gemeenten Maastricht en Meerssen verder kan worden uitgebouwd. Dienstverlening, milieurendement en kostenbeheersing staan daar bij voorop. Aangezien de gemeente Maastricht al op onderdelen samenwerkt met de Reinigingsdienst Rd4, is ook gekeken naar mogelijke voordelen van een relatie met die partij.

Vanaf 1 december 2017 is de Milieu-App beschikbaar voor de smartphone. Deze app informeert inwoners op adresniveau over inzameldagen, wijzigingen en tips. Ook kunnen gericht berichten worden gestuurd, de zogenaamde pushberichten.

Om de samenwerking verder te benadrukken is een website ontwikkeld [www.besteuifafval.nl](http://www.besteuifafval.nl), waar de inwoners zowel informatie over de adresgebonden inzameling als algemene informatie over Milieuparken en specifieke gemeentelijke afvalinformatie snel kunnen vinden.

Door ontwikkelingen op de markt is de afzet van ingezamelde materialen op de milieuparken duurder geworden. Waar eerder geld voor werd ontvangen (bijvoorbeeld hout), moet nu geld worden betaald om deze stromen af te voeren. Ook op dat gebied speelt de samenwerking van de GR Geul en Maas met Rd4 een positieve rol. Door een groter aanbod van stromen kunnen betere marktprijzen worden bedongen, zowel voor de verwerking als voor de inkoop van materialen. Aangezien deze ontwikkelingen een lange voorbereiding en dus ook een langere implementatie en evaluatieperiode kennen, is besloten om de relatie met de gemeente Maastricht waar het de inzameling van huishoudelijk afval betreft, ook in 2019 voort te zetten. Dit biedt tevens de basis om de verdere uitbouw van de bestaande GR Geul en Maas (alleen milieuparken) met bijvoorbeeld de huis aan huis inzameling en het beheer ondergrondse containers, goed te onderzoeken.

### Verbonden partijen.

De volgende verbonden partijen hebben bijgedragen aan de uitvoering van dit programma:

- Waterleiding Maatschappij Limburg (WML);
- Geneeskundige GezondheidsDienst (GGD) Zuid-Limburg;
- Gemeenschappelijke Regeling Milieuparken Geul en Maas.

Voor nadere informatie over deze Gemeenschappelijke Regelingen verwijzen wij naar de paragraaf Verbonden partijen.

### Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
7	1	Fijn huishoudelijk restafval	aantal kg per inwoner	2016	81	189	CBS
7	2	Hernieuwbare elektriciteit	% totale elektriciteit	2016	3,2	12,6	RWS Klimaatmonitor

Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

	<b>Programma Volksgezondheid en milieu</b> <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
7.1	Volksgezondheid	355.684	438.231	438.660
7.2	Riolering	2.301.997	2.400.024	2.371.061
7.3	Afval	1.210.375	1.340.745	1.314.581
7.4	Milieubeheer	298.243	321.999	257.131
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	247.506	241.166	228.289
	<b>Totaal lasten</b>	<b>4.413.805</b>	<b>4.742.165</b>	<b>4.609.722</b>

	<b>Programma Volksgezondheid en milieu</b> <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
7.1	Volksgezondheid			
7.2	Riolering	-2.740.000	-2.684.000	-2.686.001
7.3	Afval	-1.372.344	-1.504.325	-1.505.863
7.4	Milieubeheer	-10.000	75.534	85.415
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-108.658	-110.158	-109.099
	<b>Totaal baten</b>	<b>-4.231.002</b>	<b>-4.222.949</b>	<b>-4.215.548</b>

	<b>Programma Volksgezondheid en milieu</b> <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
7.1	Volksgezondheid	355.684	438.231	438.660
7.2	Riolering	-438.003	-283.976	-314.940
7.3	Afval	-161.969	-163.580	-191.282
7.4	Milieubeheer	288.243	397.533	342.546
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	138.848	131.008	119.190
	<b>Totaal saldo</b>	<b>182.803</b>	<b>519.216</b>	<b>394.174</b>



## § 1.8 Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV).

Bestuurlijk verantwoordelijk : Dhr. drs. C.P.J.L Vankan  
Ambtelijk verantwoordelijk : Dhr. ing. B.F.H. Mennens

Het thema Ruimtelijke Ordening richt zich op het ordenen van de aanwezige ruimte in de gemeente. Hiermee wordt zowel de bebouwde als de onbebouwde ruimte bedoeld. Wij moeten kunnen beschikken over een actueel ruimtelijk beleid voor het totale grondgebied van de gemeente, waarin is vastgelegd hoe gebouwen en (onbebouwde) gronden mogen worden gebruikt (welke functies zijn toegestaan) en hoe gronden mogen worden bebouwd (wat, waar en hoe groot/hoog). Verder dient het ruimtelijk beleid duidelijkheid te verschaffen over de beleidsvrijheid van de gemeente binnen de geldende wet- en regelgeving. Met andere woorden, uit het ruimtelijk beleid moet duidelijk zijn op welke onderdelen maatwerk mogelijk is, uitgaande van de lokale problematiek en behoeften.

Het thema Volkshuisvesting richt zich op een kwalitatief en kwantitatief evenwicht op de regionale (en dus ook lokale) woningmarkt. Zonder regionale afstemming kan een optimale woonsituatie voor de inwoners van nu en de toekomst niet worden bereikt. Het volkshuisvestingsbeleid is gebaseerd op de regionale woonvisie, die een uitwerking is van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg en heeft zodoende een formele status. De demografische ontwikkelingen (afname bevolking en vergrijzing) vragen om maatregelen die het toevoegen van nieuwe woningen beteugelt en alleen in bijzondere gevallen toestaat. Regionaal en Provinciaal worden daarvoor kaders ontwikkeld. De interactie tussen Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting en maatschappelijke aspecten wordt daarmee steeds sterker.

Voor beide thema's is het eind 2014 door Provinciale Staten vastgestelde nieuwe Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL 2014) van groot belang. Dit provinciale plan heeft een formele status en is een visiedocument waarmee de provincie vastlegt wat ze samen met haar omgevingspartners wil doen om in Limburg de fysieke voorwaarden voor een optimaal leef-en vestigingsklimaat te realiseren. Belangrijk onderdeel van het nieuwe POL zijn de drie regionale structuurvisies (noord, midden en zuid) die voor Limburg worden opgesteld, samen met de regiogemeenten. Gezien de formele status van het POL heeft dit plan gevolgen voor het ruimtelijke ordenings- en volkshuisvestingsbeleid van onze gemeente. Er zal een vertaling moeten plaatsvinden naar de lokale situatie in de diverse bestemmingsplannen en het aan te passen volkshuisvestingsbeleid.

### Thema 1: Ruimtelijke ordening.

Sinds 1 juli 2013 zijn we verplicht om met de RO Standaarden 2012 te werken voor het opstellen, beschikbaar stellen en verbeelden van ruimtelijke plannen. De standaarden uit 2008 zijn naar aanleiding van landelijke ervaringen gewijzigd in de RO Standaarden 2012. In maart 2012 heeft het kabinet een stelselwijziging in het omgevingsrecht aangekondigd. Op dit moment zijn er 40 sectorale wetten, 150 Algemene Maatregelen van Bestuur en honderden regelingen op het gebied van ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De wetgeving is te ingewikkeld geworden voor de mensen die ermee werken. Dit zorgt voor lange doorlooptijden, hoge onderzoekskosten en het remt innovatie. Daarom wil het kabinet het omgevingsrecht vereenvoudigen en bundelen in één Omgevingswet. De Omgevingswet vervangt 15 bestaande wetten, waaronder de Waterwet, de Crisis- en herstelwet en de Wet ruimtelijke ordening. Van ongeveer 25 andere wetten gaan de onderdelen over omgevingsrecht naar de nieuwe wet. Dit is een zeer ingrijpende vernieuwing die, na de vernieuwing van de Wro, Wabo en Bouwbesluit, wederom een inspanning vragen van de burger en de ambtelijke organisatie. Het is nog niet te overzien of dit in 2017 al gevolgen heeft voor de gemeenten.

De Woningwet is onlangs gewijzigd. Dit betekent dat een groot deel van de bouwverordening uiterlijk vanaf 1 juli 2018 van rechtswege komt te vervallen. Dat betekent dat het deel dat betrekking heeft op de parkeernormenbepaling moet zijn opgenomen in bestemmingsplannen of beheersverordeningen. Er is een overgangstermijn voor bestaande bestemmingsplannen tot 1 juli 2018. Na die datum verliezen de stedenbouwkundige bepalingen in de bouwverordening hun (aanvullende) werking voor bestaande bestemmingsplannen en kunnen deze niet meer als vangnet dienen. Op basis van het nieuwe Besluit ruimtelijke ordening (BRO) is het verplicht om in de toelichting van bestemmingsplannen aan te geven hoe omgegaan wordt met cultuurhistorie. Een en ander op dezelfde manier als nu al met archeologie gebeurt.

De bestuursafspraken op basis van het Pol zijn inmiddels gemaakt en voor de zomer van 2016 getekend. Op het terrein van Wonen heeft de raad in oktober 2016 de Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg vastgesteld. Deze visie geeft de zeer strikte kaders aan waarbinnen er planologische woningtoevoegingen kunnen worden gerealiseerd.

In 2017 zullen de volgende acties plaatsvinden:

- Op diverse POL-onderwerpen zullen, waar nodig en mogelijk, structuurvisies worden uitgewerkt. Hierbij dient gedacht te worden aan detailhandel, economie, toerisme en nationaal landschap;
- Waar noodzakelijk zullen bestaande bestemmingsplannen en visies worden aangepast en bijgesteld op basis van het POL en de afgeleide structuurvisies.

### Resultaten 2017.

De Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg is in 2018 door de raden van alle 18 Zuid-Limburgse gemeenten vastgesteld. Daarnaast is in 2017 het onderzoek naar de hotelmarkt in Limburg afgerond. Voor verdere informatie hierover verwijzen wij naar het programma Economie.

### **Thema 2: Volkshuisvesting.**

Zuid-Limburg en daarbinnen ook de regio Maastricht-Heuvelland hebben te maken met de gevolgen van demografische ontwikkelingen. Dat heeft grote invloed op de vraagzijde van de woningmarkt, zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht. Er is sprake van een dalende vraag in totaliteit en een verschuiving naar kwalitatief andere woningen. De overgang van een groei-aanbodmarkt naar een krimp-vraagmarkt, waarbij de gewenste woningtypes veranderen, vraagt des te meer om visie en beleid, overleg, samenwerking en een gedeelde agenda tussen gemeenten, maar ook met andere betrokkenen en instanties, zoals het rijk, de provincie, woningcorporaties en andere marktpartijen (projectontwikkelaars etc.). De knelpunten op de woningmarkt in de regio Maastricht-Heuvelland zijn met name:

- de scheve verdeling van de regionale woningvoorraad (huur versus koop);
- een specifiek tekort aan goedkope en middel-dure huurwoningen;
- een ontoereikend kwalitatief goed aanbod voor het toenemende aantal oudere huishoudens (nu veelal wonend in oudere, niet aangepaste woningen);
- de leefbaarheid in de dorpen door dalende inwoneraantallen en een dreigend overaanbod van particuliere woningen op de koopmarkt.

Al met al komt de doorstroming onder druk, waardoor de markt zowel aan de onderkant (starters) als aan de bovenkant (senioren en ouderen) stagneert. Door rijksmaatregelen in het maatschappelijke veld (verscherpen criteria voor toegang tot intramurale zorg) dreigt met name sociaalisolement van ouderen in gedateerde woningen. Sinds enige jaren komt daar het sterk toenemende aantal statushouders bij, die in toenemende mate een beroep doet op de goedkopere huurwoningen, waarop echter ook de autochtone urgente gevallen en jonge woningzoekenden op zijn aangewezen. Met corporaties wordt naar oplossingen gezocht.

Het overaanbod en de plancapaciteit (al of niet vergund of planologisch geregeld) maken de transformatie van de woningmarkt naar een consumentgericht woningaanbod met een grotere woningkwaliteit een verre van gemakkelijke opgave. In oktober 2016 heeft de raad samen met de 17 andere Zuid-Limburgse gemeenten de Structuurvisie wonen Zuid-Limburg vastgesteld. Deze visie is zelfbindend voor de gemeenten en omvat nadere regels en voorwaarden hoe om te gaan met dit overaanbod en eventuele nieuwe plannen.

Voor het thema volkshuisvesting is van belang dat een regionale woningvoorraad gerealiseerd wordt, die niet alleen qua omvang, maar vooral ook kwalitatief aansluit bij de wensen van de huidige en toekomstige bevolking.

De vermindering van het aantal huishoudens leidt tot een kleinere vraag naar woningen, waardoor de woningvoorraad dus ook zal moeten inkrimpen om zodoende op termijn een gezonde huizenmarkt te kunnen handhaven. De oplossing dient dan ook gezocht te worden in het slopen van kwalitatief slechtere woningen en het gelijktijdig terugbouwen van minder, maar kwalitatief betere woningen. Daarnaast dient in de bestaande particuliere woningvoorraad een kwaliteitsslag plaats te vinden om ervoor te zorgen dat de huidige bewoners langer kunnen blijven wonen c.q. de woning attractiever wordt gemaakt voor jonge gezinnen. Deze verduurzaming (levensbestendiger maken van woningen) biedt samen met een energetische verduurzaming mogelijkheden voor de particuliere woningbezitter. De raad heeft in dat kader in mei 2016 ingestemd met het starten van het traject Dubbel Duurzaam. Dit traject is eind 2016 opgestart en zal ook in 2017 doorgaan. Uit onder andere de woonmonitor blijkt dat in Valkenburg aan de Geul sprake is van een grote woning leegstand, die eind 2015 bijna 7% bedroeg. Dat is excessief hoog te noemen, zeker in een tijd dat er veel vraag is naar woningen. In 2017 zullen de onderzoeken worden voortgezet naar de oorzaak van deze hoge leegstand. Denk daarbij aan woningen boven horecabedrijven of aan het (al of niet bewust) inschrijven op een ander adres dan het feitelijke woonadres. Een goede sanering van deze leegstandcijfers zal ook een bijdrage leveren aan de transformatieopgave, die immers een samenspel is van bevolkingsontwikkeling, leegstand en te verwachten woningbehoefte.

De nog te realiseren nieuwe woningen in steden en dorpen staan in dienst van en dragen bij aan de transformatieopgave, die noodzakelijk is. De expliciete aandacht voor de huisvesting van specifieke doelgroepen is daar onderdeel van. Een meer evenwichtige opbouw van de regionale woningvoorraad blijft prioriteit.

Tegen de achtergrond van de demografische ontwikkelingen zullen wij ons moeten inspannen om op creatieve wijze de gewenste diversiteit in het woningaanbod te bereiken, vooral ook door herstructurering van de bestaande woningvoorraad en waar het niet anders kan door nieuwbouw. Een bijzonder punt van aandacht is de steeds grotere taakstelling voor de corporaties met betrekking tot de huisvesting van statushouders. Deze groep is de laatste jaren explosief gegroeid. Een afname wordt voorlopig niet verwacht.

In 2017 moeten een aantal trajecten worden doorgezet c.q. worden opgestart:

- Het opstellen en formeel aankondigen van het voornemen om bestaande niet gebruikte bouwtitels op termijn in te trekken;
- Het aanpassen van de relevante bestemmingsplannen door bepaalde bouwtitels te verwijderen;
- Toezien op het tijdig starten van de bouwwerkzaamheden bij verleende vergunningen voor woningen;
- Daar waar mogelijk bestaande, vergunde maar nog niet gestarte plannen, omvormen tot kwalitatief betere plannen met minder woningen;
- Het toepassen van de in 2013 vastgestelde beleidsregels voor het intrekken van vergunningen voor het bouwen van woningen en woongebouwen;
- Monitoren van de daadwerkelijke realisatie, vraag en waar nodig bijstellen van de bouwprogramma's in overleg met de regiogemeenten;
- Opstellen van een regionale woningbouwprogrammering (vereiste uit de structuurvisie wonen);
- Saneren van de leegstandlijst om te komen tot een realistisch beeld;
- Opstarten van een sanerings- en legalisatietraject ten aanzien van illegale woningen (gebruik en realisatie).

## Resultaten 2017.

Over het omvormen van bestaande vergunde plannen zijn wij in gesprek met ontwikkelaars. Die realiseren zich enerzijds, mede gelet op de aantrekkende economie, dat de vergunde plannen tot uitvoer gebracht kunnen worden, en anderzijds dat de markt is veranderd en omvormen wellicht een optie is. In 2018 worden de eerste gespreksresultaten verwacht.

Er is in 2017 een sub-regionale planvoorraad opgesteld, waarvan de raad kennis heeft kunnen nemen. Deze lijst geeft onder andere inzicht in de sterkte en zwakte van projecten.

Het saneren van de leegstandslijst en daarmee de vervolgcacties heeft onder andere aangetoond dat de beschikbare basisregistraties tegenstrijdige informatie opleveren. Alvorens acties naar buiten te kunnen opstarten, is een correcte registratie van essentieel belang.

In december 2017 zijn met de actieve woningcorporaties wederom prestatieafspraken gemaakt.

Bij het vaststellen van de kadernota 2017 zijn gelden vrijgemaakt voor het (laten) opstellen van een Woonvisie. Dit traject zal begin 2018 worden opgestart.

## **Thema 3: Krimp.**

Tot en met 2015 ontving onze gemeente een apart budget om de gevolgen van de krimpende bevolking op te vangen. Daartoe werd een zogenaamde "krimpparagraaf" aan de begroting toegevoegd. Vanaf 2016 ontvangt de gemeente Maastricht als centrumgemeente de krimpgelden voor de hele regio Maastricht-Heuvelland. Tussen de colleges van Maastricht-Heuvelland zijn afspraken gemaakt op welke wijze het budget voor projecten kan worden ingezet. De realisatie van de projecten vindt plaats tussen 2016 en 2020 (2020 is het laatste jaar van de krimpgelden).

### De criteria:

- Projecten moeten betrekking hebben op maatschappelijk vastgoed, gericht op onderwijs, gymzalen, buitensportaccommodaties en gemeenschapsvoorzieningen/huizen;
- Herbestemming dient binnen gemeentelijk en regionaal beleid te passen, onder andere programmatische POL-kaders en regionale structuurvisies;
- De businesscase dient vastgesteld te zijn door het college van de aanvragende gemeente;
- Er moet een fysiek resultaat zijn (dus geen studies, visies, onderzoeken en dergelijke). De afboeking mag hierbij maximaal 25% zijn. We gaan er vanuit dat hier aan voldaan kan worden, omdat het realiseren van een 'fysiek resultaat' altijd duurder zal zijn;
- Verantwoording dient plaats te vinden met accountantsverklaring uiterlijk 3 maanden na afronding van het project.

### Financiële kaders:

- Het betreft € 844.000,- per jaar voor 5 jaar;
- De verdeelsleutel van de krimpgelden t.b.v. de spreiding over de gemeenten is het inwoneraantal per 1 januari 2016:

Inwonertal per 1-1-2016 (CBS)

Maastricht	Meerssen	Eijsden-Margraten	Valkenburg a/d Geul	Gulpen-Wittem	Vaals	Totaal	
122.538	19.046	25.128	16.512	14.526	9.623	207.373	inwoners
€ 498.726	€ 77.516	€ 102.270	€ 67.203	€ 59.120	€ 39.165	€ 844.000	1 jaar
€ 2.493.626	€ 387.582	€ 511.349	€ 336.016	€ 295.601	€ 195.826	€ 4.220.000	5 jaar

- De gelden mogen per gemeente over de jaren worden meegenomen voor de periode 2016-2020;
- Gemeenten krijgen de gelden per jaar overgemaakt op basis van een goedgekeurd project. Indien gemeenten de gelden eerder nodig hebben dienen zij dit zelf voor te financieren;
- Projecten dienen gerealiseerd te zijn binnen de periode 2016-2020;
- Gelet op realisatie in 2020 is 2019 het laatste jaar waarin aangevraagd kan worden, met uitzondering van aanvragen ten behoeve van vrijgevallen middelen;
- Indien een gemeente geen aanvraag indient c.q. een project niet realiseert (in 2020), vallen de resterende gelden per 1 januari 2020 vrij ten behoeve van de andere gemeenten, naar rato van inwonertal, die daarvoor uiterlijk 1 maart 2020 een nieuwe aanvraag kunnen indienen;
- Per 1 januari 2021 vallen de eventueel resterende middelen vrij ten gunste van de gemeente Maastricht.

### Resultaten 2017.

De raad heeft op 11 december 2017 de krimpgelden aangewezen als cofinanciering voor de provinciale regeling "Structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties". De nadere beleidsregels ten aanzien van de inzet van de krimpgelden zijn in de beleidsnotitie "Gemeenschapshuizen in Valkenburg aan de Geul, Huizen van en voor de gemeenschap" verwerkt. Op basis van die regels kunnen de gemeenschapshuizen een aanvraag indienen voor cofinanciering voor de eerder genoemde provinciale subsidieregeling.

### Verbonden partijen.

Niet van toepassing.

### Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
8	1	Gemiddelde WOZ-waarde woningen	duizend euro	2017	195	216	CBS
8	2	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2015	0,0	6,4	ABF - Systeem Woningvoorraad
8	3	Demografische druk	% van personen 20-65 jaar	2017	80,2	69,0	CBS
8	4	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2018	596	649	COELO, Groningen
8	5	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2018	838	721	COELO, Groningen

Samenvattend overzicht baten en lasten programma.

	<b>Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</b> <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
8.1	Ruimtelijke ordening	158.040	537.044	515.671
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	182.352	294.218	810.590
8.3	Wonen en bouwen	1.328.036	1.863.583	1.818.463
	<b>Totaal lasten</b>	<b>1.668.428</b>	<b>2.694.845</b>	<b>3.144.724</b>

	<b>Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</b> <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
8.1	Ruimtelijke ordening	-10.000	-117.609	-117.969
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		-67.405	-67.406
8.3	Wonen en bouwen	-658.377	-1.212.621	-1.334.096
	<b>Totaal baten</b>	<b>-668.377</b>	<b>-1.397.635</b>	<b>-1.519.471</b>

	<b>Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</b> <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
8.1	Ruimtelijke ordening	148.040	419.435	397.702
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	182.352	226.813	743.184
8.3	Wonen en bouwen	669.659	650.962	484.367
	<b>Totaal saldo</b>	<b>1.000.051</b>	<b>1.297.210</b>	<b>1.625.253</b>

## Hoofdstuk 2: De verantwoording van Bestuur en ondersteuning.

### *Bestuur en ondersteuning.*

Bestuurlijk verantwoordelijk : College van Burgemeester & Wethouders  
Ambtelijk verantwoordelijk : Dhr. L.T.J.M. Bongarts

Volgens de nieuwe begrotingsvoorschriften mogen de overheadkosten niet meer aan de afzonderlijke programma's worden doorbelast, maar moeten in één taakveld worden verwerkt. Dat taakveld maakt in de voorliggende jaarstukken onderdeel uit van het programma Bestuur en ondersteuning. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en vaak ondoorzichtige kostentoerekening aan gemeentelijke taken en activiteiten. Gevolg daarvan is wel dat de kostprijs van een product een vertekend en dus een minder realistisch beeld te zien geeft.

In sommige gevallen mogen overheadkosten wel bij de bepaling van de kostprijs worden meegenomen. Bijvoorbeeld bij taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten, waarvoor kostendekkende tarieven in rekening gebracht mogen worden. Het niet meenemen van overheadkosten zou leiden tot positieve resultaten, waardoor tarieven verlaagd zouden moeten worden, met alle gevolgen van dien voor de begrotingssituatie. In paragraaf 3.1 komen wij hierop terug.

Behalve de kosten van overhead zijn er nog meer taken en activiteiten, die niet direct aan de programmalijnen mogen worden toegerekend en die dus ook onderdeel uitmaken van het programma Bestuur en ondersteuning. Concreet gaat het dan om de volgende taakvelden:

- Bestuur;
- Burgerzaken;
- Treasury;
- OZB woningen;
- OZB niet-woningen;
- Parkeerbelasting;
- Belastingen overig;
- Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds;
- Overige baten en lasten;
- Vennootschapsbelasting (Vpb);
- Mutaties reserves;
- Resultaat van de rekening van baten en lasten.

Deze taakvelden zullen wij zo dadelijk nader toelichten.

### **Verbonden partijen.**

De volgende verbonden partijen hebben bijgedragen aan het programma Bestuur en ondersteuning:

- Enexis Holding N.V.;
- Vordering op Enexis B.V.;
- Verkoop Vennootschap B.V.;
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.;
- CBL Vennootschap B.V.;
- CSV Amsterdam B.V.;
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten;
- Belastingen samenwerking Gemeenten en Waterschappen Limburg (BSGW).

Voor nadere informatie over deze verbonden partijen, waarin onze gemeente participeert, verwijzen wij naar de paragraaf Verbonden partijen.

### Beleidsindicatoren.

Taakveld	Nr.	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland	Bron
0	1	Formatie	aantal fte per 1.000 inwoners	2017	5,91	-	Eigen gegevens
0	2	Bezetting	aantal fte per 1.000 inwoners	2017	5,57	-	Eigen gegevens
0	3	Apparaatskosten	kosten per inwoner	2017	581,59	-	Eigen begroting
0	4	Externe inhuur	% kosten van totale loonsom en inhuur externen	2017	13,35	-	Eigen begroting
0	5	Overhead	% van totale lasten	2017	9,82	-	Eigen begroting



## Samenvattend overzicht baten en lasten programma Bestuur en ondersteuning.

	<b>Bestuur en ondersteuning</b> <i>Lasten taakvelden</i>	<i>Primitieve</i> <i>begroting 2017</i>	<i>Begroting na</i> <i>wijziging 2017</i>	<i>Realisatie</i> <i>2017</i>
0.1	Bestuur	628.213	629.347	603.194
0.2	Burgerzaken	540.302	567.828	650.294
0.4	Overhead	5.892.580	6.128.843	5.854.034
0.5	Treasury	67.800	67.150	67.112
0.61	OZB woningen	91.674	91.674	82.710
0.62	OZB niet-woningen	59.520	59.520	53.700
0.63	Parkeerbelasting	8.345	8.345	7.529
0.64	Belastingen overig	42.650	42.650	29.226
0.7	Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds			
0.8	Overige baten en lasten	514.945	-114.264	101.177
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)			
0.10	Mutaties reserves	339.440	3.847.598	4.034.821
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten			248.309
	<b>Totaal lasten</b>	<b>8.185.469</b>	<b>11.328.691</b>	<b>11.732.106</b>

	<b>Bestuur en ondersteuning</b> <i>Baten taakvelden</i>	<i>Primitieve</i> <i>begroting 2017</i>	<i>Begroting na</i> <i>wijziging 2017</i>	<i>Realisatie</i> <i>2017</i>
0.1	Bestuur	-546	-546	-892
0.2	Burgerzaken	-356.302	-379.302	-377.377
0.4	Overhead	-74.013	-343.950	-349.972
0.5	Treasury	-2.087.887	-1.995.432	-2.006.644
0.61	OZB woningen	-2.663.000	-2.740.000	-2.749.597
0.62	OZB niet-woningen	-1.729.000	-1.753.000	-1.760.640
0.63	Parkeerbelasting	-2.831.687	-3.038.187	-3.026.357
0.64	Belastingen overig	-523.000	-547.533	-546.790
0.7	Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds	-21.896.636	-23.014.108	-23.117.850
0.8	Overige baten en lasten		45.000	-146.019
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)			
0.10	Mutaties reserves	-1.106.697	-6.966.515	-6.966.515
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten			
	<b>Totaal baten</b>	<b>-33.268.768</b>	<b>-40.733.573</b>	<b>-41.048.653</b>

	<b>Bestuur en ondersteuning</b> <i>Saldo taakvelden</i>	<i>Primitieve</i> <i>begroting 2017</i>	<i>Begroting na</i> <i>wijziging 2017</i>	<i>Realisatie</i> <i>2017</i>
0.1	Bestuur	627.667	628.801	602.302
0.2	Burgerzaken	184.000	188.526	272.917
0.4	Overhead	5.818.567	5.784.893	5.504.062
0.5	Treasury	-2.020.087	-1.928.282	-1.939.532
0.61	OZB woningen	-2.571.326	-2.648.326	-2.666.887
0.62	OZB niet-woningen	-1.669.480	-1.693.480	-1.706.940
0.63	Parkeerbelasting	-2.823.342	-3.029.842	-3.018.828
0.64	Belastingen overig	-480.350	-504.883	-517.564
0.7	Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds	-21.896.636	-23.014.108	-23.117.850
0.8	Overige baten en lasten	514.945	-69.264	-44.842
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	-767.257	-3.118.917	-2.931.694
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	248.309
	<b>Totaal saldo</b>	<b>-25.083.299</b>	<b>-29.404.882</b>	<b>-29.316.547</b>

Hierna treft U een specificatie aan van alle hierboven genoemde taakvelden, die onderdeel uitmaken van het programma Bestuur en ondersteuning.

## Taakveld 0.1 Bestuur.

Tot dit taakveld behoren de kosten van de bestuursorganen, met inbegrip van de daarbij behorende facilitering:

- college van burgemeester en wethouders;
- raad- en raadscommissies;
- ondersteuning raad en griffie;
- regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking;
- lokale rekenkamer en accountantscontrole.

De exploitatierekening van dit taakveld sloot in 2017 met een bedrag van € 602.302,-. Een nadere onderbouwing van dat bedrag treft U hierna aan.

### Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.1 Bestuur</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Raad- en raadscommissies	176.143	172.143	174.424
College van burgemeester en wethouders	361.336	365.470	362.587
Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	90.734	91.734	66.183
<b>Totaal lasten</b>	<b>628.213</b>	<b>629.347</b>	<b>603.194</b>

<b>Taakveld 0.1 Bestuur</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	-546	-546	-892
<b>Totaal baten</b>	<b>-546</b>	<b>-546</b>	<b>-892</b>

<b>Taakveld 0.1 Bestuur</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Raad- en raadscommissies	176.143	172.143	174.424
College van burgemeester en wethouders	361.336	365.470	362.587
Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	90.188	91.188	65.291
<b>Totaal saldo</b>	<b>627.667</b>	<b>628.801</b>	<b>602.302</b>

## Taakveld 0.2 Burgerzaken.

Tot dit taakveld behoren de volgende (burger)zaken:

- vergunningen;
- paspoorten en rijbewijzen;
- bevolkingsregister;
- straatnaamgeving en kadastrale informatie;
- burgerschap;
- verkiezingen en referenda;
- legesopbrengsten.

De exploitatierekening van dit taakveld sloot in 2017 met een bedrag van € 272.917,-. Een nadere onderbouwing van dat bedrag treft U hierna aan.

### Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.2 Burgerzaken</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Bevolkingsregistratie en burgerlijke stand	446.080	469.306	552.539
Kadaster	44.711	44.711	42.358
Verkiezingen	49.511	53.811	55.397
<b>Totaal lasten</b>	<b>540.302</b>	<b>567.828</b>	<b>650.294</b>

<b>Taakveld 0.2 Burgerzaken</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Bevolkingsregistratie en burgerlijke stand	-356.052	-379.052	-377.377
Kadaster	-250	-250	
<b>Totaal baten</b>	<b>-356.302</b>	<b>-379.302</b>	<b>-377.377</b>

<b>Taakveld 0.2 Burgerzaken</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Bevolkingsregistratie en burgerlijke stand	90.028	90.254	175.162
Kadaster	44.461	44.461	42.358
Verkiezingen	49.511	53.811	55.397
<b>Totaal saldo</b>	<b>184.000</b>	<b>188.526</b>	<b>272.917</b>

## Taakveld 0.4 Overhead.

Aan dit taakveld worden alle kosten toegerekend, die verband houden met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Concreet gaat het dan om:

- financiën, toezicht en controle, gericht op de eigen organisatie;
- personeel en organisatie;
- de secretaris/algemeen directeur;
- inkoop, inclusief aanbesteding en contractmanagement;
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering;
- facilitaire zaken en huisvesting;
- documentaire informatievoorziening;
- managementondersteuning primair proces.

### Toelichting taakveld.

#### *Rente en afschrijving.*

De rente- en afschrijvingskosten van de investeringen, die betrekking hebben op huisvesting, interne dienstverlening, automatisering en tractie worden onder overhead gerangschikt. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 426.095,-.

#### *Huisvesting bestuurscentrum.*

Hieronder vallen de kosten, die betrekking hebben op de instandhouding van het bestuurscentrum, zoals onderhoud, schoonmaak, inbraakalarmering, verzekeringen en energieverbruik. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 158.182,-.

#### *Communicatie.*

Onder communicatiemiddelen vallen de kosten van vaste en mobiele telefonie. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 68.681,-.

#### *Overige kosten interne dienstverlening.*

Onder deze categorie vallen onder meer abonnementskosten, kosten van opslag en beheer van gemeentelijke archieven, portokosten en kosten van bind- en drukwerk. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 237.600,-.

#### *Automatisering.*

Hieronder worden onder meer de kosten gerangschikt, die verband houden met de aanschaf van hard- en software, licentiekosten, beveiligingskosten en fotokopieerkosten. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 651.489,-.

#### *Salarissen.*

Overeenkomstig de gewijzigde Begrotingsvoorschriften moeten de loonkosten van de volgende functies/taken onder de overhead worden gerangschikt:

- a. Leidinggevenden in het primaire proces, inclusief secretaris en directie;
- b. Alle middelenfuncties, inclusief controle en toezicht;
- c. Communicatie;
- d. Juridische zaken;
- e. Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- f. Informatievoorziening en automatisering;
- g. Informatiebeheer;
- h. Facilitaire zaken en huisvesting.

Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 3.015.889,-.

#### *Inleenvergoedingen.*

Hieronder vallen de kosten van inhuur van gedetacheerde medewerkers in het kader van de sociale werkvoorziening, voor zover die medewerkers werkzaamheden verrichten op ondersteunende afdelingen. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 35.503,-.

#### *Adviezen en contributies.*

Onder deze categorie vallen onder andere de kosten van de bezwaar- en beroepscommissie en de contributie aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 34.046,-.

#### *Overige personeelskosten.*

Tot de overige personeelskosten worden onder andere de opleidingskosten gerekend, evenals reis- en verblijfkosten, de bijdrage aan de arbodienst, de kosten van de salarisadministratie en de kosten van het cafetariamodel. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 321.769,-.

#### *Financiële ondersteuning.*

Hieronder worden de kosten van het bankwezen en rechtskundige- en andere adviezen gerangschikt. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 133.266,-.

#### *Tractie.*

Onder tractie vallen de kosten van het wagenpark van de buitendienst, zoals onderhoudskosten, rente- en afschrijvingslasten van investeringen en brandstofkosten. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 54.909,-.

#### *De Valkenberg 9.*

Hieronder vallen de kosten, die betrekking hebben op de exploitatie van het gebouw, waarin de buitendienst is gehuisvest, zoals onderhoud, schoonmaak, inbraakalarmering, verzekeringen en energieverbruik. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 73.193,-.

#### *Kleding buitendienst.*

Het betreft hier de kosten van kleding, gereedschappen en hulpmiddelen ten behoeve van de buitendienst. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 34.059,-.

#### *Voorlichting en communicatie.*

De kosten van voorlichting en communicatie hebben betrekking op publicaties, voorlichtingscampagnes en onderhoud- en beheer van diverse websites. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 159.920,-.

#### *Verzekeringen.*

Hieronder worden de lasten verantwoord, die verband houden met het beheer van polissen en verschuldigde premies van afgesloten verzekeringen. Concreet gaat het dan om de bouwverzekering, de fraude-risicoverzekering, de WA-verzekering en de vrijwilligersverzekering. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 66.979,-.

#### *Bestuurlijke ondersteuning.*

Het gaat hier om kosten die betrekking hebben op representatie en ontvangsten. Per saldo sloot de exploitatie van deze taak met een bedrag van € 32.482,-.

Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.4 Overhead</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Rente en afschrijving	342.712	426.095	426.095
Huisvesting bestuurscentrum	232.753	168.611	158.182
Communicatie	89.367	84.748	68.681
Overige kosten interne dienstverlening	299.748	243.565	237.600
Automatisering	594.276	658.238	652.629
Salarissen	3.226.503	3.487.583	3.339.118
Inleenvergoedingen	60.000	35.000	35.503
Adviezen en contributies	56.912	36.412	34.046
Overige personeelskosten	422.383	350.383	340.145
Financiële ondersteuning	124.573	169.073	139.128
Tractie	76.070	75.370	54.909
De Valkenberg 9	93.101	77.884	74.558
Kleding buitendienst	33.661	36.661	34.059
Voorlichting en communicatie	122.365	166.064	159.920
Verzekeringen	82.803	79.303	66.979
Bestuurlijke ondersteuning	35.353	33.853	32.482
<b>Totaal lasten</b>	<b>5.892.580</b>	<b>6.128.843</b>	<b>5.854.034</b>

<b>Taakveld 0.4 Overhead</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Automatisering		-1.000	-1.140
Salarissen	-72.676	-323.613	-323.229
Overige personeelskosten		-18.000	-18.376
Financiële ondersteuning			-5.862
De Valkenberg 9	-1.337	-1.337	-1.365
<b>Totaal baten</b>	<b>-74.013</b>	<b>-343.950</b>	<b>-349.972</b>

<b>Taakveld 0.4 Overhead</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Rente en afschrijving	342.712	426.095	426.095
Huisvesting bestuurscentrum	232.753	168.611	158.182
Communicatie	89.367	84.748	68.681
Overige kosten interne dienstverlening	299.748	243.565	237.600
Automatisering	594.276	657.238	651.489
Salarissen	3.153.827	3.163.970	3.015.889
Inleenvergoedingen	60.000	35.000	35.503
Adviezen en contributies	56.912	36.412	34.046
Overige personeelskosten	422.383	332.383	321.769
Financiële ondersteuning	124.573	169.073	133.266
Tractie	76.070	75.370	54.909
De Valkenberg 9	91.764	76.547	73.193
Kleding buitendienst	33.661	36.661	34.059
Voorlichting en communicatie	122.365	166.064	159.920
Verzekeringen	82.803	79.303	66.979
Bestuurlijke ondersteuning	35.353	33.853	32.482
<b>Totaal saldo</b>	<b>5.818.567</b>	<b>5.784.893</b>	<b>5.504.062</b>

## Taakveld 0.5 Treasury.

Onder dit taakveld worden de baten en lasten gerangschikt, die betrekking hebben op de treasuryfunctie. Financiering, dividenden en beleggingen zijn de belangrijkste onderdelen van dit taakveld. In het jaar 2017 sloot dit taakveld met een voordeel van € 1.939.532,-. Dat bedrag is gelijk aan het saldo van de dividenduitkeringen en de bespaarde rente, verminderd met het saldo van de treasuryfunctie.

### Toelichting taakveld.

#### *Kosten geldleningen, beleggingen.*

Aan Enexis is destijds een aantal brugleningen verstrekt, die al voor een groot gedeelte (vervroegd) zijn afgelost. Er resteert nog een lening van € 729.195,-, waarover een bedrag van € 52.502,- aan rente is verschuldigd. Aan de lokale bibliotheek is een lening verstrekt van € 300.000,-. De boekwaarde van die lening bedroeg op 1 januari 2017 € 120.000,-. De daarmee gemoeide rentekosten bedroegen € 4.627,-. In totaal bedroegen de rentekosten van de verstrekte geldleningen dus € 57.129,-.

De boekwaarde van het aandelenkapitaal bedroeg op 1 januari 2017 afgerond € 252.427,-. Het betreft de aandelen in de BNG, Enexis, de Polfermolen en WML. De hiermee gemoeide kosten bedroegen in 2017 € 9.983,-, waarvan € 3.748,- (inclusief € 250,- contributie Vegal) betrekking had op Enexis.

Het saldo van de treasuryfunctie bedroeg derhalve € 66.862,-. Dat bedrag is gelijk aan het saldo van de niet aan de diverse programmalijnen toegerekende rentekosten. Dat blijkt uit het volgende schema.

#### *Schema rentetoerekening 2017.*

Externe rentelasten langlopende financiering	533.647	
Externe rentelasten kortlopende financiering	3	
Externe rentebaten	0	
Totaal door te rekenen externe rente		533.650
Rente toe te rekenen aan grondexploitatie	0	
Rente toe te rekenen aan projectfinanciering	-52.502	
Totaal direct toegerekende externe rente		-52.502
Saldo door te rekenen externe rente		481.148
Rente over eigen vermogen	1.340.712	
Rente over voorzieningen (contante waarde)	311.450	
Totaal rente over eigen vermogen en voorzieningen		1.652.162
Totaal rente toe te rekenen aan taakvelden		2.133.310
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-2.066.448
Renteresultaat taakveld treasury		66.862
Specificatie taakveld treasury:		
Energievoorziening		3.498
Sluiten geldleningen		57.129
Beleggingen		6.235
		66.862

*Toelichting bespaarde rente.*

Hoewel de commissie BBV adviseert om bij de bepaling van het rente-omslagpercentage geen rekening meer te houden met bespaarde rente blijven wij toch voor deze systematiek kiezen, enerzijds omdat wij van oordeel zijn dat bij het bepalen van de kostprijs niet van belang is op welke wijze het vermogen gegenereerd wordt en anderzijds om te voorkomen dat ongewenste verschuivingen in de belastingdruk gaan optreden.

Het rentepercentage voor de bepaling van de bespaarde rente over het eigen vermogen is vastgesteld op 3%. Dat percentage is 1,3% lager dan het rentepercentage dat gemiddeld over de extern aangetrokken financieringsmiddelen is betaald.

Per 1 januari 2017 was voor een bedrag van ruim € 55 miljoen aan reserves en voorzieningen beschikbaar. Bij een rentepercentage van 3% heeft dat vermogen in 2017 een bedrag aan bespaarde rente van gegenereerd van € 1.652.161,-.

*Opbrengsten van dividenden en rente.*

In 2017 zijn de volgende dividenduitkeringen ontvangen:

- Enexis	€	319.944,-
- De Polfermolen	€	0,-
- WML	€	0,-
- BNG	€	<u>34.539,-</u>
	€	<u>354.483,-</u>



Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.5 Treasury</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Energievoorziening	3.946	3.788	3.748
Sluiten geldleningen	57.338	57.129	57.129
Beleggingen	6.516	6.233	6.235
<b>Totaal lasten</b>	<b>67.800</b>	<b>67.150</b>	<b>67.112</b>

<b>Taakveld 0.5 Treasury</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Energievoorziening	-304.525	-308.733	-319.944
Beleggingen	-11.746	-34.538	-34.539
Bespaarde rente	-1.771.616	-1.652.161	-1.652.161
<b>Totaal baten</b>	<b>-2.087.887</b>	<b>-1.995.432</b>	<b>-2.006.644</b>

<b>Taakveld 0.5 Treasury</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Energievoorziening	-300.579	-304.945	-316.196
Sluiten geldleningen	57.338	57.129	57.129
Beleggingen	-5.230	-28.305	-28.304
Bespaarde rente	-1.771.616	-1.652.161	-1.652.161
<b>Totaal saldo</b>	<b>-2.020.087</b>	<b>-1.928.282</b>	<b>-1.939.532</b>

## Taakveld 0.61 OZB woningen (heffingen zonder gebonden besteding).

Tot dit taakveld behoren:

- De OZB-belasting op eigendom van woningen;
- De perceptiekosten, die verband houden met de heffing en invordering van deze belasting.

### Toelichting taakveld.

#### *Algemeen.*

Bij lokale heffingen wordt een onderscheid gemaakt tussen heffingen die onder de algemene dekkingsmiddelen vallen en heffingen die aan bepaalde producten zijn gekoppeld. Onder de eerste categorie vallen onder andere de Onroerende-zaakbelastingen, de precariobelasting, de reclamebelasting, de hondenbelasting en de parkeerbelasting. Tot de tweede categorie worden de leges, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing gerekend. Deze laatste categorie wordt nader toegelicht in hoofdstuk 3.1 van deze jaarstukken.

In de nieuwe Begrotingsvoorschriften is de verplichting opgenomen dat bij besteding gebonden heffingen moet worden aangetoond dat de baten, die met deze heffingen gegenereerd worden, de lasten niet overschrijden. Er mag dus maximaal sprake zijn van 100%-kostendekking. In de tarieven mogen ook overheadkosten verdisconteerd worden. Voorwaarde is wel dat de gehanteerde systematiek bij de bepaling van de hoogte van deze overhead degelijk wordt onderbouwd.

#### *Belasting- en heffingenbeleid voor deze planperiode.*

Kort samengevat kan het belastingbeleid voor het jaar 2017 als volgt worden weergegeven:

- De belastingdruk van de onroerende-zaakbelastingen is met 3% gestegen ten opzichte van 2016;
- De tarieven van de overige niet-besteding gebonden belastingen zijn gelijk gebleven ten opzichte van 2016, met dien verstande dat de tarieven van bepaalde heffingen wel geïndexeerd zijn. Concreet gaat het dan om de leges, de begrafenisrechten, de precariobelasting, de hondenbelasting en de naheffingsaanslag parkeerbelastingen.
- Kwijtschelding is verleend ingeval een belastingschuldige niet in staat was om de opgelegde belastingaanslag te voldoen. Er moest dan wel sprake zijn van belastingen, die niet ontweken konden worden. Verder moest voldaan zijn aan de door het rijk vastgestelde criteria dienaangaande. In onze gemeente zijn de meest soepele normen gehanteerd.

#### *Baten Onroerende-zaakbelastingen woningen.*

Zoals eerder al aangegeven, worden onder dit taakveld de baten verantwoord, die betrekking hebben op het eigenarendeel woningen. Indien het niet om een woning gaat, blijven zowel de zakelijk gerechtigde als de gebruiker belastingplichtig. De heffing geschiedt op basis van de verordening "Onroerende-zaakbelastingen", vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016. In 2017 bedroegen de baten uit deze belastingen € 2.749.597,-.

#### *Tarief.*

Het tarief, dat wordt uitgedrukt in een percentage van de economische verkeerswaarde, was in 2017 0,1679%.

#### *Perceptiekosten.*

De kosten, die verband houden met de heffing en invordering, bedroegen in 2017 € 82.710,-. Wij hebben die kosten verdeeld naar rato van de inkomstenprognoses van de diverse belastingen en heffingen.

Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

Taakveld 0.61 OZB woningen <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Perceptiekosten OZB woningen	91.674	91.674	82.710
<b>Totaal lasten</b>	<b>91.674</b>	<b>91.674</b>	<b>82.710</b>

Taakveld 0.61 OZB woningen <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
OZB eigenaren woningen	-2.663.000	-2.740.000	-2.749.597
<b>Totaal baten</b>	<b>-2.663.000</b>	<b>-2.740.000</b>	<b>-2.749.597</b>

Taakveld 0.61 OZB woningen <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Perceptiekosten OZB woningen	91.674	91.674	82.710
OZB eigenaren woningen	-2.663.000	-2.740.000	-2.749.597
<b>Totaal saldo</b>	<b>-2.571.326</b>	<b>-2.648.326</b>	<b>-2.666.887</b>

## Taakveld 0.62 OZB niet-woningen (heffingen zonder gebonden besteding).

Tot dit taakveld behoren:

- De OZB-belasting op eigendom en gebruik van niet-woningen;
- De perceptiekosten, die verband houden met de heffing en invordering van deze belasting.

### Toelichting taakveld.

#### *Algemeen.*

Wij verwijzen U naar de toelichting bij taakveld 0.61.

#### *Belasting- en heffingenbeleid voor deze planperiode.*

Wij verwijzen U naar de toelichting bij taakveld 0.61.

#### *Baten Onroerende-zaakbelastingen niet-woningen.*

Aangezien het om niet-woningen gaat, worden zowel gebruikers als eigenaren in de heffing betrokken. De heffing geschiedt op basis van de verordening "Onroerende-zaakbelastingen", vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016. In 2017 bedroegen de baten uit deze belastingen € 1.760.640,-.

#### *Tarieven.*

De tarieven, die worden uitgedrukt in een percentage van de economische verkeerswaarde, waren in 2017 voor de eigenaren en gebruikers respectievelijk 0,3537% en 0,2832%.

#### *Perceptiekosten.*

De kosten, die verband houden met de heffing en invordering, bedroegen in 2017 € 53.700,-. Wij hebben die kosten verdeeld naar rato van de inkomstenprognoses van de diverse belastingen en heffingen.

### Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

Taakveld 0.62 OZB niet-woningen <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Perceptiekosten OZB niet-woningen	59.520	59.520	53.700
<b>Totaal lasten</b>	<b>59.520</b>	<b>59.520</b>	<b>53.700</b>

Taakveld 0.62 OZB niet-woningen <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
OZB gebruikers niet-woningen	-711.000	-715.000	-722.797
OZB eigenaren niet-woningen	-1.018.000	-1.038.000	-1.037.843
<b>Totaal baten</b>	<b>-1.729.000</b>	<b>-1.753.000</b>	<b>-1.760.640</b>

Taakveld 0.62 OZB niet-woningen <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Perceptiekosten OZB niet-woningen	59.520	59.520	53.700
OZB gebruikers niet-woningen	-711.000	-715.000	-722.797
OZB eigenaren niet-woningen	-1.018.000	-1.038.000	-1.037.843
<b>Totaal saldo</b>	<b>-1.669.480</b>	<b>-1.693.480</b>	<b>-1.706.940</b>

## Taakveld 0.63 Parkeerbelasting (heffingen zonder gebonden besteding).

Tot dit taakveld behoort de parkeerbelasting:

- Opbrengst parkeerfaciliteiten;
- Opbrengst gefiscaliseerde parkeerboetes;
- Perceptiekosten, die verband houden met de heffing en invordering van deze belastingen.

### Toelichting taakveld.

#### *Parkeerbelasting.*

De heffing van parkeerbelastingen geschiedt op basis van de artikelen 225 en 235 van de Gemeentewet. De verordening is vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016. Het tarief bedroeg in 2017 € 1,90 per uur (behalve in de Koningswinkelstraat, waar een tarief werd gehanteerd van € 1,40 per uur). In 2017 bedroegen de inkomsten € 2.474.734,-.

#### *Parkeergarage.*

De inning van de parkeergelden in de parkeergarage geschiedt op basis van artikel 160, eerste lid, onder e van de Gemeentewet. Het "Besluit privaatrechtelijke parkeertarieven parkeren achter de slagboom 2016" is vastgesteld bij collegebesluit van 3 mei 2016. Het tarief bedroeg in 2017 € 1,90, de inkomsten waren € 465.651,-.

#### *Gefiscaliseerde parkeerboetes.*

Onze gemeente heeft gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheid tot invoering van het gefiscaliseerd parkeren. De heffing geschiedt op basis van de "Parkeerbelastingverordening", die is vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016. De boete bedroeg in 2017 € 61,-, te verhogen met een bedrag van één uur parkeertijd, de inkomsten waren € 85.972,-.

#### *Perceptiekosten.*

De kosten, die verband houden met de heffing en invordering, bedroegen in 2017 € 7.529,-.

Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.63 Parkeerbelasting</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Perceptiekosten parkeerbelasting	8.345	8.345	7.529
<b>Totaal lasten</b>	<b>8.345</b>	<b>8.345</b>	<b>7.529</b>

<b>Taakveld 0.63 Parkeerbelasting</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Betaald parkeren	-2.390.678	-2.479.319	-2.474.734
Exploitatie parkeergarage	-341.009	-467.368	-465.651
Fiscalisering parkeerboetes	-100.000	-91.500	-85.972
<b>Totaal baten</b>	<b>-2.831.687</b>	<b>-3.038.187</b>	<b>-3.026.357</b>

<b>Taakveld 0.63 Parkeerbelasting</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Perceptiekosten parkeerbelasting	8.345	8.345	7.529
Betaald parkeren	-2.390.678	-2.479.319	-2.474.734
Exploitatie parkeergarage	-341.009	-467.368	-465.651
Fiscalisering parkeerboetes	-100.000	-91.500	-85.972
<b>Totaal saldo</b>	<b>-2.823.342</b>	<b>-3.029.842</b>	<b>-3.018.828</b>

## Taakveld 0.64 Belastingen overig (heffingen zonder gebonden besteding).

Onder dit taakveld zijn gerangschikt:

- De reclamebelasting;
- De hondenbelasting;
- De precariobelasting;
- De perceptiekosten, die verband houden met de heffing en invordering van deze belastingen.

### Toelichting taakveld.

#### *Reclamebelasting.*

In het kader van de realisatie van het centrumplan en ten behoeve van de renovatie van het historisch centrum wordt vanaf het planjaar 2012 een reclamebelasting geheven. De heffing geschiedt op basis van de gelijknamige verordening, die is vastgesteld bij raadsbesluit van 10 oktober 2016. De tarieven bedragen per vestiging in het "winkelgebied" per jaar voor objecten met een oppervlakte van:

0,1 m <sup>2</sup> of minder	€	0,-
> dan 0,1 m <sup>2</sup> maar < dan 20,0 m <sup>2</sup>	€	525,-
20,0 m <sup>2</sup> of meer	€	1.050,-

Voor het hebben van een reclameobject in het gebied "historisch centrum (inclusief Theodoor Dorrenplein en Jan Deckersstraat 1)" worden de volgende tarieven gehanteerd:

0,1 m <sup>2</sup> of minder	€	0,-
> dan 0,1 m <sup>2</sup> maar < dan 20,0 m <sup>2</sup>	€	651,-
20,0 m <sup>2</sup> of meer	€	1.302,-

Voor het hebben van een reclameobject in het gebied "deel van de Plenkertstraat en Neerhem" bedragen de tarieven:

0,1 m <sup>2</sup> of minder	€	0,-
> dan 0,1 m <sup>2</sup> maar < dan 20,0 m <sup>2</sup>	€	126,-
20,0 m <sup>2</sup> of meer	€	252,-

In 2017 bedroegen de inkomsten € 121.116,-.

#### *Hondenbelasting.*

De onderhavige belasting wordt geheven op grond van de verordening "Hondenbelasting", vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016. De tarieven voor 2017 zijn als volgt:

Voor de 1 <sup>e</sup> hond	€	51,60
Voor de 2 <sup>e</sup> hond	€	85,80
Voor elke volgende hond	€	171,60

In 2017 bedroegen de inkomsten € 84.498,-.

#### *Precariobelasting.*

De precariobelasting wordt geheven op basis van de gelijknamige verordening, vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016, en belast het hebben van voorwerpen onder, op of boven de voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. In 2017 bedroegen de inkomsten € 327.567,-.

#### *Perceptiekosten.*

De perceptiekosten van de onder dit taakveld gerangschikte belastingen bedroegen in 2017 € 29.226,-. Daarop wordt de opbrengst uit vervolgingskosten in mindering gebracht. Die opbrengst bedroeg € 13.609,-. Per saldo resteert er dus een bedrag van € 15.617,- dat ten laste van dit taakveld blijft.

Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.64 Belastingen overig</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Reclamebelasting	20.000	20.000	10.578
Hondenbelasting	650	650	586
Precariobelasting	7.000	7.000	4.453
Perceptiekosten belastingen	15.000	15.000	13.609
<b>Totaal lasten</b>	<b>42.650</b>	<b>42.650</b>	<b>29.226</b>

<b>Taakveld 0.64 Belastingen overig</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Reclamebelasting	-100.000	-124.233	-121.116
Hondenbelasting	-83.000	-84.000	-84.498
Precariobelasting	-325.000	-324.300	-327.567
Perceptiekosten belastingen	-15.000	-15.000	-13.609
<b>Totaal baten</b>	<b>-523.000</b>	<b>-547.533</b>	<b>-546.790</b>

<b>Taakveld 0.64 Belastingen overig</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Reclamebelasting	-80.000	-104.233	-110.538
Hondenbelasting	-82.350	-83.350	-83.912
Precariobelasting	-318.000	-317.300	-323.114
Perceptiekosten belastingen	0	0	0
<b>Totaal saldo</b>	<b>-480.350</b>	<b>-504.883</b>	<b>-517.564</b>



## Taakveld 0.7 Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds.

Tot dit taakveld behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds:

- De algemene uitkering;
- De integratie-uitkeringen;
- De decentralisatie-uitkeringen.

### Toelichting taakveld.

De algemene uitkering is berekend aan de hand van de "decembercirculaire 2017". Deze circulaire verschaft de meest recente informatie over de omvang van de algemene uitkering. Zoals bekend, groeit of krimpt het gemeentefonds mee met de ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Deze positieve of negatieve groei wordt in het vakjargon accres genoemd.

Op basis van de onlangs nog geactualiseerde verdeelmaatstaven sluit de algemene uitkering over het jaar 2017 op een bedrag van € 23.117.850,-. Dat bedrag is verwerkt in de jaarrekening.

De volgende maatstaven liggen onder meer aan de berekeningen ten grondslag:

- Het feitelijk aantal inwoners bedroeg 16.440 op de peildatum 1 januari 2017;
- Het aantal woonruimten op de peildatum 1 januari 2017 is gecalculeerd op 8.945;
- Het aantal bijstandsontvangers in 2017 bedroeg 306;
- Het lokaal en regionaal klantenpotentieel zijn geraamd op 13.290 respectievelijk 3.330. Met lokaal klantenpotentieel wordt het aantal klanten bedoeld, dat een woonkern van een gemeente aantrekt uit alle woonkernen binnen een straal van 20 kilometer rondom de eigen woonkern. Met regionaal klantenpotentieel wordt het aantal klanten bedoeld, dat een woonkern van een gemeente aantrekt binnen een straal van 60 kilometer rondom de eigen woonkern;
- Voor de inkomensmaatstaf Onroerende-zaakbelastingen is gerekend met de meest actuele economische verkeerswaardes. Deze zijn voor de groep woningen berekend op € 1.611.500.000,- en € 323.500.000,- voor het onderdeel niet-woningen. Op deze waardes wordt een correctie toegepast van 80% respectievelijk 70%. Deze waardes zijn gebaseerd op de peildatum 1 januari 2017;
- Ingeval geen actuele gegevens konden worden achterhaald, zijn de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gehanteerde (voorlopige) verdeelmaatstaven als basis genomen.

Samenvattend ziet de berekening van de uitkeringen uit het gemeentefonds voor 2017 er als volgt uit:

Inwoners	3.587.886
Kernen met minstens 500 adressen	317.121
WOZ-waarde niet-woningen	123.107
Jongeren	956.769
Ouderen	518.119
Ouderen 75-85 jaar	56.715
Huishoudens met laag inkomen	1.298.240
Bijstandsontvangers	936.690
Uitkeringsontvangers	162.382
Minderheden	112.085
Eenpersoonshoudens	91.279
Eenouderhuishoudens	135.043
Loonkostensubsidie	8.214
Huishoudens	1.060.765
Klantenpotentieel lokaal	743.942
Klantenpotentieel regionaal	105.994
Leerlingen (V)SO	363.742
Leerlingen VO	254.217
Land	354.626

Binnenwater	1.073
Oppervlakte bebouwing	953.928
Woonruimten	1.383.749
Historische kernen	32.209
Bewoonde oorden	98.442
ISV	11.105
Omgevingsadressendichtheid	601.215
Oeverlengte	21.068
Kernen	205.104
Bedrijfsvestigingen	194.393
Vast bedrag	339.577

*Uitkering na toepassing uitkeringsfactor* 15.028.799

Suppletie-uitkeringen	50.671
Gezond in de stad	53.000
Versterking peuterspeelzaalwerk	35.933
Combinatiefunctionaris	40.183
Overdracht VTH-taken	27.595
Armoedebestrijding	63.172
Opvang asielzoekers	101.896
Voorschoolse voorziening peuters	17.221
Integratie-uitkering WMO	1.718.192
Correctie inkomensmaatstaf	-2.051.420
Uitkering Sociaal domein	8.032.608

*Uitkering 2017* 23.117.850

Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

Taakveld 0.7 Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
<b>Totaal lasten</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

Taakveld 0.7 Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Uitkeringen gemeentefonds	-13.521.619	-14.981.500	-15.085.242
Integratie-uitkering sociaal domein	-8.375.017	-8.032.608	-8.032.608
<b>Totaal baten</b>	<b>-21.896.636</b>	<b>-23.014.108</b>	<b>-23.117.850</b>

Taakveld 0.7 Algemene en overige uitkeringen gemeentefonds <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Uitkeringen gemeentefonds	-13.521.619	-14.981.500	-15.085.242
Integratie-uitkering sociaal domein	-8.375.017	-8.032.608	-8.032.608
<b>Totaal saldo</b>	<b>-21.896.636</b>	<b>-23.014.108</b>	<b>-23.117.850</b>

## Taakveld 0.8 Overige baten en lasten.

Tot dit taakveld behoren:

- De taakstellende bezuinigingen;
- De stelposten;
- De post onvoorziene uitgaven.

### Toelichting taakveld.

#### A. De taakstellende bezuinigingen.

De omvang van de taakstellende bezuinigingen was voor het planjaar 2017 aanvankelijk geraamd op ruim € 2,3 miljoen. Na de vaststelling van het dekkingsplan kon dat bedrag met afgerond € 1,1 miljoen worden verminderd. Laatstgenoemd bedrag is vervolgens weer verhoogd met € 350.000,- in verband met de afkoop van het hoveniersbedrijf, dat is gevestigd in kasteel Oost.

Rekening houdende met het vorenstaande resteert er een taakstelling van ruim € 1,5 miljoen. De samenstelling van dat bedrag is als volgt:

Formatie ambtelijke organisatie	45.789
Kapitaallasten	100.000
Belastingen en heffingen	8.000
Sociaal domein	748.683
Verkoop kasteel Oost	27.500
Verkopen overige eigendommen	28.300
Openbare verlichting	25.000
Inrichting raadzaal/meubilair	148.000
Onderhoudsplanning	9.401
Afschaffing bonus-malusregeling	65.832
Voorziening afkoop erfpacht kasteel Oost	<u>350.000</u>
Totaal	1.556.505

#### *Verkoop eigendommen.*

Bij de presentatie van de najaarsnota is gemeld dat alleen de geraamde stelpost voor te genereren inkomsten uit verkopen van eigendommen niet is gerealiseerd, omdat alle verkoopopbrengsten zijn ingezet voor de ontwikkellocatie Vilt. Hiervoor is destijds een inkomstenpost geraamd van bijna € 432.000,-, waarvan inmiddels € 229.000,- is verzilverd. Bij de behandeling van de najaarsnota heeft de raad de geraamde taakstelling van ruim € 28.000,- afgevoerd.

#### *Afkoop erfpacht kasteel Oost.*

Voor de afkoop van deze erfpacht heeft de raad een bedrag van € 350.000,- beschikbaar gesteld. Dat bedrag is verwerkt binnen een positief sluitende jaarrekening. Zodoende is dus ook deze stelpost ingevuld.

#### *Taakstelling sociaal domein.*

Op basis van de inzichten ten tijde van de samenstelling van deze jaarstukken is de verwachting dat de feitelijke kosten van het sociaal domein lager zijn dan de vooraf gecalculerde bedragen. Concreet gaat het dan om een bedrag van € 126.766,-. Dat bedrag is toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

De overige taakstellingen zijn tot de beoogde financiële omvang ingevuld.

B. De stelposten.

*Het beleidsprogramma.*

De kosten van het beleidsprogramma zijn verwerkt in de voorliggende jaarrekening. Wanneer een project is uitgevoerd, vindt U die kosten terug bij het desbetreffende programma. Is een voorgenomen investering nog niet of slechts ten dele gerealiseerd, dan zijn de vrijgevallen middelen toegevoegd aan de algemene dekkingsreserve. Die reserve wordt vervolgens ingezet op het moment waarop de investering aan de orde is.

C. De post Onvoorziene uitgaven.

Het beleidskader, dat de provincie hanteert bij het financieel toezicht, bevat geen richtlijnen voor wat betreft de minimale hoogte van de post Onvoorzien. In de primitieve begroting is een bedrag van € 100.000,- opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Bij de behandeling van de kadernota 2016 heeft de raad besloten dat dit budget pas mag worden ingezet wanneer is vastgesteld dat de extra, niet in de primitieve begroting voorziene, onuitstelbare en onvermijdbare kosten, niet door middel van beschikking van middelen binnen het desbetreffende programma kunnen worden opgevangen. De Financiële verordening Gemeente Valkenburg aan de Geul is daarop aangepast.

Hierna geven wij U een overzicht van de mutaties van de post onvoorzien:

Onderwerp	Bedrag
Stedenband Valkenburg-Jiangyou	15.000
Bijdrage protestactie Tihange	1.000
Handhaving/veiligheid Auw Wieverbal	8.000
Schade-uitkering	5.963
Ten gunste van resultaat jaarrekening	70.037
<b>Totaal</b>	<b>100.000</b>

Voor het verkrijgen van een zo betrouwbaar mogelijk resultaat van de jaarrekening wordt de kwaliteit van zowel de debiteuren- als crediteurenpositie elk jaar onder de loep genomen. De diverse afwikkelingen van oude dienstjaren, met inbegrip van een herwaardering van de voorziening dubieuze debiteuren, hebben per saldo geleid tot een meevaller van € 44.842,-.

Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.8 Overige baten en lasten</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Taakstellende bezuinigingen	-2.316.989	-229.492	
Meerjarenbeleidsplan	2.731.934		
Onvoorziene uitgaven	100.000	115.228	101.177
<b>Totaal lasten</b>	<b>514.945</b>	<b>-114.264</b>	<b>101.177</b>

<b>Taakveld 0.8 Overige baten en lasten</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Onvoorziene uitgaven		45.000	-146.019
<b>Totaal baten</b>	<b>0</b>	<b>45.000</b>	<b>-146.019</b>

<b>Taakveld 0.8 Overige baten en lasten</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Taakstellende bezuinigingen	-2.316.989	-229.492	0
Meerjarenbeleidsplan	2.731.934	0	0
Onvoorziene uitgaven	100.000	160.228	-44.842
<b>Totaal saldo</b>	<b>514.945</b>	<b>-69.264</b>	<b>-44.842</b>

## Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb).

In dit taakveld wordt het eventueel te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting verantwoord.

### Toelichting taakveld.

Op 26 mei 2015 is het Wetsvoorstel modernisering vennootschapsplicht overheidsondernemingen aangenomen door de Eerste Kamer. Deze wet is op 1 januari 2016 in werking getreden. Vanaf dat moment is een overheidslichaam belastingplichtig indien en voor zover zij een onderneming drijft, tenzij er sprake is van een vrijstelling. De afbakening van de belastingplicht van publiekrechtelijke rechtspersonen wordt daarmee gelijk aan het systeem dat nu al geldt voor "gewone" stichtingen en verenigingen. Er is sprake van een fiscale ondernemingsactiviteit als met een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid wordt deelgenomen aan het economische verkeer, met het oogmerk om winst te behalen. Hiervan is eveneens sprake als er op fiscale grondslagen structurele overschotten worden behaald. Dit dient voor iedere afzonderlijke activiteit van de publiekrechtelijke entiteit te worden beoordeeld. Als uit de beoordeling blijkt dat er sprake is van een belastingplichtige activiteit moet worden beoordeeld of een objectieve vrijstelling kan worden toegepast.

In nauwe samenspraak met onze accountant is in grote lijnen onderzocht waar mogelijk sprake zou kunnen zijn van heffing van vennootschapsbelasting. Dat zijn de parkeerexploitatie, baten uit delven van mergel, eigen bijdragen WMO en verhuur/verkoop van gemeentelijke eigendommen.

Tot nu toe wordt het parkeren op parkeerterreinen en het straatparkeren aangemerkt als een overheidstakenvrijstelling. Er blijft echter sprake van een latent risico. Zoals blijkt uit de diverse jurisprudentie en de conclusie van de Advocaat-generaal, wordt er wisselend aangekeken tegen de btw-hoedanigheid van gemeenten bij het straatparkeren.

### Taakveld 0.10 Mutaties reserves.

In dit taakveld worden de mutaties van de reserves verantwoord, die met alle taakvelden verband houden, uitgezonderd taakveld 0.11: Resultaat van de rekening van baten en lasten.

#### Toelichting taakveld.

Per saldo is in het planjaar 2017 een bedrag van ruim € 2,9 miljoen aan de reserves onttrokken. In de bijlagen bij de jaarstukken treft U een volledige specificatie van dat bedrag aan.

#### Samenvattend overzicht baten en lasten taakveld.

<b>Taakveld 0.10 Mutaties reserves</b> <i>Lasten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Mutaties reserves	339.440	3.847.598	4.034.821
<b>Totaal lasten</b>	<b>339.440</b>	<b>3.847.598</b>	<b>4.034.821</b>

<b>Taakveld 0.10 Mutaties reserves</b> <i>Baten taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Mutaties reserves	-1.106.697	-6.966.515	-6.966.515
<b>Totaal baten</b>	<b>-1.106.697</b>	<b>-6.966.515</b>	<b>-6.966.515</b>

<b>Taakveld 0.10 Mutaties reserves</b> <i>Saldo taakveld</i>	<i>Primitieve begroting 2017</i>	<i>Begroting na wijziging 2017</i>	<i>Realisatie 2017</i>
Mutaties reserves	-767.257	-3.118.917	-2.931.694
<b>Totaal saldo</b>	<b>-767.257</b>	<b>-3.118.917</b>	<b>-2.931.694</b>

## Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten.

In dit taakveld wordt het saldo van de rekening van baten en lasten verantwoord.

### Toelichting taakveld.

De jaarrekening 2017 sluit met een overschot van € 248.309,-. Zoals te doen gebruikelijk wordt dat bedrag via het verdelvoorstel toegevoegd aan de algemene dekkingsreserve. De uiteindelijke bestemming van het overschot wordt betrokken bij de kadernota.



## Hoofdstuk 3: De paragrafen.

### *§ 3.1 Lokale heffingen met gebonden besteding.*

Zoals wij eerder al hebben opgemerkt, wordt bij de lokale heffingen een onderscheid gemaakt tussen heffingen die onder de algemene dekkingsmiddelen vallen en heffingen die aan bepaalde producten zijn gekoppeld. Onder de eerste categorie vallen onder andere de Onroerende-zaakbelastingen, de precariobelasting, de reclamebelasting, de hondenbelasting en de parkeerbelasting. Tot de tweede categorie worden de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de leges gerekend. Die categorie belastingen wordt in deze paragraaf nader toegelicht. In de nieuwe begrotingsvoorschriften is namelijk de verplichting opgenomen dat bij de zogeheten besteding gebonden heffingen moet worden aangetoond dat de baten, die met deze heffingen gegenereerd worden, de lasten niet overschrijden. Er mag dus maximaal sprake zijn van 100%-kostendekking.

Bij de bepaling van de hoogte van de kosten wordt ook de overhead meegenomen. Zoals uit onderstaande berekening blijkt, is deze opslag bepaald op € 28.373,- per fte. Het rijk hanteert bij het in rekening brengen van kosten voor uitgevoerde werkzaamheden een bedrag van € 31.500,- per fte. Dat bedrag komt dus heel aardig in de buurt van onze kosten.

Taakveld overhead: 5.504.062

#### Niet-doorbelaste personeelskosten:

Voormalig personeel	209.748
Eigen risico WAO/WW	40.949
Vermindering regeldruk	97.539
Concernstaf, middelen en griffie	1.054.837
Lijndiensten	974.355
Overige kosten	<u>37.806</u>
	-2.415.234

#### Niet-doorbelaste indirecte kosten:

Afschrijvingskosten	49.687
Rentekosten	12.577
Voorlichting en communicatie	159.920
Financiële ondersteuning	133.266
Buitendienst	162.162
Verzekeringen	66.979
Overige kosten	<u>28.220</u>
	-612.811

Doorbelasting 2.476.017

Aantal fte's bedrijfsvoering	87,27
Per fte, afgerond	€ 28.373
Aantal productieve uren	1.378
Tarief per uur	€ 20,59

### *Afvalstoffenheffing.*

De onderhavige belasting wordt geheven op basis van de verordening "Afvalstoffenheffing", vastgesteld bij raadsbesluit van 10 november 2015. Alle kosten, die verband houden met het inzamelen, afvoeren en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen, worden integraal doorberekend.

### *Rioolheffing.*

Deze heffing is geregeld in de verordening "Rioolheffing", die is vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016. Ook bij deze heffing wordt het principe "de vervuiler betaalt" toegepast.

#### *Overzicht kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2017.*

##### **Lasten:**

Directe lasten taakveld	1.314.581
Overhead: 0,87 fte * € 28.373,-	24.685
Kwijtschelding	47.350
B. T. W.	223.373
Lasten per saldo	<u>1.609.989</u>

##### **Baten:**

Directe baten taakveld	599.223
Afvalstoffenheffing	906.640
Bespaarde rente	104.126
Baten per saldo	<u>1.609.989</u>

Dekkingspercentage 100,0%

#### *Overzicht kostendekkendheid rioolheffing 2017.*

##### **Lasten:**

Directe lasten taakveld	2.371.061
Overhead: 1,16 fte * € 28.373,-	32.913
Kwijtschelding	78.148
B. T. W.	275.437
Lasten per saldo	<u>2.757.559</u>

##### **Baten:**

Rioolheffing	2.685.159
Overige baten	842
Bespaarde rente	71.558
Baten per saldo	<u>2.757.559</u>

Dekkingspercentage 100,0%

## Leges.

Leges zijn vergoedingen voor door of vanwege de gemeente verstrekte diensten. Bij de bepaling van de tarieven wordt gestreefd naar maximale kostendekking. Leges worden geheven op basis van de "Legesverordening", vastgesteld bij raadsbesluit van 19 december 2016.

### Overzicht kostendekkendheid leges 2017.

#### Titel 1: Algemene dienstverlening

##### Toerekenbare lasten taakveld burgerzaken:

Aanschaf reisdocumenten en rijbewijzen	141.466
Verklaringen omtrent gedrag	18.791
Kadaster	27.159
Overige lasten	19.791
Directe salariskosten	150.625
Overhead: 2,5739 fte * € 28.373,-	73.029
	<hr/>
	430.861

##### Toerekenbare baten taakveld burgerzaken:

Leges bevolking	28.561
Leges paspoorten	228.397
Leges rijbewijzen	89.842
Leges huwelijken	30.577
Overige baten	45.813
	<hr/>
	423.190

Dekkingspercentage 98,2%

#### Titel 2: Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

##### Toerekenbare lasten taakveld wonen en bouwen:

Kosten welstands- en monumentencommissie	86.081
Inschakeling externe deskundigen	20.262
Uitvoeringskosten Wabo	10.437
Reservering leges majeure projecten	724.977
Directe salariskosten	410.584
Overhead: 5,6887 fte * € 28.373,-	161.405
	<hr/>
	1.413.746

##### Toerekenbare baten taakveld wonen en bouwen:

Leges omgevingsvergunning	1.005.840
Terugontvangst lasten welstandstoezicht	70.356
Overige leges	40.858
	<hr/>
	1.117.054

Dekkingspercentage 79,0%

### Titel 3: Europese dienstenrichtlijn

#### Toerekenbare lasten taakveld openbare orde en veiligheid:

Directe salariskosten	139.170
Overhead: 2,2772 fte * € 28.373,-	<u>64.610</u>
	203.780

#### Toerekenbare baten taakveld openbare orde en veiligheid:

Precariovergunningen	15.775
Leges algemene zaken	33.882
Leges drank en horecawet	13.123
Overige leges	<u>26.005</u>
	88.785

Dekkingspercentage 43,6%

### § 3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om middelen vrij te maken voor het afdekken van substantiële tegenvallers, die niet zijn begroot en onverwachts optreden. Elementen waaruit het weerstandsvermogen kan zijn opgebouwd zijn de algemene reserves, de stille reserves en de (eventueel) nog niet benutte belastingcapaciteit.

#### De reserves en voorzieningen.

De algemene reserve is het primaire weerstandsvermogen, omdat het inzetten van die reserve onmiddellijk kan plaatsvinden. Deze reserve doet dienst als buffer voor het opvangen van risico's, waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen zijn gevormd. De hoogte van die buffer is voor een belangrijk deel afhankelijk van de kwaliteit van de financiële huishouding. Naarmate de kwaliteit van de begroting toeneemt en de lasten en baten structureel in evenwicht zijn, is de kans op niet voorziene, substantiële tegenvallers miniem.

In de door de raad vastgestelde nota reserve- en voorzieningenbeleid, die jaarlijks wordt geactualiseerd, is ten aanzien van de algemene reserve het volgende bepaald:

- De algemene reserve moet een positief saldo vertonen;
- De omvang van de reserve moet minimaal gelijk zijn aan de artikel-12 norm. Deze norm is bepaald op 2% van het genormeerde uitgavenniveau (= algemene uitkering uit het gemeentefonds + verfijningsuitkeringen + 100% OZB-capaciteit).

De hoogte van die reserve is ook afhankelijk van:

- De belastingopbrengsten en de mogelijkheden tot benutting van aanwezige belastingcapaciteit;
- De reservepositie in totaliteit;
- Specifieke risico's binnen de gemeente;
- Recente rekenings- en begrotingsresultaten.

De stand van de reserve van de algemene dienst bedraagt per ultimo 2017 € 3.110.234,-. De bespaarde rente van deze reserves wordt als structureel dekkingsmiddel ingezet.

#### De onbenutte belastingcapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit, zijnde de financiële ruimte die er rest om de diverse belastingtarieven tot het wettelijk maximum te verhogen, is een mogelijke bron van inkomsten die ingeval van nood kan worden aangesproken. Hoe is de situatie in onze gemeente?

- Daar waar mogelijk en toegestaan wordt het principe van "100%-kostendekking" toegepast. Hier is dus geen ruimte om de weerstandscapaciteit te vergroten;
- Doordat vanaf het belastingjaar 2006 geen Onroerende-zaakbelasting meer geheven mag worden van de gebruikers van woningen is een zeer belangrijke inkomstenbron vervallen. Die inperking van de gemeentelijke autonomie leidt bovendien tot een vermindering van het weerstandsvermogen.

#### De risicoparagraaf.

Het proces van inventariseren en kwantificeren van risico's is erop gericht om een actueel en vooral gemeente-specifiek risicoprofiel op te leveren. Het risicoprofiel presenteert de belangrijkste risico's en per risico de beheersmaatregelen, het resterende maximale schadebedrag, de kans dat het risico zich voordoet, het risicobedrag, de prioriteit en het hierop gebaseerde weerstandscapaciteitsbedrag. De som van de weerstandscapaciteitsbedragen is gelijk aan de totaal benodigde weerstandscapaciteit. Hiermee is het weerstandsvermogen van de organisatie in beeld gebracht.

### Definitie van het begrip risico.

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor onze gemeente. Risico's kunnen worden onderverdeeld in structurele en incidentele risico's én in externe en interne risico's. Structurele risico's zijn risico's die zich uitstrekken over meerdere begrotingsjaren, incidentele risico's daarentegen doen zich eenmalig in het begrotingsjaar voor. In het algemeen betreft het vooral risico's met financiële aspecten.

Externe risico's komen vooral voort uit de omgeving van de gemeente, zoals economische ontwikkelingen, ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, wijzigingen in de wet en regelgeving en natuurgeweld. Interne risico's worden onder meer op de volgende vlakken gezocht:

- Organisatorisch, bijvoorbeeld integriteit, procesmanagement en klachtenafhandeling;
- Arbeid, bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden, bezetting, kwaliteit;
- Financieel, bijvoorbeeld debiteuren, treasury, garantstellingen, activabeleid en budgetuitputting;
- Juridische aansprakelijkheid, bijvoorbeeld onderhoudsplicht (wegen, gebouwen, speelvoorzieningen).

Hierna presenteren wij U het risicoprofiel van onze gemeente, geactualiseerd met de kennis van vandaag.

Risico	Veroorzakende gebeurtenis	Maximale schadebedrag	I/S (financieel)	Risico-score (kans x impact)	Weerstandscapaciteitsbedrag	Programma / paragraaf
Extreme weersomstandigheden	Extreem weer in de vorm van regen, sneeuw en/of storm	€ 50.000	I	9	€ 6.250	Verkeer, vervoer en waterstaat
Parkeerexploitatie	Minder bezoekers dan verwacht	€ 315.174	S	25	€ 283.657	Verkeer, vervoer en waterstaat
Parkeerexploitatie	BTW-plicht	€ 459.715	S	20	€ 321.801	Verkeer, vervoer en waterstaat
Parkeerexploitatie	Vpb-plicht	€ 308.021	S	20	€ 215.615	Verkeer, vervoer en waterstaat
(Plan)schadeclaims	Aansprakelijkheidsstellingen	€ 500.000	I	15	€ 250.000	Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en stedelijke vernieuwing
Toeristische functie	Teruglopend aantal bezoekers door economische crisis, minder evenementen, concurrentie andere toeristische gebieden	€ 230.000	S	25	€ 207.000	Bestuur en ondersteuning
Wachtgeldverplichtingen / ontslagprocedures	Politieke crisis	€ 100.000	S	9	€ 12.500	Bestuur en ondersteuning
<b>Totalen</b>		<b>€ 1.962.910</b>			<b>€ 1.296.822</b>	

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de totaal benodigde weerstandscapaciteit afgerond € 1,3 miljoen is.

### De weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit is de verzamelnaam voor alle bronnen, waaruit niet-voorzien financiële tegenvallers kunnen worden bekostigd. Het gaat hierbij om buffers in het eigen vermogen respectievelijk in de exploitatie, die kunnen worden vrijgemaakt om niet-begrote kosten die onverwachts optreden en substantieel van aard zijn, af te dekken, zonder dat dit gevolgen heeft voor het bestaande beleid en de uitvoering van taken.

In theorie zijn er twee manieren waarop de weerstandscapaciteit kan worden ingezet:

- De weerstandscapaciteit dient ertoe om structurele tegenvallers met meerjarige effecten af te dekken;
- De weerstandscapaciteit heeft een incidentele bufferruimte en dient ertoe om incidentele tegenvallers met alleen effecten voor het lopende begrotingsjaar, af te dekken.

Voor het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit geldt geen vaste regel. Die capaciteit is net als de risico's onder te verdelen in:

- Structurele weerstandscapaciteit: de onbenutte belastingcapaciteit en de onbenutte structurele budgettaire capaciteit;
- Incidentele weerstandscapaciteit: de vrij beschikbare en aanwendbare reserves, vermeerderd met de onbenutte incidentele budgettaire capaciteit op de (meer)jarenbegroting, bestaande uit het resultaat na bestemming.

De weerstandscapaciteit ziet er op basis van de huidige inzichten als volgt uit:

Vrij beschikbare en aanwendbare reserves (31 december 2016)	€	3.110.234,-
Onbenutte incidentele budgettaire capaciteit	€	248.309,-
Onbenutte belastingcapaciteit	€	0,-
Onbenutte structurele budgettaire capaciteit	€	100.000,-
Totaal	€	3.458.543,-

De omvang van de algemene reserve bedraagt per 31 december 2017 € 3.110.234,-. De onbenutte incidentele budgettaire capaciteit is gelijk aan het resultaat van de jaarrekening, een bedrag van € 248.309,-. Bij de bepaling van de onbenutte belastingcapaciteit wordt gekeken naar de ruimte die aanwezig is om OZB-tarieven te verhogen. Die ruimte is gelijk aan het verschil tussen de macronorm en de toegepaste tariefsverhoging. In 2016 was er geen onbenutte belastingcapaciteit, de tariefsverhoging was zelfs hoger dan de macronorm van 1,5%. De onbenutte structurele budgettaire capaciteit wordt bepaald door het bedrag van de post Onvoorzien, een bedrag van € 100.000,-.

#### Het weerstandsvermogen.

Indien de ratio weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit) groter is dan 1, dan kunnen de financiële gevolgen van de risico's worden opgevangen. Is de uitkomst kleiner dan 1, dan is sprake van onvoldoende dekking voor de beschikbare weerstandscapaciteit. Een confrontatie van de benodigde weerstandscapaciteit met de beschikbare weerstandscapaciteit geeft het volgende beeld:

<b>Weerstandscapaciteit</b>	<b>beschikbaar</b>		<b>benodigd</b>	
Structureel	A	€ 100.000	B	€ 1.040.572
Incidenteel	C	€ 3.358.543	D	€ 256.250
<b>Totaal</b>	<b>E</b>	<b>€ 3.458.543</b>	<b>F</b>	<b>€ 1.296.822</b>
<b>Weerstandsvermogen</b>				
Structureel (A/B)				0,10
Incidenteel (C/D)				13,11
<b>Totaal (E/F)</b>				<b>2,67</b>

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit is op dit moment meer dan voldoende. Daarentegen biedt de beschikbare structurele weerstandscapaciteit onvoldoende dekking voor het opvangen van structurele risico's.

## Kengetallen financiële positie.

De Adviescommissie vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) heeft in 2014 voor zijn advisering een aantal uitgangspunten opgesteld, waarbij de rode draad is de versterking van de horizontale verantwoording. Voor de uitwerking van die adviezen is destijds een stuurgroep ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van onder meer BZK, Financiën, de VNG, het IPO en de commissie BBV. Deze stuurgroep heeft inmiddels ingestemd met een voorstel om te komen tot een verplichte basisset van vijf kengetallen, die in samenhang informatie moeten geven aan raads- en statenleden over de financiële positie van hun gemeente of provincie. Doel is dat daarmee beter de mate van duurzaamheid van het begrotingsevenwicht kan worden onderbouwd. Concreet gaat het om de volgende kengetallen:

### a. De netto schuldquote.

Deze quote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

### b. De solvabiliteitsratio.

Hieronder wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen.

### c. Grondexploitatie.

Hierin wordt informatie gegeven over de totale waarde van de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond. Dat bedrag wordt gedeeld door de totale baten uit de begroting of de jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

### d. Structurele exploitatieruimte.

De structurele ruimte geeft aan hoe wendbaar een gemeente is. Als de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is een gemeente in staat om structurele tegenvallers op te vangen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten, uitgedrukt in een percentage.

### e. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden.

De belastingcapaciteit geeft de potentiële ruimte aan, die een gemeente heeft om haar structurele baten te verhogen om stijgende structurele lasten op te vangen. De Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de zogeheten Atlas voor de lokale lasten.

## **Verloop financiële kengetallen**

	<i>Rekening 2016</i>	<i>Begroting 2017</i>	<i>Rekening 2017</i>
netto schuldquote	3,48%	23,12%	-5,13%
netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	1,81%	21,40%	-6,80%
solvabiliteitsratio	59,21%	54,34%	55,08%
kengetal grondexploitatie	0,00%	0,00%	0,00%
structurele exploitatieruimte	9,38%	-1,77%	6,91%
belastingcapaciteit	98,34%	101,11%	99,72%



### § 3.3 Onderhoud kapitaalgoederen.

#### Wegen.

In 2016 is in nauw overleg met de vakcommissie gewerkt aan een onderhoudsplan op basis van adaptief wegbeheer. De resultaten daarvan zijn met de raad gedeeld bij de behandeling van de kadernota op 11 juli 2017. Adaptief wegbeheer brengt met zich mee dat de onderhoudsbudgetten structureel moeten worden verhoogd met een bedrag van per saldo € 347.000,-. In de kadernota van 2018 zal de raad hierover een besluit nemen.

Naast de reguliere wegingspecties is het wenselijk om vanuit een 4-tal invalshoeken een integraal onderhoudsplan op te zetten, waarbij gekeken wordt naar:

- Rioleringen (onderhoud/vervangingswerkzaamheden van rioleringen);
- Mobiliteit (bijvoorbeeld wenselijke aanleg van nieuwe wegen en verbreding van bestaande wegen);
- Veiligheid (bijvoorbeeld verkeersveiligheidsaspecten);
- Kwaliteitsslag (bijvoorbeeld gewenste opwaardering openbare ruimte en ander materiaalgebruik).

Eveneens bij de behandeling van de kadernota 2017 heeft de raad een bedrag van € 413.000,- beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud aan het gemeentelijk wegennet. In de voorliggende jaarstukken is dat bedrag toegevoegd aan de onderhoudsvoorziening wegen. Omdat een aantal kleinere onderhoudswerkzaamheden niet zijn uitgevoerd, laat het product wegennet en wegbermen een onderuitputting zien van bijna € 66.000,-. Dat bedrag is eveneens aan de onderhoudsvoorziening toegevoegd omdat die werkzaamheden in 2018 zullen worden opgepakt.

#### Water en rioleringen.

In het geactualiseerde VGRP, dat de raad op 2 oktober 2017 heeft vastgesteld, ligt de nadruk met name op de gevolgen van de klimaatverandering en op het verder verankeren van het Samenwerkingsverband Maas en Mergelland. De afgelopen jaren is veel tijd en energie gestoken in het op orde brengen van het rioleringsmodel voor het gehele gebied van Maas en Mergelland. Voor rioleringsbegrippen is dit qua schaalgrootte en karakter van het landschap uniek te noemen, enerzijds vanwege de schaalgrootte (6 gemeenten, Waterschap en WML) en anderzijds doordat het Zuid-Limburgse landschap met haar reliëf andere waterproblematieken kent dan de rest van Nederland. De provincie heeft invulling gegeven aan haar wettelijke toetsingstaak met betrekking tot het gemeentelijk rioleringsplan en de eerder genoemde overlegpartners hebben inmiddels een instemmende verklaring verstrekt. In het gemeentelijk rioleringsplan zijn de investeringen per jaar aangegeven, met daarbij de opmerking dat de procedures rondom het verkrijgen van vergunningen, grondaankopen, ernstig vervuilde grond en andere onvoorziene zaken de nodige vertragingen kunnen veroorzaken. Het nieuwe GRP kent voor de komende vijf jaar (2018-2022) een investeringsomvang van ruim € 7 miljoen. De daarmee gemoeide kapitaallasten lopen geleidelijk op tot ruim € 450.000,- in 2022. De rioolheffing zal in 2018 niet stijgen, vanaf 2019 wordt rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 1,5%.

De rioleringsrekening van 2017 sluit met een positief saldo van afgerond € 429.000,-. Dat bedrag is toegevoegd aan de voorziening rioleringen.

#### Gebouwen.

Ook voor deze kapitaalgoederen is een onderhoudsplan beschikbaar, dat dateert uit 2013. Doelstelling van dat plan is om de onderhoudstoestand van de gemeentelijke gebouwen te bewaken, achterstallig onderhoud te voorkomen en meerjarig inzicht te krijgen in de staat van onderhoud van onze gemeentelijke gebouwen.

Het is de bedoeling dat in het voorjaar van 2018 het onderhoudsplan geactualiseerd is, zodat de eventuele financiële consequenties daarvan in de kadernota van 2018 kunnen worden meegenomen.

Voor de Polfermolen zal inzichtelijk worden gemaakt welke bedragen de komende jaren drie jaren nodig zijn.

De feitelijke onderhoudskosten van de gemeentelijke gebouwen waren in 2017 hoger dan gecalculeerd. Binnen de onderhoudsvoorziening was voldoende ruimte om deze tegenvaller op te vangen, zodat het resultaat van de jaarrekening daarmee niet is belast.

#### **Groen.**

Om een kwaliteitsslag te kunnen maken zijn groen- en reinigingsbudgetten aanvankelijk met € 318.000,- verhoogd vanaf het planjaar 2018. In de primitieve begroting is een bezuinigingsstelpost opgenomen voor hetzelfde bedrag, omdat de verwachting was dat de aanbesteding van het ontzorgingscontract financiële voordelen zou gaan opleveren. En dat bleek inderdaad het geval te zijn. De gewenste extra werkzaamheden (buitengebieden, wegbermen, hondenuitlaatplaatsen) konden binnen de oorspronkelijk geraamde budgetten worden uitgevoerd, sterker nog, er resteerde zelfs een bedrag van € 200.000,-, dat gereserveerd is voor het opvangen van incidentele tegenvallers en voor het plegen van een inhaalslag.

Met inbegrip van de toegerekende interne apparaatskosten is in 2017 een bedrag van meer dan € 1,7 miljoen aan groen- en reinigingsonderhoud besteed.

### § 3.4 Financiering.

Ter financiering van de vaste activa was per 1 januari 2017 een bedrag van ruim € 12,4 miljoen aan langlopende geldleningen beschikbaar. De rentelasten, die op het dienstjaar 2017 drukken, bedragen ruim € 533.000,-. Deze lasten zijn volledig aan de diverse programmalijnen doorberekend. Op grond van de wet Financiering Decentrale Overheden dient een financieringsparagraaf aan de begroting c.q. de gemeenterekening te worden toegevoegd. Daarmee wordt beoogd om de transparantie van het treasurybeleid/beheer te vergroten en meer inzicht te geven in de risico's dienaangaande. Met risico's worden dan vooral renterisico's en liquiditeitsrisico's bedoeld.

#### Algemene ontwikkelingen.

Door een algehele verbetering van de rentecondities in de rekening-courantsfeer is het aantal daggeldtransacties aanzienlijk teruggelopen. Alleen ingeval de kasgeldlimiet wordt overschreden, dient actief op de geld- of kapitaalmarkt te worden geopereerd.

#### Renterisiconorm.

Doelstelling van renterisicobeheer is het beperken van de negatieve invloed van toekomstige rentewijzigingen op het renteresultaat van de gemeente. Vanaf 1 januari 2001 geldt voor de lokale overheden een zogeheten renterisiconorm. Deze norm is in de uitvoeringsregeling van de bovenvermelde wet bepaald op 20% van de totale uitgaven bij de aanvang van het desbetreffende dienstjaar. In cijfers:

Totaal van de begrote uitgaven	€ 47.296.808,-
Renterisiconorm	€ 9.459.362,-

Het bedrag aan langlopende geldleningen, waarover de gemeente volgens de definitie van de wet Fido een renterisico loopt, bedroeg voor het jaar 2017 € 0,-.

#### Kasgeldlimiet.

Het is niet toegestaan om onbeperkt in de financieringsbehoefte te voorzien door middel van kortlopende geldleningen. Zodra een bepaalde grens, ook wel de kasgeldlimiet genoemd, structureel wordt overschreden, dienen kortlopende leningen in vaste leningen te worden omgezet. Dat wordt consolidatie genoemd. Elk kwartaal wordt het gemiddelde van de netto vlottende schuld getoetst aan de kasgeldlimiet. De hoogte van de kasgeldlimiet wordt verkregen door het bij ministeriële beschikking vastgesteld percentage van 8,5% te vermenigvuldigen met het totaalbedrag van de begrote uitgaven, exclusief de dotaties aan reserves.

In cijfers:

Totaal van de begrote uitgaven	€ 47.296.808,-
Kasgeldlimiet afgerond	€ 4.020.000,-

In 2017 heeft geen overschrijding van de kasgeldlimiet plaatsgevonden.

Op 1 januari 2009 is een aantal wijzigingen doorgevoerd in de wet Financiering Decentrale Overheden, afgekort de wet FIDO. Zo is onder andere de verplichting vervallen om de zogeheten modelstaat A (deze staat bevat informatie over de kasgeldlimiet) aan de toezichthouder toe te zenden. In de plaats daarvan moet in de financieringsparagraaf een overzicht worden verstrekt van de gemiddelde netto vlottende schuld in elk kwartaal van het jaar, waarop de rekening betrekking heeft.

Hierna volgen de cijfers voor de jaarschijf 2017:

Eerste kwartaal	-€ 9.331.000,-
Tweede kwartaal	-€ 12.696.000,-
Derde kwartaal	-€ 15.527.000,-
Vierde kwartaal	-€ 14.334.000,-

-teken = overschot liquide middelen

### Schatkistbankieren.

Vanaf 14 december 2013 zijn de decentrale overheden verplicht om de overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Hiertoe is een rekening-courantovereenkomst gesloten tussen de rijksoverheid en de gemeente. Het is toegestaan om een relatief klein bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist te houden. De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang. Per kwartaal wordt getoetst of de buiten de schatkist aangehouden middelen binnen het drempelbedrag blijven. Wij hebben in 2017 ruimschoots aan deze wettelijke verplichting voldaan. Wij volstaan hier met U te verwijzen naar de bijlagen, overzicht Schatkistbankieren.

### De renteomslag.

De berekening van de renteomslag:

<i>Omschrijving</i>	<i>Boekwaarde</i>	<i>Rentelasten</i>
Vaste activa per 1 januari 2017	€ 56.055.987,-	€ 2.185.811,-
Vaste activa met een vast rentepercentage	€ 729.195,-	€ 52.502,-
Basis voor de berekening	<u>€ 55.326.792,-</u>	<u>€ 2.133.309,-</u>

Het omslagpercentage bedraagt dus: € 2.133.309,-/€ 55.326.792,- X 100% = afgerond 3,86 %.

### § 3.5 Bedrijfsvoering.

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de bedrijfsvoering.

#### Personeel en organisatie.

Op 8 april 2014 hebben wij besloten om de hoofdstructuur van de organisatie te wijzigen en daarmee samenhangend de sturing van de organisatie. De kerngedachte achter de nieuwe hoofdstructuur is dat de directie enerzijds belast is met de strategische opgaven en anderzijds sturing geeft aan teamleiders, die integraal (dus ook hiërarchisch) verantwoordelijk zijn voor vooraf bepaalde resultaten. Deze resultaten worden afgeleid van de begroting, die jaarlijks door de raad wordt vastgesteld. De uitgangspunten voor de nieuwe organisatiestructuur zijn:

- Kleine flexibele eenheden: de eenheden moeten zijn te overzien qua taken en aantallen medewerkers;
- Platte organisatie: een organisatie met zo min mogelijk hiërarchische lagen, zodat zo min mogelijk ruis ontstaat tussen de lagen en de verantwoordelijkheden laag liggen;
- Beheersbaar: de organisatie moet te overzien zijn;
- Herkenbaar: de eenheden moeten voor de samenleving, het bestuur en de medewerkers zelf herkenbaar zijn;
- Voorsortierend op samenleving/uitbesteding: de structuur, die ontstaat, moet het eenvoudig maken op taakgebieden te gaan samenwerken of uit te besteden, ontvlechtingproblematiek dient voorkomen te worden;
- Strategie niet in de staf, maar in de lijn: de verbinding strategie en uitvoering dient gewaarborgd te zijn;
- Aansturing van medewerkers zo veel mogelijk in één hand: een knip tussen vakinhoudelijke en hiërarchische sturing dient voorkomen te worden.

Eind 2017 is de omvang van de formatie van de directie teruggebracht van 3.0 fte naar 2.0 fte. De eerder aangegeven kerngedachte achter de nieuwe hoofdstructuur, namelijk dat de directie enerzijds belast is met de strategische opgaven en anderzijds sturing geeft aan teamleiders, die integraal (dus ook hiërarchisch) verantwoordelijk zijn voor vooraf bepaalde resultaten, is niet gewijzigd.

Voor wat betreft de gewenste cultuur zijn de volgende waarden centraal gesteld, die als randvoorwaardelijk worden beschouwd voor een succesvolle organisatie: Integriteit, Klantgericht, Resultaatgericht, Samenwerking en Passie. Deze waarden zijn vertaald in een Mission Statement:

*“De gemeente Valkenburg aan de Geul werkt samen aan duurzaam welzijn en welvaart, behartigt optimaal de belangen van haar burgers en realiseert ambities. Zij heeft een organisatie, waarin de medewerkers vanuit een integere basishouding samenwerken en de medewerkers zich bewust zijn van hun talenten en ambities en die met passie inzetten voor het bereiken van een klantgericht resultaat”.*

#### *Organisatieontwikkeling langere termijn.*

Op 13 november 2012 heeft de raad kaderstellend besloten dat de gemeente op termijn een regiegemeente wordt met een kleine slagvaardige organisatie, waarbij de uitvoering vooral door derden (verzelfstandigde diensten) wordt verricht. Het streven naar een nieuwe dynamiek in de gemeentelijke samenwerking ligt hier mede aan ten grondslag. Zoals bekend liepen er trajecten van samenwerking op de terreinen van ICT, VTH en HRM. De samenwerking op de terreinen van ICT en HRM was gericht op onderbrenging bij de gemeente Maastricht. De gemeente Maastricht heeft deze samenwerking echter stop gezet, omdat zij op deze terreinen eerst de samenwerking wil opzoeken met de gemeenten Heerlen en Sittard-Geleen. Zodra het hiervoor in te richten Shared Service Center operationeel is, kunnen de kleine gemeenten daaraan deelnemen. Het Shared Service Center was op 31 december 2017 nog steeds niet operationeel.

Op de terreinen WMO/arbeidsparticipatie, archivering en gemeentelijke belastingen had Uw raad al besluiten genomen.

Het onderzoek naar een mogelijke samenwerking met de gemeente Eijsden-Margraten op het gebied van VTH is in 2017 beëindigd, omdat de bestuurlijke wil hiervoor bij de gemeente Eijsden-Margraten ontbreekt. Bestuurlijk was men niet bereid middelen vrij te maken om een projectleider aan te trekken, die aan de samenwerking vorm en inhoud zou gaan geven.

#### *Kwaliteit van dienstverlening: betere dienstverlening, lagere kosten.*

Het KCC is inmiddels operationeel. In 2015 is het KCC dusdanig ingericht, dat burgers en bedrijven daar met al hun vragen terecht kunnen. De hoofddoelstelling van het KCC-project is een hogere kwaliteit van dienstverlening en een efficiënte inzet van middelen. Het KCC heeft per kanaal (e-mail, balie, telefonie, post, website) een herkenbare ingang. Herkenbaar door het 14 043 nummer, één fysieke informatiebalie en één website en webloket. Het KCC is één centraal punt in de gemeentelijke organisatie, met één frontoffice, waar 80 procent van de vragen aan de gemeente in één keer afgevangen wordt. Fysiek is het KCC inmiddels dusdanig verbouwd dat een adequate dienstverlening aan de burger mogelijk is vanuit één fysieke plek.

#### *Financieel.*

De Raad heeft in de begrotingsvergadering van 2013 aan de organisatie een financiële taakstelling opgelegd die tot 2016 opliep tot € 566.000,-. De opgelegde taakstelling voor 2017 is gerealiseerd.

#### **Automatisering en Informatisering.**

Begin 2017 is de mogelijkheid van toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Shared Servicecenter ZZL onderzocht. Op basis van de resultaten van dat onderzoek en een aantal gevoerde gesprekken met de directie van de GR hebben wij geconcludeerd dat een eventuele toetreding tot deze GR pas aan de orde is zodra een aantal belangrijke randvoorwaarden is ingevuld. Een van die randvoorwaarden is dat de tot dusverre toegetreden organisaties zijn geïntegreerd tot één organisatie. En dat is tot op heden nog niet het geval. Zodra daarvan sprake is, zullen wij een offerte vragen, die uitsluitend moet geven over de financiële aspecten en de daaraan gekoppelde dienstverlening. Daarna kan verantwoorde besluitvorming plaatsvinden.

Tot die tijd zoeken wij naar mogelijkheden, die de continuïteit van de bedrijfsvoering verbeteren. Zo hebben wij het beheer van onze kernapplicaties niet langer ondergebracht bij een ZZP-er, maar bij een andere, grotere partij, waardoor de bedrijfszekerheid van dit onderdeel (nog) beter geborgd is. Door een andere licentiestructuur te gebruiken zijn onze kernregistraties niet langer afhankelijk van één enkele machine. Ook dit vergroot de bedrijfszekerheid. Dat alles is gerealiseerd binnen de kaders van de begroting 2017.

Eind 2017 zijn alle voorbereidingen getroffen om digitaal te gaan werken. Een belangrijke stap naar een digitale informatiehuishouding is hiermee gezet. In 2018 wordt dit nog verder uitgebouwd.

#### **Informatiebeveiliging.**

Tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG op 29 november 2013 is ingestemd met de resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente'. Hiermee hebben gemeenten afgesproken om informatiebeveiliging op orde te krijgen en te houden. Onderdeel van deze afspraken is dat elke gemeente in het jaarverslag een paragraaf opneemt over informatiebeveiliging. Onder invloed van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) is dit met ingang van het verslagjaar 2017 verplicht.

#### *ENSIA.*

ENSIA is een gezamenlijk project van het ministerie van Binnenlandse Zaken, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het voormalig ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Doelstelling van het project is het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid, gebaseerd op de BIG (Baseline Informatieveiligheid Nederlandse Gemeenten).

Met de BIG kunnen gemeenten op een vergelijkbare manier efficiënt werken met informatiebeveiliging en hebben zij een hulpmiddel om aan alle eisen ten aanzien van informatiebeveiliging te kunnen voldoen. Ook zorgen gemeenten er met de BIG voor dat informatiebeveiliging een integraal onderdeel is van de bedrijfsvoering en van de keuzes die het management maakt. Met de BIG hebben gemeenten een goed basis-beveiligingsniveau.

Via de ENSIA online tool hebben gemeenten over het jaar 2017 door middel van een zelfevaluatie verantwoording afgelegd over:

- BIG
- DigiD
- SUWI-net
- BAG
- BGT

De onderdelen BIG, DigiD en SUWI-net (Structuur Uitvoering Werk en Inkomen) waren verplicht, terwijl de domeinvragen over BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) en BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) op vrijwillige basis zijn beantwoord. De domeinvragen over BRP (Basisregistratie Personen) en PNIK (Paspoorten en Nederlandse IdentiteitsKaarten) waren nu nog niet in de ENSIA online tool opgenomen. Deze vragen zijn beantwoord via een aparte online zelfevaluatie van de RvIG (Rijksdienst voor Identiteitsgegevens).

Over de resultaten, die voortvloeien uit de beantwoording van de vragen over BIG, Digid, SUWI-net, BAG en BGT moet in het jaarverslag gerapporteerd worden. Via de ENSIA online tool zijn de onderscheiden ministeries in de gelegenheid de voor hen benodigde informatie te genereren voor hun oordeelsvorming over stand van zaken met betrekking tot de informatieveiligheid bij een gemeente.

Voor het jaar 2017 moet een verklaring informatiebeveiliging worden opgesteld over de onderdelen DigiD en SUWI-net. Deze verklaring wordt gecontroleerd door een IT-auditor. Deze auditor stelt ook een Assurancerapport op. Beide documenten moeten via de ENSIA online tool worden ge-upload ten behoeve van de verticale verantwoording vóór 1 mei 2018. De verklaring informatiebeveiliging in het kader van ENSIA en het Assurancerapport van de IT-auditor worden separaat ter kennis van de raad gebracht.

Voor de zelfevaluatie BRP scoorde de gemeente 91,8 procent, voldoende, en voor de zelfevaluatie PNIK 99,7 procent, goed.

De gemeente heeft op vrijwillige basis de ENSIA vragenlijst voor de BAG en BGT beantwoord. Dit om alle relevante processen te evalueren. Mede door het vrijwillige karakter van deze invuloefening bedroeg de score voor beide onderdelen 65 procent, onvoldoende. Bij een score hoger dan 70 procent had de gemeente voldoende gescoord. Aangezien de beantwoording van de vragen heeft plaatsgevonden op vrijwillige basis heeft dit verder geen gevolgen. In de verantwoordingsrapportages BAG en BGT, die eveneens separaat ter kennis van de raad worden gebracht, staan ook de verbetermaatregelen voor 2018 vermeld.

#### *Informatiebeveiligingsbeleid.*

In 2016 is de nota 'Beleid Informatieveiligheid 2015 - 2018' geactualiseerd. De belangrijkste doelstelling is:

*"Het bieden van richting en ondersteuning aan het management ten behoeve van de informatiebeveiliging. Het management geeft een duidelijke richting aan en demonstreert dat zij informatiebeveiliging een hoge prioriteit geeft door het accorderen van het Beleid Informatieveiligheid voor de gemeente Valkenburg aan de Geul".*

Uitgangspunt is dat de organisatie zorgvuldig omgaat met informatie, waardoor een betrouwbare en continue dienstverlening kan worden gewaarborgd. Alle relevante wet- en regelgeving met betrekking tot omgang met informatie (onder privacy, archivering, openbaarheid bestuur) is richtinggevend voor de maatregelen op het gebied van informatieveiligheid binnen de organisatie. De gemeente streeft geen maximaal, maar een optimaal beveiligingsniveau na, waarbij wordt uitgegaan van reducering van de informatieveiligheidsrisico's tegen acceptabele kosten.

Het is een illusie dat 100 procent veiligheid gerealiseerd kan worden, omdat de daarmee gepaarde gaande kosten immens zijn. Bovendien zijn fouten op basis van menselijk handelen nooit helemaal uit te sluiten.

#### *Beheersmaatregelen.*

In de loop van 2016 heeft in het kader van de bewustwording van het personeel een training informatieveiligheid en privacy plaatsgevonden. Deelname aan deze training was voor alle personeelsleden verplicht. Om iedere medewerker in de gelegenheid te stellen deze training bij te wonen is deze op drie verschillende data gegeven.

Medio 2016 is een functionaris informatieveiligheid en bescherming persoonsgegevens in tijdelijke dienst genomen. Deze vervult momenteel gedurende gemiddeld twee dagen werkzaamheden op het gebied van security en privacy. Begin 2017 is het 'Protocol melden datalekken' vastgesteld. Dit protocol biedt een handleiding hoe om te gaan met beveiligingsincidenten in het algemeen en datalekken in het bijzonder. In de tweede helft van 2017 is het wachtwoordprotocol aangescherpt overeenkomstig het 'Beveiligingsplan Automatisering 2015'. Een wachtwoord dient nu te bestaan uit minimaal acht tekens, samengesteld uit tenminste een kleine letter, hoofdletter, cijfer en een teken zoals @, #, \$ en &. Voor het bewaren van wachtwoorden moet gebruik gemaakt worden van een digitaal kluisje. In de loop van 2017 is overgegaan tot de uitbreiding van een softwarepakket dat inzicht geeft in hoeverre de gemeente voldoet aan de toepassing van de BIG.

#### *Incidenten.*

In 2017 heeft zich een drietal beveiligingsincidenten voorgedaan. Bij een incident is melding gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), omdat mogelijk sprake was van een inbreuk op de servers van een partij, waarmee de gemeente samenwerkt. Hierdoor bestond de kans dat door ongeautoriseerde derden persoonsgegevens ingezien konden worden.

Een ander beveiligingsincident deed zich voor in de vorm van een inbraak in het gemeentehuis. Met de AP is hierover contact geweest, omdat mogelijk blanco formulieren waren ontvreemd. De AP oordeelde dat een melding van een datalek niet aan de orde was. De toegangsbeveiliging is aangepast door het plaatsen van een betere camera bij de hoofdingang van het gemeentehuis en de betreffende formulieren worden nu bewaard in een beveiligde ruimte.

Door een technische fout is een e-mail met als bijlage een persoonlijke brief op een onjuist e-mailadres afgeleverd. Ook dit is aangemerkt als beveiligingsincident en niet als een datalek, omdat het kennisnemen van de in de brief vermelde persoonsgegevens niet als risicovol is beoordeeld.

#### *Aandachtspunten voor 2018.*

Uit de beantwoording van de BIG-vragen in de ENSIA online tool blijkt dat de gemeente haar informatieveiligheid volgens de nu geldende normen voldoende op orde heeft. Het op orde houden van de informatieveiligheid is een continu proces en in dat kader is het noodzakelijk om BIG ieder jaar te toetsen aan de lokale situatie. Dat kan aan de hand van een GAP-analyse. Het is de bedoeling dat deze analyse in de loop van 2018 wordt uitgevoerd. Ander punt van aandacht is het opstellen van een inventarisatie van alle bij de gemeente gebruikte applicaties en daarbij behorende autorisaties. In de loop van 2018 wordt deze inventarisatie opgesteld.



### § 3.6 Verbonden partijen.

#### Enexis Holding N.V. te 's-Hertogenbosch.

##### *Activiteiten.*

Enexis Holding N.V. beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met onder andere toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen en excellent netbeheer uit te voeren.

##### *Ontwikkelingen en vooruitzichten.*

Enexis Holding N.V. opereert in een gereguleerde markt onder toezicht van de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Elke drie jaar stelt de ACM de maximale tarieven vast. In die periode gaan de gereguleerde tarieven in drie stappen omlaag als gevolg van lager ingeschatte kapitaalskosten. Dit is een stimulans voor Enexis Holding N.V. om te komen tot kostenbesparing, en zo toch de aandeelhouders een redelijk rendement te kunnen bieden.

##### *Kengetallen Enexis Holding N.V.*

Nominaal aandelenkapitaal	€ 149,7 miljoen
Dividenduitkering per aandeel	€ 0,69 in 2017 (uitkering in 2018) € 0,69 in 2016 (uitkering in 2017)
Uitkeringspercentage dividend	50% van het netto resultaat
Financieel resultaat	€ 207 miljoen in 2017 € 207 miljoen in 2016
Eigen vermogen	€ 3.808 miljoen per 31 december 2017 € 3.704 miljoen per 31 december 2016
Vreemd vermogen	€ 3.860 miljoen per 31 december 2017 € 3.580 miljoen per 31 december 2016

##### *Kengetallen gemeente.*

Aantal aandelen gemeente	311.850 à € 1,00
--------------------------	------------------

##### *Vorm participatie.*

De gemeente is aandeelhouder.

##### *Belangen.*

- Openbaar belang gemeente. Het uitoefenen van invloed op het beleid met betrekking tot de infrastructuur voor energie, hetgeen een vitaal onderdeel is voor de economie en de samenleving.
- Bestuurlijk belang gemeente. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders fungeert als hoogste besluitvormingsorgaan. Deze vergadering keurt de jaarrekening goed, inclusief de bestemming van het resultaat, en verleent al dan niet décharge van het beleid en het toezicht daarop. Besluiten van de Algemene Vergadering worden, behoudens in de statuten genoemde besluiten, genomen met een gewone meerderheid van stemmen, waarbij één aandeel recht geeft op één stem.
- Financieel belang c.q. risico. De aandeelhouders van Essent N.V. hebben deze deelneming op 27 mei 2009 middels een AvA als dividend in natura uitgekeerd gekregen. Het risico voor de aandeelhouders beperkt zich tot het nominale aandelenkapitaal en het achterblijven van de geraamde dividendopbrengst. De gemeente heeft 0,21% van de aandelen in bezit.

## Vordering op Enexis B.V. te 's-Hertogenbosch.

### Activiteiten.

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer is het economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep verkocht en overgedragen aan Enexis Holding N.V. tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis Holding N.V. over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen, is deze onverschuldigd gebleven en omgezet in een lening. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer staat opgenomen dat het niet wenselijk is dat na splitsing financiële kruisverbanden blijven bestaan en omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is derhalve besloten om de lening (vordering) niet mee te verkopen aan RWE, maar over te dragen aan de aandeelhouders.

### Ontwikkelingen en vooruitzichten.

De vordering is vastgelegd in een leningovereenkomst bestaande uit vier tranches (3, 5, 7 en 10 jaar). Vordering op Enexis B.V. en Enexis Holding N.V. zullen ernaar streven (mede afhankelijk van de condities op de kapitaalmarkt) na verloop van tijd, (een deel van) de vordering op Enexis Holding N.V. te herfinancieren op de kapitaalmarkt, al dan niet via de uitgifte van obligaties. In 2012 is de eerste tranche van € 450 miljoen vervroegd afgelost, in 2013 is de tweede tranche van € 500 miljoen vervroegd afgelost en de derde tranche van € 500 miljoen is in 2016 vervroegd afgelost. De vierde tranche van € 350 miljoen (aflossing per 30 september 2019) mag niet vervroegd worden afgelost. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden.

### Kengetallen Vordering op Enexis B.V.

Nominaal aandelenkapitaal	€ 20.000,-
Oorspronkelijke vordering	€ 1,8 miljard
Huidige vordering	€ 0,35 miljard
Gemiddeld rentepercentage brugleningen	4,65 %
Financieel resultaat	-€ 19.000,- in 2016 -€ 22.000,- in 2015
Eigen vermogen	€ 24.000,- per 31 december 2016 € 43.000,- per 31 december 2015
Vreemd vermogen	€ 350 miljoen per 31 december 2016 € 850 miljoen per 31 december 2015

### Kengetallen gemeente.

Aantal aandelen gemeente	4.167 à € 0,01
--------------------------	----------------

### Vorm participatie.

De gemeente is aandeelhouder.

### Belangen.

- Bestuurlijk belang gemeente. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders fungeert als hoogste besluitvormingsorgaan. Deze vergadering keurt de jaarrekening goed, inclusief de bestemming van het resultaat, en verleent al dan niet décharge van het beleid en het toezicht daarop. Besluiten van de Algemene Vergadering worden, behoudens in de statuten genoemde besluiten, genomen met een gewone meerderheid van stemmen, waarbij één aandeel recht geeft op één stem.
- Financieel belang c.q. risico. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Daarnaast loopt Vordering op Enexis B.V. beheerste risico's op Enexis Holding N.V. voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis Holding N.V. De gemeente heeft 0,21% van de aandelen in bezit.

## Verkoop Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch.

### *Activiteiten.*

Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening zal worden aangehouden (in escrow zal worden gestort). De functie van Verkoop Vennootschap B.V. is tweezijdig. Ten eerste treedt zij op als een vennootschap die vrijwel alle garanties onder de verkoopovereenkomst heeft overgenomen van de verkopende aandeelhouders. Daarnaast treedt Verkoop Vennootschap B.V. op als vertegenwoordiger van de verkopende aandeelhouders met betrekking tot het geven van instructies aan de escrow agent voor wat betreft het beheer van het bedrag dat in escrow wordt gestort, e.e.a. conform de Fido/Ruddo wetgeving die geldt voor decentrale overheden.

### *Ontwikkelingen en vooruitzichten.*

De looptijd van Verkoop Vennootschap B.V. is afhankelijk van de periode dat claims onder deze escrow kunnen worden ingediend en afgewikkeld. In 2015 is automatisch het gedeelte van het General Escrow Fonds vrij gevallen waarvoor RWE geen claims heeft ingediend. Hiermee was een bedrag gemoeid van € 327 miljoen. In juni 2016 zijn RWE en Verkoop Vennootschap B.V. tot een compromis gekomen voor de afwikkeling van alle (fiscale) claims, te weten een bedrag van € 30 miljoen. Het resterende bedrag van het fonds, een bedrag van € 83 miljoen, is uitbetaald aan de aandeelhouders naar rato van het belang. De vennootschap dient als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

### *Kengetallen Verkoop Vennootschap B.V.*

Nominaal aandelenkapitaal	€ 20.000,-
Financieel resultaat	-€ 525.000,- in 2016
	€ 48,9 miljoen in 2015
Eigen vermogen	€ 1,2 miljoen per 31 december 2016
	€ 84,8 miljoen per 31 december 2015
Vreemd vermogen	€ 0,- per 31 december 2016
	€ 29,8 per 31 december 2015

### *Kengetallen gemeente.*

Aantal aandelen gemeente	4.167 à € 0,01
--------------------------	----------------

### *Vorm participatie.*

De gemeente is aandeelhouder.

### *Belangen.*

- Bestuurlijk belang gemeente. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders fungeert als hoogste besluitvormingsorgaan. Deze vergadering keurt de jaarrekening goed, inclusief de bestemming van het resultaat, en verleent al dan niet décharge van het beleid en het toezicht daarop. Besluiten van de Algemene Vergadering worden, behoudens in de statuten genoemde besluiten, genomen met een gewone meerderheid van stemmen, waarbij één aandeel recht geeft op één stem.
- Financieel belang c.q. risico. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. De gemeente heeft 0,21% van de aandelen in bezit.

## Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. te 's-Hertogenbosch.

### *Activiteiten.*

De rechter heeft bepaald dat Essent haar 50% belang (in economische zin) in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), welke vennootschap onder meer eigenaar is van de kerncentrale te Borssele, niet mocht mee verkopen aan RWE. Dit houdt in dat de verkopende aandeelhouders zowel het juridische als het economische eigendom van het 50%-belang in EPZ hebben verkregen en daarmee de rechten om de publieke belangen te borgen.

De uitkomsten van de juridische trajecten zijn tot nu toe negatief geweest voor de voormalige aandeelhouders van Essent. Om uit deze impasse te geraken, is een schikking getroffen tussen betrokken partijen waarvan de transactiedocumenten op 1 juli 2011 zijn ondertekend.

#### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

Conform de verkoopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds. RWE had op 30 september 2015 geen claims ingediend met betrekking tot de verkoop van het 50%-belang in EPZ. Binnen PBE B.V. is nog een bedrag van € 1,6 miljoen achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen. De vennootschap dient als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

#### **Kengetallen Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.**

Nominaal aandelenkapitaal	€ 1.496.822,-
Financieel resultaat	€ 59.000,- in 2016 -€ 18.000,- in 2015
Eigen vermogen	€ 1,6 miljoen per 31 december 2016 € 1,6 miljoen per 31 december 2015
Vreemd vermogen	€ 0,- per 31 december 2016 € 0,- per 31 december 2015

#### **Kengetallen gemeente.**

Aantal aandelen gemeente	311.850 à € 0,01
--------------------------	------------------

#### **Vorm participatie.**

De gemeente is aandeelhouder.

#### **Belangen.**

- Bestuurlijk belang gemeente. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders fungeert als hoogste besluitvormingsorgaan. Deze vergadering keurt de jaarrekening goed, inclusief de bestemming van het resultaat, en verleent al dan niet décharge van het beleid en het toezicht daarop. Besluiten van de Algemene Vergadering worden, behoudens in de statuten genoemde besluiten, genomen met een gewone meerderheid van stemmen, waarbij één aandeel recht geeft op één stem.
- Financieel belang c.q. risico. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. De gemeente heeft 0,21% van de aandelen in bezit.

#### **CBL Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch.**

##### **Activiteiten.**

De functie van CBL Vennootschap B.V. is dat zij de verkopende aandeelhouders vertegenwoordigt als medebeheerder van het CBL-Fonds (Cross Border Leases) en in eventuele andere relevante CBL-zaken. Tevens fungeert deze B.V. als "doorgeefluik" voor betalingen namens aandeelhouders in en uit het CBL-Fonds. Het CBL-Fonds is een bankrekening (escrow) waarop een adequaat bedrag aan voorziening wordt aangehouden.

##### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

De looptijd van CBL Vennootschap B.V. is afhankelijk van de doorlooptijd van de nog openstaande CBL-contracten en de claims die onder deze escrow (CBL-fonds) kunnen worden ingediend en afgewikkeld. Een eventueel overschot in het CBL-fonds wordt op het einde in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en de verkopende aandeelhouders. Eind 2015 is het fonds opgeheven. Een bedrag van \$ 1,0 miljoen is destijds binnen de B.V. aangehouden voor eventuele nakomende advies- en afwikkelingskosten. De vennootschap dient als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

### **Kengetallen CBL Vennootschap B.V.**

Nominaal aandelenkapitaal	\$ 21.000,- (€ 20.000,-)
Financieel resultaat	-\$ 156.000,- in 2016 -\$ 351.000,- in 2015
Eigen vermogen	\$ 827.000,- per 31 december 2016 \$ 9,5 miljoen per 31 december 2015
Vreemd vermogen	\$ 0,- per 31 december 2016 \$ 0,- per 31 december 2015

### **Kengetallen gemeente.**

Aantal aandelen gemeente	4.167 à € 0,01
--------------------------	----------------

### **Vorm participatie.**

De gemeente is aandeelhouder.

### **Belangen.**

- Bestuurlijk belang gemeente. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders fungeert als hoogste besluitvormingsorgaan. Deze vergadering keurt de jaarrekening goed, inclusief de bestemming van het resultaat, en verleent al dan niet décharge van het beleid en het toezicht daarop. Besluiten van de Algemene Vergadering worden, behoudens in de statuten genoemde besluiten, genomen met een gewone meerderheid van stemmen, waarbij één aandeel recht geeft op één stem.
- Financieel belang c.q. risico. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het bedrag dat wordt aangehouden in de vennootschap en tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. De gemeente heeft 0,21% van de aandelen in bezit.

### **CSV Amsterdam B.V. te 's-Hertogenbosch.**

#### **Activiteiten.**

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.v. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:

- namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;
- namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim-procedures voeren tegen Recycleco B.V. (waterland);
- het geven van instructies aan de escrow-agent voor wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort.

#### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

In februari 2008 zijn Essent N.V. en Essent Nederland B.V., met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de splitsingswetgeving onverbindend zijn. De Hoge Raad heeft op 26 juni 2015 uitspraak gedaan en besloten dat de splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met deze uitspraak zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen en is de procedure daarmee geëindigd. Conform de verkoopovereenkomst zal de escrow-rekening tot vijf jaar na de verkooptransactie blijven staan (mei 2019). Deze rekening wordt aangehouden bij de notaris en kent een saldo van € 8,0 miljoen en maakt geen onderdeel uit van de balans van CSV Amsterdam B.V. De verwachting is dat de vennootschap eind 2019/begin 2020 zal worden geliquideerd.

### **Kengetallen Claim Staat Vennootschap B.V.**

Nominaal aandelenkapitaal	€ 20.000,-
Financieel resultaat	€ 3,3 miljoen in 2016 -€ 51.000,- in 2015
Eigen vermogen	€ 3,2 miljoen per 31 december 2016 -€ 42.000,- per 31 december 2015
Vreemd vermogen	€ 0,- per 31 december 2016 € 0,- per 31 december 2015

### **Kengetallen gemeente.**

Aantal aandelen gemeente 4.167 à € 0,01

### **Vorm participatie.**

De gemeente is aandeelhouder.

### **Belangen.**

- Bestuurlijk belang gemeente. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders fungeert als hoogste besluitvormingsorgaan. Deze vergadering keurt de jaarrekening goed, inclusief de bestemming van het resultaat, en verleent al dan niet décharge van het beleid en het toezicht daarop. Besluiten van de Algemene Vergadering worden, behoudens in de statuten genoemde besluiten, genomen met een gewone meerderheid van stemmen, waarbij één aandeel recht geeft op één stem.
- Financieel belang c.q. risico. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het bedrag van € 8,0 miljoen dat wordt aangehouden op de escrow-rekening en tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. De gemeente heeft 0,21% van de aandelen in bezit.

## **N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te Den Haag.**

### **Activiteiten.**

De BNG biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen. Klanten van de BNG zijn overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut.

### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

De BNG handhaaft haar missie om te allen tijde te voorzien in goedkope financiering voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.

### **Kengetallen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.**

Maatschappelijk kapitaal	€ 250 miljoen (100 miljoen aandelen à € 2,50)
Volgestort kapitaal	€ 139 miljoen afgerond
Dividenduitkering per aandeel	€ 2,53 in 2017 € 1,64 in 2016
Uitkeringspercentage dividend	37,5% van de nettowinst in boekjaar 2017
Nettoresultaat	€ 393 miljoen in 2017 € 369 miljoen in 2016
Eigen vermogen	€ 4.953 miljoen per 31 december 2017 € 4.486 miljoen per 31 december 2016
Vreemd vermogen	€ 135.041 miljoen per 31 december 2017 € 149.483 miljoen per 31 december 2016

### **Kengetallen gemeente.**

Aantal aandelen gemeente 21.060 à € 2,50  
Dividenduitkering 2016 (boekjaar 2017) € 34.538,-

### **Vorm participatie.**

De gemeente is aandeelhouder.

### **Belangen.**

- Openbaar belang gemeente. De kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger tot een minimum beperken met behulp van de gespecialiseerde financiële dienstverlening van de BNG.

- Bestuurlijk belang gemeente. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) is het forum waarin de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen verslag doen van en verantwoording afleggen over de wijze waarop zij hun taken hebben vervuld. Bij de BNG is sprake van evenredigheid tussen kapitaalbreng en zeggenschap in de AVA. In de AVA wordt aandacht besteed aan het strategisch beleid van de bank, het risicoprofiel en de financiële gang van zaken. Ook statutenwijzigingen en dividendbeleid dienen ter besluitvorming aan de AVA te worden voorgelegd.
- Financieel belang c.q. risico. De gemeente heeft als aandeelhouder een financieel belang van 0,04%.

### Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) te Maastricht.

#### *Activiteiten.*

WML voorziet in de behoefte aan drinkwater in de provincie Limburg en aangrenzende gebieden. WML bereikt dit door het winnen, zuiveren, opslaan, inkopen, transporteren, distribueren en het leveren van drinkwater.

#### *Ontwikkelingen en vooruitzichten.*

Het streven van WML is en blijft om voor de komende planjaren en daarna een acceptabele en consistente tariefstructuur te bewerkstelligen, gebaseerd op een gezonde financiële huishouding met beheersbare kapitaallasten.

#### *Kengetallen Waterleiding Maatschappij Limburg.*

Maatschappelijk kapitaal	€ 2,269 miljoen (500 aandelen à € 4.538,-)
Volgestort kapitaal	€ 2,269 miljoen
Dividenduitkering per aandeel	geen dividenduitkering
Nettoresultaat	€ 6,2 miljoen in 2016 € 7,6 miljoen in 2015
Eigen vermogen	€ 194,7 miljoen per 31 december 2016 € 188,5 miljoen per 31 december 2015
Langlopend vreemd vermogen:	€ 295,1 miljoen per 31 december 2016 € 299,3 miljoen per 31 december 2015
Kortlopend vreemd vermogen:	€ 86,3 miljoen per 31 december 2016 € 81,8 miljoen per 31 december 2015

#### *Kengetallen gemeente.*

Aantal aansluitingen 2016	8.257
Aantal aandelen gemeente	6 à € 4.538,-

#### *Vorm participatie.*

De gemeente is aandeelhouder.

#### *Belangen.*

- Openbaar belang gemeente. Invloed uitoefenen op het beleid met betrekking tot de watervoorziening.
- Bestuurlijk belang gemeente. Via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft de gemeente invloed op het beleid binnen de WML.
- Financieel belang c.q. risico. Op dit moment wordt er geen dividend uitgekeerd. De gemeente heeft als aandeelhouder een financieel belang van 1,2%.

### Geneeskundige Gezondheids Dienst (GGD) Zuid-Limburg te Geleen.

#### *Activiteiten.*

De GGD Zuid-Limburg is de geneeskundige gezondheidsdienst, die werkzaam is ten behoeve van 19 gemeenten in Zuid-Limburg. De dienst is uitvoerder van collectieve preventie, uitvoerder van acute zorg en is de gemeentelijke adviesdienst en het expertisecentrum in het kader van de openbare gezondheidszorg. Met betrekking tot voorgenoemde taken zijn strategische doelen opgesteld die duidelijkheid verschaffen in hetgeen de GGD Zuid-Limburg wil bereiken.

### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

De vragen welke ambities centraal moeten staan en wat de consequenties zijn voor het werk van de GGD worden steeds belangrijker. Deze inhoudelijke discussie kan echter niet los gezien worden van de economische omstandigheden. Gemeenten worden geconfronteerd met bezuinigingen welke uiteraard ook hun weerslag hebben op de GGD. Daarnaast zijn er forse verschuivingen in demografie waarneembaar. Zuid-Limburg heeft de komende jaren te maken met een afname van het aantal inwoners, een terugloop van het aantal jongeren (ontgroening) en een toename van de oudere bevolking (vergrijzing). De GGD staat nu samen met de gemeenten voor de uitdaging om een toekomstgericht gezondheidsbeleid te ontwikkelen onder sterk afnemende (financiële) middelen.

### **Kengetallen GGD concern.**

Nettoresultaat	-€ 97.355,- in 2017 -€ 203.952,- in 2016
Eigen vermogen	€ 3,7 miljoen per 31 december 2017 € 3,5 miljoen per 31 december 2016
Vreemd vermogen	€ 12,3 miljoen per 31 december 2017 € 4,2 miljoen per 31 december 2016

### **Kengetallen gemeente.**

#### **Bijdragen 2017:**

Algemene gezondheidszorg	€ 167.839,-
Jeugdgezondheidszorg maatwerk	€ 129.358,-
Veilig Thuis	€ 92.969,-
Vangnet OGGZ	€ 9.426,-
GHOR	€ 26.208,-

### **Vorm participatie.**

In deze gemeenschappelijke regeling is de gemeente lid van het Algemeen Bestuur.

### **Belangen.**

- Openbaar belang gemeente. De gezondheidszorg in het geheel.
- Bestuurlijk belang gemeente. Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan binnen de GGD. Daar de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur, is de invloed hier het grootst.
- Financieel belang c.q. risico. Bij uittreding moet de gemeente participeren in de aanwezige schulden. Ingeval van liquidatie worden de daarmee gemoeide kosten volgens een vastgestelde verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorberekend. De verschuldigde bijdrage is gebaseerd op het inwonersaantal. Het gemeentelijk aandeel is 2,7% van de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten.

## **Gemeenschappelijke Regeling Milieuparken Geul en Maas te Maastricht.**

### **Activiteiten.**

Met ingang van 2003 is de gemeenschappelijke regeling Milieuparken Geul en Maas in werking getreden. Gezamenlijk worden vier milieuparken geëxploiteerd.

### **Kengetallen GR Milieuparken.**

Nettoresultaat	€ 19.471,- in 2017 € 193.674,- in 2016
Eigen vermogen	€ 128.237,- per 31 december 2017 € 112.003,- per 31 december 2016
Vreemd vermogen	€ 68.802,- per 31 december 2017 € 69.484,- per 31 december 2016

### **Kengetallen gemeente.**

Bijdrage aan GR in 2017	€ 254.782,-
-------------------------	-------------

### **Vorm participatie.**

In deze gemeenschappelijke regeling is de gemeente lid van het Algemeen Bestuur.



### **Belangen.**

- Openbaar belang gemeente. Het inzamelen van huishoudelijke afvalcomponenten.
- Bestuurlijk belang gemeente. Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan binnen de GR. Daar de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur, is de invloed hier het grootst.
- Financieel belang c.q. risico. Bij uittreding moet de gemeente participeren in de aanwezige schulden. Ingeval van liquidatie worden de daarmee gemoeide kosten volgens een vastgestelde verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorberekend. De verschuldigde bijdrage is gebaseerd op het inwonersaantal. Het gemeentelijk aandeel is 10,4% van de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten.

### **Veiligheidsregio Zuid-Limburg te Maastricht.**

#### **Activiteiten.**

Het integraal behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de veiligheid. Brandweer, GHOR, Bevolkingszorg, Programmabureau, MCC en Burgernet maken onderdeel uit van de Veiligheidsregio.

#### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

Op grond van de Wet op de Veiligheidsregio's hebben de regiogemeenten per 1 januari 2012 de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Limburg ingesteld. Vanaf het begrotingsjaar 2018 wordt een concernbegroting- en jaarrekening aangeboden.

#### **Kengetallen Veiligheidsregio Zuid-Limburg.**

Nettoresultaat Brandweer	-€ 738.382,- in 2017 € 333.178,- in 2016
Eigen vermogen Brandweer	€ 8,4 miljoen per 31 december 2017 € 7,9 miljoen per 31 december 2016
Vreemd vermogen Brandweer	€ 20,8 miljoen per 31 december 2017 € 21,4 miljoen per 31 december 2016
Nettoresultaat GHOR	€ 20.231,- in 2017 € 1.208,- in 2016
Eigen vermogen GHOR	€ 201.177,- per 31 december 2017 € 199.969,- per 31 december 2016
Vreemd vermogen GHOR	€ 0,- per 31 december 2017 € 0,- per 31 december 2016
Nettoresultaat Bevolkingszorg	-€ 89.070,- in 2017 -€ 33.288,- in 2016
Eigen vermogen Bevolkingszorg	€ 285.299,- per 31 december 2017 € 318.587,- per 31 december 2016
Vreemd vermogen Bevolkingszorg	€ 0,- per 31 december 2017 € 0,- per 31 december 2016
Nettoresultaat Programmabureau	€ 14.518,- in 2017 -€ 3.008,- in 2016
Eigen vermogen Programmabureau	€ 39.435,- per 31 december 2017 € 42.443,- per 31 december 2016
Vreemd vermogen Programmabureau	€ 0,- per 31 december 2017 € 0,- per 31 december 2016
Nettoresultaat MCC	€ 192.888,- in 2017 € 129.906,- in 2016
Eigen vermogen MCC	€ 872.457,- per 31 december 2017 € 708.994,- per 31 december 2016
Vreemd vermogen MCC	€ 312.510,- per 31 december 2017 € 262.511,- per 31 december 2016
Nettoresultaat Burgernet	€ 14.291,- in 2017 € 19.821,- in 2016
Eigen vermogen Burgernet	€ 21.459,- per 31 december 2017 € 1.638,- per 31 december 2016

Vreemd vermogen Burgernet € 0,- per 31 december 2017  
€ 0,- per 31 december 2016

#### **Kengetallen gemeente.**

##### **Bijdragen 2017:**

Brandweer	€	957.090,-
GHOR	€	26.208,-
Bevolkingszorg	€	10.975,-
MCC	€	3.304,-
Burgernet	€	1.828,-

#### **Vorm participatie.**

In deze gemeenschappelijke regeling is de gemeente lid van het Algemeen Bestuur.

#### **Belangen.**

- Openbaar belang gemeente. Het gezamenlijk met andere gemeenten op bestuurlijk niveau doelmatig uitvoeren van veiligheidszaken.
- Bestuurlijk belang gemeente. Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan binnen de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Omdat de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur is de invloed hier het grootst.
- Financieel belang c.q. risico. Bij uittreding moet de gemeente participeren in de aanwezige schulden. Ingeval van liquidatie worden de daarmee gemoeide kosten volgens een vastgestelde verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorberekend. De verschuldigde bijdrage is bepaald bij de toetreding tot deze gemeenschappelijke regeling. Het gemeentelijk aandeel is 2,8% van de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten.

### **Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg te Heerlen.**

#### **Activiteiten.**

In het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening het verschaffen van werk aan lichamelijk, verstandelijk of psychisch gehandicapte inwoners, die vanwege hun handicap uitsluitend onder aangepaste omstandigheden tot regelmatige arbeid in staat zijn.

#### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

Op 27 september 2012 hebben de colleges van de 11 aan WOZL deelnemende gemeenten besloten om geen additionele financiering meer beschikbaar te stellen aan Licom N.V. Dit heeft ertoe geleid dat de directie van Licom N.V. surseance van betaling diende aan te vragen bij de rechtbank. De rechtbank heeft op 19 oktober 2012 het faillissement uitgesproken. Voor het veilig stellen van de werkgelegenheid op korte, maar ook op lange termijn was het voortzetten van de bedrijfsactiviteiten essentieel. Een 6-tal B.V.'s zijn destijds opgericht waarin de bedrijfsactiviteiten zijn ondergebracht. De ontwikkelingen zullen op de voet gevolgd worden. Voor nadere informatie verwijzen wij U naar het programma "Sociaal domein".

#### **Kengetallen Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg.**

Nettoresultaat	€ 984.000,- in 2017
	€ 850.000,- in 2016
Eigen vermogen	€ 318.000,- per 31 december 2017
	€ 443.000,- per 31 december 2016
Langlopend vreemd vermogen	€ 291.000,- per 31 december 2017
	€ 379.000,- per 31 december 2016

#### **Kengetallen gemeente.**

Bijdrage WSW 2017	€	1.734.772,-
Bijdrage WOZL 2017	€	140.017,-

#### **Vorm participatie.**

In deze gemeenschappelijke regeling is de gemeente lid van het Algemeen Bestuur.

### **Belangen.**

- Openbaar belang gemeente. Het gezamenlijk met andere gemeenten op bestuurlijk niveau doelmatig uitvoeren van gemeenschappelijke taken in het kader van de WSW.
- Bestuurlijk belang gemeente. Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan binnen het Schap. Daar de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur, is de invloed hier het grootst.
- Financieel belang c.q. risico. Bij uittreding moet de gemeente participeren in de aanwezige schulden. Ingeval van liquidatie worden de daarmee gemoeide kosten volgens een vastgestelde verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorberekend. Het gemeentelijk aandeel is 1,9% van de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten.

### **Exploitatiemaatschappij Polfermolen B.V. te Valkenburg aan de Geul.**

#### **Activiteiten.**

Het exploiteren van sport-, recreatie-, cultuur- en welzijnsaccommodaties.

#### **Ontwikkelingen en vooruitzichten.**

In de vergadering van 10 juli 2017 heeft Uw raad met betrekking tot de toekomst van de Polfermolen onder andere besloten om:

- de fitnessvoorziening eind 2020 onder te brengen bij een marktpartij;
- de sporthal, het zwembad en de theaterzaal eind 2020 te sluiten;
- het Polfermolencomplex in 2021 te slopen en op de vrijgekomen locatie een nieuwe sporthal te bouwen.

Tot 1 januari 2019 wordt aan marktpartijen nog de ruimte geboden om een businesscase te ontwikkelen, waardoor het gebouw en liefst ook veel van de huidige maatschappelijke voorzieningen behouden kunnen blijven.

#### **Kengetallen Exploitatiemaatschappij Polfermolen B.V.**

Nettoresultaat	€ 0,- in 2017
	€ 0,- in 2016
Eigen vermogen	€ 45.378,- per 31 december 2017
	€ 45.378,- per 31 december 2016
Langlopend vreemd vermogen:	€ 49.406,- per 31 december 2017
	€ 0,- per 31 december 2016
Kortlopend vreemd vermogen:	€ 589.821,- per 31 december 2017
	€ 589.103,- per 31 december 2016

#### **Kengetallen gemeente.**

##### **Bijdragen 2017:**

Sporthal	€ 104.043,-
Sport- en recreatiecentrum	€ 618.221,-
Storting onderhoudsvoorziening	€ 400.978,-

#### **Vorm participatie.**

De gemeente is voor 100 % aandeelhouder.

### **Belangen.**

- Openbaar belang gemeente. Het bieden van de mogelijkheid aan inwoners, sportinstellingen, culturele instellingen en toeristen tot het gebruik maken van de faciliteiten in het sport- en recreatiecentrum en de sporthal de Bosdries.
- Bestuurlijk belang gemeente. De gemeente is voor 100% aandeelhouder en heeft dus het volledige zeggenschapsrecht om invloed uit te oefenen op de gang van zaken binnen de Exploitatiemaatschappij Polfermolen B.V.
- Financieel belang c.q. risico. De gemeente staat 100% garant voor het exploitatietekort.

## Omnibuzz te Geleen.

### Activiteiten.

Het voor de burger nastreven van een collectief vervoersysteem met uniforme kenmerken, gebaseerd op landelijke harmonisatieregels, echter rekening houdend met individuele wensen ten aanzien van vervoer voor de burgers.

### Kengetallen gemeente.

Bijdrage aan Omnibuzz in 2017 € 319.333,-

### Vorm participatie.

In deze Gemeenschappelijke Regeling is de gemeente lid van het Algemeen Bestuur.

### Belangen.

- Openbaar belang gemeente. Het gezamenlijk met andere gemeenten voorzien in een Collectief Vraagafhankelijk Vervoersysteem (C.V.V.).
- Bestuurlijk belang gemeente. Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan binnen Omnibuzz. Daar de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur, is de invloed hier het grootst.
- Financieel belang c.q. risico. Bij uittreding moet de gemeente participeren in de aanwezige schulden. Ingeval van liquidatie worden de daarmee gemoeide kosten volgens een vastgestelde verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorberekend. Het gemeentelijk aandeel is 1,6% van de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten.

## Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) te Roermond.

### Activiteiten.

BsGW behartigt als uitvoeringsorganisatie van de deelnemende gemeenten en waterschappen de zorg voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen en werkt daarbij tegen de laagst mogelijke kosten, uitgaande van de beste prijs/prestatie-verhouding gekoppeld aan een optimaal niveau van dienstverlening.

### Ontwikkelingen en vooruitzichten.

Tot de Gemeenschappelijke Regeling behoren de twee Limburgse waterschappen en 30 van de 33 Limburgse gemeenten. Vanaf 2016 zijn er geen nieuwe deelnemers meer toegetreden tot de GR.

### Kengetallen Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen.

Nettoresultaat	-€ 433.000,- in 2017 -€ 714.000,- in 2016
Eigen vermogen	€ 593.000,- per 31 december 2017 -€ 285.000,- per 31 december 2016
Langlopend vreemd vermogen	€ 475.000,- per 31 december 2017 € 301.000,- per 31 december 2016
Kortlopend vreemd vermogen	€ 4.714.000,- per 31 december 2017 € 4.629.000,- per 31 december 2016

### Kengetallen gemeente.

Bijdrage BsGW 2017 € 169.136,-

### Vorm participatie.

In deze gemeenschappelijke regeling is de gemeente lid van het Algemeen Bestuur.

### Belangen.

- Openbaar belang gemeente. Het gezamenlijk met andere gemeenten op bestuurlijk niveau doelmatig uitvoeren van taken in het kader van de heffing en inning van gemeentelijke belastingen.
- Bestuurlijk belang gemeente. Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan binnen de GR. Daar de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur, is de invloed hier het grootst.

- Financieel belang c.q. risico. Bij uittreding moet de gemeente participeren in de aanwezige schulden. Ingeval van liquidatie worden de daarmee gemoeide kosten volgens een vastgestelde verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorberekend. Het gemeentelijk aandeel is 1,1% van de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten en waterschappen.

### Gemeenschappelijke Regeling RUD Zuid-Limburg te Maastricht.

#### *Activiteiten.*

Sinds medio 2013 zijn de krachten gebundeld voor de uitvoering van omgevingstaken in Zuid-Limburg in de gemeenschappelijke regeling RUD Zuid-Limburg. Het betreft de taken die op grond van de Wet verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving (Wet VTH) zijn ondergebracht, naast de specialistische milieutaken. De uitvoering van deze taken is vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst met elke deelnemer afzonderlijk.

#### *Ontwikkelingen en vooruitzichten.*

De doorontwikkeling van de organisatie wordt concreet ingevuld aan de hand van vijf strategische doelen: het versterken van integraal werken, het actief invulling geven aan procesuitvoering en procesverantwoording, het vinden van een goede balans tussen maatwerk en uniformiteit, het zorgdragen voor een solide bedrijfsvoering met een duurzame, transparante financiering van de organisatie en de doorontwikkeling van de organisatie van opdrachtnemer naar dienstverlener.

#### *Kengetallen GR RUD Zuid-Limburg.*

Nettoresultaat	€ 1.066.754,- in 2017
	€ 450.982,- in 2016
Eigen vermogen	€ 1.090.249,- per 31 december 2017
	€ 1.069.099,- per 31 december 2016
Vreemd vermogen	€ 0,- per 31 december 2017
	€ 0,- per 31 december 2016

#### *Kengetallen gemeente.*

Bijdrage GR RUD ZL 2017	€ 41.922,-
-------------------------	------------

#### *Vorm participatie.*

In deze gemeenschappelijke regeling is de gemeente lid van het Algemeen Bestuur.

#### *Belangen.*

- Openbaar belang gemeente. De uitvoering van omgevingstaken op grond van de Wet VTH.
- Bestuurlijk belang gemeente. Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan binnen de GR. Daar de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur, is de invloed hier het grootst.
- Financieel belang c.q. risico. Bij uittreding moet de gemeente participeren in de aanwezige schulden. Ingeval van liquidatie worden de daarmee gemoeide kosten volgens een vastgestelde verdeelsleutel aan de deelnemende gemeenten doorberekend.

### § 3.7. Grondbeleid.

Op grond van artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording dient een paragraaf aan het grondbeleid te worden gewijd. Ingevolge dat artikel moet aandacht worden geschonken aan de visie ten aanzien van het grondbeleid, een actuele prognose van de te verwachten resultaten, een onderbouwing van de geraamde winstneming en de beleidsuitgangspunten met betrekking tot de gevormde reserves binnen het grondbedrijf in relatie tot de risico's. Transparantie van grondbeleid is voor de raad om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege het financiële belang en de risico's en in de tweede plaats vanwege de relatie met de doelstellingen, zoals deze in de diverse programma's zijn neergelegd.

Onze gemeente voert een passieve grondpolitiek. Dit betekent dat in beginsel geen actieve grondverwerving plaatsvindt en dus ook geen gronden bouwrijp gemaakt en verkocht worden. Wij verlenen wel medewerking aan verzoeken van particulieren en projectontwikkelaars om gronden bouwrijp te maken en in die staat te verkopen. Deze aanpak is min of meer het gevolg van het compacte karakter van het grondgebied en heeft als voordeel dat wij in beginsel niet hoeven te investeren in gronden en infrastructuur en dus ook geen risico's dragen. Voor wat betreft het centrumplan, de ontwikkeling van het de Leeuw terrein en de bodemsanering van Villa via Nova merken wij tenslotte nog op dat op basis van de huidige inzichten en binnen de door Uw raad vastgestelde financiële kaders voldoende voorzieningen/reserveringen zijn getroffen om eventueel optredende verliezen op te vangen.

De gemeente is voornemens beleid te ontwikkelen dat tot doel heeft het vaststellen van eenduidige regels aangaande het beheer, onderhoud, gebruik en verkoop van gemeentelijke eigendommen, inclusief een handhavingsparagraaf, een grondprijzenkaart en een uitvoeringsprogramma. De vaststelling van dit beleid staat gepland voor 2018.

#### **Grond- en hulpstoffen: Villa via Nova.**

De raad heeft in 2009 besloten om de boekwaarde van dit terrein ineens af te waarden. Hiermee was een bedrag gemoeid van afgerond € 500.000,-. Het terrein heeft per 31 december 2017 dan ook een boekwaarde van € 1,-.

Het Villa via Nova terrein moet gesaneerd worden voordat dit aan de ontwikkelaar kan worden overgedragen. Dat is in 2009 afgesproken en contractueel vastgelegd. Uit de uitgevoerde bodemonderzoeken is gebleken dat er sprake is van een omvangrijke bodemverontreiniging op deze locatie. De exacte aard en omvang en de meest geschikte saneringswijze zijn op basis van de huidige onderzoeken nog niet te bepalen. Uitgaande van een worstcase scenario moet rekening worden gehouden met een kostenpost van € 515.000,-. Voor dat bedrag is in de voorliggende jaarrekening een voorziening getroffen.

#### **Onderhanden werken: De Leeuwterrein.**

De gemeente is in 2012 eigenaar geworden van de voormalige de Leeuw Brouwerij. In 2014 zijn de gebouwen zodanig opgeknapt (geconsolideerd) dat de verdere achteruitgang is gestopt. Dit betreft met name het gedeelte dat onder de rijksmonumentenzorg valt, waarbij ook het monumentale waterrad is veiliggesteld. Ook is het asbest verwijderd uit de gebouwen. Dit laatste is gebeurd op kosten van de voormalige eigenaar.

De gemeente heeft vervolgens in nauwe samenwerking met de provincie het initiatief genomen voor de verdere planontwikkeling. Na een lange zoektocht naar de meest geschikte invulling en een marktverkenning is Wyckerveste toegestaan om geheel onverplicht en geheel voor eigen rekening en risico een onderzoek te doen naar de mogelijke herontwikkeling. Wyckerveste heeft op 14 juli 2017 een definitief voorstel ingediend.

Vervolgens heeft de raad op 4 september 2017 het volgende besloten:

- in hoofdlijnen in te stemmen met het voorgestelde plan;
- de gevormde voorziening van ruim € 0,9 miljoen in te zetten ter dekking van de reeds gemaakte en nog te maken voorbereidingskosten;
- een bijdrage te doen van € 4,4 miljoen (aandeel provincie 50%/aandeel gemeente 50%) ter dekking van het tekort in de stichtingskosten;
- in te stemmen met verkoop van de gronden aan Provincie Limburg voor een bedrag van € 3,7 miljoen en de meeropbrengst van € 0,7 miljoen ten opzichte van het aankoopbedrag van € 3 miljoen in te zetten voor de extra gemeentelijke bijdrage in de onrendabele top;
- een krediet beschikbaar te stellen van € 0,75 miljoen voor de realisatie van circa 205 openbare parkeerplaatsen, waarbij Wyckerveste een bijdrage levert die overeenkomt met de feitelijke aanlegkosten van 100 parkeerplaatsen, exclusief de bijbehorende voorzieningen.

Het plan voor de herontwikkeling heeft betrekking op het verharde gedeelte van het de Leeuwterrein, gelegen tussen de Plenkertstraat en de Geul. De weilanden ten noorden van de Geul maken geen onderdeel uit van het plan, met uitzondering van de parkeervoorzieningen en de visvijver. Voor het overige gedeelte van deze gronden wordt een herinrichtingsvoorstel uitgewerkt dat voorziet in hoogwaardige natuurontwikkeling in combinatie met inpassing van een hoogwatervoorziening en het technisch herstel van de kademuren.

De specificatie van de grond- en hulpstoffen van het de Leeuwterrein is als volgt:

Overige grond- en hulpstoffen lasten	€	1.395.970,-
Overige grond- en hulpstoffen baten	-€	<u>550.820,-</u>
Boekwaarde 31 december 2017	€	845.150,-

Dit bedrag is ten laste gebracht van de hiervoor gevormde voorziening van € 952.555,-. Naar verwachting is in 2018 nog een werkkrediet nodig van € 40.000,-. Het daarna nog resterende bedrag in de voorziening is gereserveerd. Concreet gaat het dan om een bedrag van € 67.405,-.

De specificatie van de onderhanden werken van het de Leeuwterrein is als volgt:

Onderhanden werken lasten	€	0,-
Onderhanden werken baten	-€	<u>630.000,-</u>
Boekwaarde 31 december 2017	-€	630.000,-

Nog te verwachten lasten	€	4.440.000,-
Nog te verwachten baten	-€	<u>3.770.000,-</u>
Per saldo	€	670.000,-

Te verwachten boekwaarde einde project	€	40.000,-
--	---	----------

Zoals eerder aangegeven komt laatstgenoemd bedrag ten laste van de voorziening.

#### Onderhanden werken: Centrumplan.

De realisatie van het centrumplan is nagenoeg gereed en kan naar verwachting binnen de door de raad vastgestelde financiële kaders worden afgerond. Er is nog een reserve van ruim € 1,2 miljoen beschikbaar om eventueel nog optredende tegenvallers (nadeelcompensaties, juridische procedures, tegenvallende inkomsten) te kunnen opvangen.

Hiervan kan het volgende overzicht worden verstrekt:

Maatschappelijke investeringen	€	13.106.990,-
Maatschappelijke desinvesteringen	-€	8.193.839,-
Economische investeringen	€	1.427.725,-
Economische desinvesteringen	-€	125.388,-
Onderhanden werk investeringen	€	10.480.193,-
Onderhanden werk desinvesteringen	-€	9.920.098,-
Saldo investeringen/desinvesteringen 2016	€	6.775.583,-
Investeringsreserve uitvoering centrumplan	-€	6.045.705,-
Boekwaarde 31 december 2016	€	729.878,-
Maatschappelijke investeringen	€	57.793,-
Economische desinvesteringen	-€	25.000,-
Onderhanden werk investeringen	€	251.171,-
Afschrijvingslasten	-€	22.815,-
Saldo investeringen/desinvesteringen 2017	€	261.149,-
Boekwaarde 31 december 2017	€	991.027,-
Nog te verwachten investeringen	€	183.973,-
Nog te ontvangen verkoopopbrengsten	-€	875.000,-
Nog te ontvangen subsidies	-€	300.000,-
Per saldo	-€	991.027,-
Te verwachten boekwaarde einde project	€	0,-



### *§ 3.8 Rechtmatigheid en getrouwheid.*

Vanaf het dienstjaar 2004 maakt de beoordeling van het rechtmatig handelen deel uit van de accountantscontrole. Met de rechtmatigheidscontrole wordt de rechtmatige totstandkoming getoetst van de in de jaarrekening verwerkte baten, lasten en balansmutaties. Nagegaan wordt of het college zich gehouden heeft aan de wet- en regelgeving én aan hetgeen de raad in besluiten heeft vastgelegd, zoals verordeningen, begroting en beleidsnota's. Aan de accountantsverklaring zijn sindsdien dan ook veel strengere eisen gesteld.

Om een onderzoek te kunnen instellen naar de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verwerkte cijfers is een normenkader noodzakelijk. Een kader dus, waarin de accountant aanwijzingen krijgt over de reikwijdte van de controle en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Dat normenkader heeft de raad in zijn vergadering van 11 december 2017 vastgesteld.

De in deze jaarrekening verwerkte cijfers van het sociaal domein zijn gebaseerd op de laatste managementrapportages. De feitelijke cijfers worden pas medio mei aangeleverd. Wanneer zou blijken dat die cijfers substantieel afwijken en dat daardoor de goedkeuring van de jaarrekening in het gedrang komt, dan zullen wij de jaarrekening aanpassen. Wanneer dat niet het geval is, zullen wij de voor- of nadelige ontwikkelingsverschillen van het sociaal domein betrekken bij de jaarrekening 2018.



## Hoofdstuk 4 : De jaarrekening en de toelichting.

### § 4.1 Het overzicht van baten en lasten.

	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Realisatie 2017
<b>Lasten Programma's</b>			
Veiligheid	1.826.223	1.857.776	1.836.578
Verkeer, vervoer en waterstaat	3.715.812	4.558.297	4.457.133
Economie	952.407	1.410.793	1.430.561
Onderwijs	1.789.415	1.679.231	1.670.557
Sport, cultuur en recreatie	5.894.833	9.797.067	9.669.147
Sociaal domein	19.189.856	17.511.058	17.506.273
Volksgesondheid en milieu	4.413.805	4.742.165	4.609.722
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.668.428	2.694.845	3.144.724
<b>Totaal lasten programma's</b>	<b>39.450.779</b>	<b>44.251.232</b>	<b>44.324.695</b>
<b>Baten programma's</b>			
Veiligheid	-143.431	-174.575	-173.445
Verkeer, vervoer en waterstaat	-11.085	-263.585	-263.443
Economie	-2.065.059	-2.140.734	-2.172.878
Onderwijs	-52.832	-52.682	-53.397
Sport, cultuur en recreatie	-1.817.247	-1.455.482	-1.470.882
Sociaal domein	-5.378.447	-5.138.708	-5.139.084
Volksgesondheid en milieu	-4.231.002	-4.222.949	-4.215.548
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-668.377	-1.397.635	-1.519.471
<b>Totaal baten programma's</b>	<b>-14.367.480</b>	<b>-14.846.350</b>	<b>-15.008.148</b>
<b>Saldo programma's</b>			
Veiligheid	1.682.792	1.683.201	1.663.133
Verkeer, vervoer en waterstaat	3.704.727	4.294.712	4.193.690
Economie	-1.112.652	-729.941	-742.317
Onderwijs	1.736.583	1.626.549	1.617.160
Sport, cultuur en recreatie	4.077.586	8.341.585	8.198.265
Sociaal domein	13.811.409	12.372.350	12.367.189
Volksgesondheid en milieu	182.803	519.216	394.174
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.000.051	1.297.210	1.625.253
<b>Totaal saldo programma's</b>	<b>25.083.299</b>	<b>29.404.882</b>	<b>29.316.547</b>
<b>Overige lasten</b>			
Bestuur en ondersteuning	1.853.449	1.352.250	1.594.942
Overhead	5.892.580	6.128.843	5.854.034
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Onvoorzien	100.000	0	0
<b>Totaal Overige lasten</b>	<b>7.846.029</b>	<b>7.481.093</b>	<b>7.448.976</b>
<b>Overige baten</b>			
Bestuur en ondersteuning	-32.088.058	-33.423.108	-33.732.166
Overhead	-74.013	-343.950	-349.972
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
<b>Totaal Overige baten</b>	<b>-32.162.071</b>	<b>-33.767.058</b>	<b>-34.082.138</b>
<b>Saldo overige lasten en baten</b>			
Bestuur en ondersteuning	-30.234.609	-32.070.858	-32.137.224
Overhead	5.818.567	5.784.893	5.504.062
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Onvoorzien	100.000	0	0
<b>Totaal Saldo overige lasten en baten</b>	<b>-24.316.042</b>	<b>-26.285.965</b>	<b>-26.633.162</b>
<b>Saldo van baten en lasten</b>	<b>767.257</b>	<b>3.118.917</b>	<b>2.683.385</b>
<b>Mutaties reserves</b>			
Toevoegingen reserves	339.440	3.847.598	4.034.821
Onttrekkingen reserves	-1.106.697	-6.966.515	-6.966.515
<b>Totaal Saldo mutaties reserves</b>	<b>-767.257</b>	<b>-3.118.917</b>	<b>-2.931.694</b>
<b>Resultaat van baten en lasten</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-248.309</b>

## § 4.2 Analyse van de verschillen.

De voorliggende programmarekening sluit met een overschot van afgerond € 248.000,-. Hierna geven wij U een overzicht van de belangrijkste verschillen tussen de feitelijke uitkomst van de jaarrekening en de meest recente prognose.

De te analyseren verschillen:

	Begroting na wijziging 2017	Realisatie 2017	Afwijking 2017
<b>Saldo programma's</b>			
Veiligheid	1.683.201	1.663.133	20.068
Verkeer, vervoer en waterstaat	4.294.712	4.193.690	101.022
Economie	-729.941	-742.317	12.376
Onderwijs	1.626.549	1.617.160	9.389
Sport, cultuur en recreatie	8.341.585	8.198.265	143.320
Sociaal domein	12.372.350	12.367.189	5.161
Volksgesondheid en milieu	519.216	394.174	125.042
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.297.210	1.625.253	-328.043
<b>Totaal saldo programma's</b>	<b>29.404.882</b>	<b>29.316.547</b>	<b>88.335</b>
<b>Saldo overige lasten en baten</b>			
Bestuur en ondersteuning	-32.070.858	-32.137.224	66.366
Overhead	5.784.893	5.504.062	280.831
Vennootschapsbelasting	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
<b>Totaal Saldo overige lasten en baten</b>	<b>-26.285.965</b>	<b>-26.633.162</b>	<b>347.197</b>
<b>Saldo van baten en lasten</b>	<b>3.118.917</b>	<b>2.683.385</b>	<b>435.532</b>
<b>Totaal Saldo mutaties reserves</b>	<b>-3.118.917</b>	<b>-2.931.694</b>	<b>-187.223</b>
<b>Resultaat van baten en lasten</b>	<b>0</b>	<b>-248.309</b>	<b>248.309</b>

### Programma Veiligheid.

Brand- en rampenbestrijding	-€	10.660,-
Veiligheid	€	6.188,-
Handhaving in de openbare ruimte	€	13.851,-
Doorbelasting directe loonkosten	€	7.451,-
Overige bijstellingen	€	3.238,-
Voordeel per saldo	€	<u>20.068,-</u>

### Programma Verkeer, vervoer en waterstaat.

Gladheidsbestrijding	€	33.955,-
Openbare verlichting	€	82.453,-
Betaald parkeren	€	10.821,-
Doorbelasting directe loonkosten	-€	44.401,-
Overige bijstellingen	€	18.194,-
Voordeel per saldo	€	<u>101.022,-</u>

### Programma Economie.

Toeristenbelasting (baten)	€	38.880,-
Doorbelasting directe loonkosten	-€	31.723,-
Overige bijstellingen	€	5.219,-
Voordeel per saldo	€	<u>12.376,-</u>

<b>Programma Onderwijs.</b>		
Huisvesting bijzonder basisonderwijs	€	9.976,-
Huisvesting speciaal onderwijs	€	4.877,-
Volwasseneducatie	€	5.228,-
Doorbelasting directe loonkosten	-€	14.610,-
Overige bijstellingen	€	<u>3.918,-</u>
Voordeel per saldo	€	<u><u>9.389,-</u></u>

<b>Programma Sport, cultuur en recreatie.</b>		
Muziekonderwijs	€	21.373,-
Sporthal de Bosdries	€	8.604,-
Subsidies sportverenigingen	€	10.462,-
Sportterreinen	€	40.948,-
Waarderingsubsidies	€	8.714,-
Natuurbescherming	€	13.655,-
Overige grotten	€	11.471,-
Multifunctioneel Polfercenter	-€	39.105,-
Speelvoorzieningen	€	14.642,-
Doorbelasting directe loonkosten	€	24.311,-
Overige bijstellingen	€	<u>28.245,-</u>
Voordeel per saldo	€	<u><u>143.320,-</u></u>

<b>Programma Sociaal domein.</b>		
Kwijtschelding rioolheffing	-€	18.148,-
Doorbelasting directe loonkosten	€	16.056,-
Overige bijstellingen	€	<u>7.253,-</u>
Voordeel per saldo	€	<u><u>5.161,-</u></u>

<b>Programma Volksgezondheid en milieu.</b>		
Ophalen en afvoer huisvuil	€	47.282,-
Riolen en gemalen	€	17.478,-
Bescherming kwaliteit bodem en atmosfeer	€	23.222,-
Handhaving milieuwetgeving	€	10.258,-
Begraafplaatsen	€	12.111,-
Doorbelasting directe loonkosten	€	512,-
Overige bijstellingen	€	<u>14.179,-</u>
Voordeel per saldo	€	<u><u>125.042,-</u></u>

<b>Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.</b>		
Bestemmings- en structuurplannen	€	23.829,-
Overige gebouwen en erven	€	16.435,-
Welstandtoezicht	€	10.265,-
Bouw- en woningtoezicht (baten)	€	114.340,-
Exploitatie bestemmingsplannen	-€	515.000,-
Doorbelasting directe loonkosten	€	2.128,-
Overige bijstellingen	€	<u>19.960,-</u>
Nadeel per saldo	-€	<u><u>328.043,-</u></u>

<b>Overige baten en lasten.</b>		
Huisvesting bestuurscentrum	€	10.429,-
Communicatie	€	16.067,-
Overige personeelskosten	€	10.614,-
Financiële ondersteuning	€	35.807,-
Tractie	€	20.461,-
Verzekeringen	€	12.324,-
Bevolkingsregistratie en burgerlijke stand	€	15.160,-
Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	€	25.896,-
Energievoorziening	€	11.251,-
Uitkeringen gemeentefonds	€	103.742,-
Taakstellende bezuinigingen	-€	229.492,-
Onvoorziene uitgaven	€	205.070,-
Doorbelasting directe loonkosten	€	40.276,-
Overige bijstellingen	€	69.592,-
Subtotaal voordeel per saldo	€	347.197,-
Mutaties reserves	-€	187.223,-
Voordeel per saldo	€	<u>159.974,-</u>

### § 4.3 Toelichting op de jaarrekening.

Hierna geven wij U een samenvattend overzicht van alle ontwikkelingen, die zich sinds de vaststelling van de primitieve begroting hebben voorgedaan.

#### De primitieve begroting 2017.

Rekening houdende met een correctie van de taakstelling Polfermolen en met de positieve effecten van de Septembercirculaire sloot de primitieve begroting voor het planjaar 2017 met een tekort van afgerond € 734.000,-. Dat bedrag is toen onttrokken aan de algemene dekkingsreserve, zodat een sluitende begroting aan Gedeputeerde Staten kon worden aangeboden. Omdat kon worden aangetoond dat er op termijn sprake was van structureel evenwicht tussen de baten en de lasten kwam onze gemeente in aanmerking voor repressief toezicht van de provincie. Dat betekent dat noch de begroting, noch de wijzigingen van die begroting de goedkeuring van de provincie behoeven.

#### De kaderbrief 2017.

Zoals te doen gebruikelijk wordt de begroting in het voorjaar op hoofdlijnen doorgelicht. Op dat moment wordt ook de realiteitswaarde van de door de raad vastgestelde financiële taakstellingen beoordeeld. Die exercitie heeft ertoe geleid dat de begroting in negatieve zin moest worden bijgesteld met een bedrag van afgerond € 1.418.000,-. Dat bedrag is als volgt samengesteld.

Bijstellingen bestand beleid:

- Ontwikkeling algemene uitkering	€	114.000,-
- Hogere bijdrage Veiligheidsregio Zuid Limburg	-€	37.000,-
- Correctie taakstelling sociaal domein	€	37.000,-
- Sanering verkeersborden, per saldo	-€	60.000,-
- Hogere dividenduitkeringen BNG en Enexis	€	27.000,-
- Veiligheidsmaatregelen Kerststad	-€	140.000,-
- Brandveiligheidsmaatregelen grot	-€	80.000,-
- Vleermuizenproblematiek	-€	63.000,-
- Geluidsnormen openluchttheater	-€	25.000,-
- Diverse marginale bijstellingen, per saldo	-€	42.000,-
Per saldo	-€	<u>269.000,-</u>

Bijstellingen nieuw beleid:

- Burgerkracht en Stimuleringsfonds	-€	70.000,-
- Correctie taakstelling sociaal domein	€	70.000,-
- Bijdrage sportgala	-€	2.500,-
- Opstelling woonvisie	-€	35.000,-
- Bewaakte fietsenstalling	-€	79.500,-
- Actieplan armoede onder kinderen	-€	63.000,-
- Inzet decentralisatie-uitkering gemeentefonds	€	63.000,-
- Diverse verkeersmaatregelen	-€	20.000,-
- Ontwikkelingen Ignatiusvallei	-€	185.000,-
- Strategische aankoop perceel Nieuweweg	-€	103.000,-
- Onderzoek duurzaamheid	-€	15.000,-
- Uitvoeringsprogramma Alcohol en jeugd	-€	25.000,-
- Correctie taakstelling sociaal domein	€	25.000,-
- Verhoging investeringssubsidie Pradoegebouw	-€	100.000,-
- Doorontwikkeling flexteam	-€	25.000,-
- Bijstelling budget stedenband Jiangyou	-€	15.000,-
- Inzet post onvoorzien t.b.v. stedenband	€	15.000,-
- Opknappen raadzaal en meubilair	-€	140.000,-
- Besparingen kosten bedrijfsvoering	€	140.000,-
- Uitbreiding formatie	-€	171.000,-
- Extra kosten wegennet en wegbermen	-€	413.000,-
Per saldo	-€	<u>1.149.000,-</u>

Wanneer de kosten van deze bijstellingen bij elkaar worden opgeteld, gaat het om een bedrag van In totaal € 1.418.000,-. In de dekking van dat bedrag is als volgt voorzien:

- Inzet saldo jaarrekening 2016	€	156.000,-
- Overheveling middelen sociaal domein	€	400.000,-
- Incidentele vrijval middelen beleidsplan	€	300.000,-
- Inzet algemene dekkingsreserve	€	<u>562.000,-</u>
Per saldo	€	<u>1.418.000,-</u>

#### De najaarsnota 2017.

Het voorlaatste sluitstuk van de P&C-cyclus is de najaarsnota. In deze laatste algehele bijstelling van de begroting wordt een indicatie gegeven van het vermoedelijke resultaat van de jaarrekening. Op basis van de toen bekende feiten en ontwikkelingen hebben wij de raad gemeld dat de jaarrekening 2017 zal sluiten met een nadelig saldo van € 348.300,-. Dat bedrag is onttrokken aan de algemene dekkingsreserve en kan als volgt worden gespecificeerd:

- Correctie inzet dekkingsreserve kadernota	-€	562.000,-
- Afboeken taakstelling verkoop eigendommen	-€	28.300,-
- Hogere inkomsten toeristenbelasting	€	50.000,-
- Hogere kosten vleermuizenproblematiek	-€	50.000,-
- Hogere algemene uitkering gemeentefonds	€	<u>242.000,-</u>
Per saldo	-€	<u>348.300,-</u>

#### De jaarrekening 2017.

Zoals eerder al aangegeven, sluit de jaarrekening 2017 met een overschot van afgerond € 248.000,-. Hierna geven wij U een samenvattend overzicht van de meest in het oog springende afwijkingen:

- Hogere inkomsten bouwleges	€	114.000,-
- Hogere inkomsten toeristenbelasting	€	39.000,-
- Voorziening sanering terrein Villa via Nova	-€	515.000,-
- Hogere algemene uitkering gemeentefonds	€	104.000,-
- Lagere kosten gladheidsbestrijding	€	34.000,-
- Lagere kosten openbare verlichting	€	82.000,-
- Lagere kosten muziekonderwijs	€	21.000,-
- Lagere exploitatiekosten sportterreinen	€	41.000,-
- Hogere exploitatiebijdrage Polfermolen	-€	39.000,-
- Afwikkelingsverschillen voorgaande dienstjaren	€	205.000,-
- Onderuitputting:		
Programma bestuur en ondersteuning, per saldo	€	228.000,-
Programma veiligheid	€	13.000,-
Programma verkeer, vervoer en waterstaat	€	29.000,-
Programma sport, cultuur en recreatie	€	96.000,-
Programma volksgezondheid en milieu	€	60.000,-
Programma ruimtelijke ordening	€	70.000,-
- Mutaties reserves	-€	187.000,-
- Overige marginale afwijkingen, per saldo	-€	<u>147.000,-</u>
Per saldo	€	<u>248.000,-</u>



## Hoofdstuk 5 : De balans en de toelichting.

Activa	ultimo 2017	ultimo 2016
<b>Vaste activa</b>		
<b><i>Immateriële vaste activa</i></b>		
- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.217.282,65	1.356.811,48
	<b>1.217.282,65</b>	<b>1.356.811,48</b>
<b><i>Materiële vaste activa</i></b>		
- Investerings met economisch nut	27.962.417,15	29.858.890,68
- Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	16.356.186,66	16.875.886,12
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	7.645.369,89	6.361.662,60
- Materiële activa uitgegeven in erfpacht	13.613,41	13.613,41
	<b>51.977.587,11</b>	<b>53.110.052,81</b>
<b><i>Financiële vaste activa</i></b>		
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- Deelnemingen	252.426,76	252.426,76
- Gemeenschappelijke regelingen		
- Overige verbonden partijen		
- Leningen aan:		
- Openbare lichamen		
- Woningbouwcoöperaties		
- Deelnemingen	819.196,00	849.196,00
- Overige verbonden partijen		
- Overige langlopende leningen		
- Uitzettingen schatkist met een looptijd >1 jaar		
- Uitzettingen schuld papier met een looptijd >1 jaar		
- Overige uitzettingen met een looptijd >1 jaar		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden		
	<b>1.071.622,76</b>	<b>1.101.622,76</b>
<b>Totaal vaste activa</b>	<b>54.266.492,52</b>	<b>55.568.487,05</b>
<b>Vlottende activa</b>		
<b><i>Voorraden</i></b>		
- Grond en hulpstoffen	-514.999,00	-291.950,28
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	-591.934,20	-173.105,20
- Gereed product en handelsgoederen		
- Vooruitbetalingen		
	<b>-1.106.933,20</b>	<b>-465.055,48</b>
<b><i>Uitzettingen met een looptijd &lt; 1 jaar</i></b>		
- Vorderingen op openbare lichamen	6.018.333,36	4.512.599,32
- Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen		
- Overige verstrekte kasgeldleningen		
- Uitzettingen schatkist met een looptijd < 1 jaar	12.802.651,45	9.032.357,10
- Rekening courantverhoudingen met het Rijk		
- Rekening courantverhoudingen met niet financiële instellingen	9.143,21	274.907,07
- Uitzettingen schuld papier met een looptijd < 1 jaar		
- Overige vorderingen	3.647.148,35	3.441.741,32
- Overige uitzettingen		
	<b>22.477.276,37</b>	<b>17.261.604,81</b>
<b><i>Liquide middelen</i></b>		
- Kassaldi	6.195,51	4.400,81
- Banksaldi	138.469,25	107.059,75
	<b>144.664,76</b>	<b>111.460,56</b>
<b><i>Overlopende activa</i></b>		
- Nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel van:		
- Europese overheidslichamen		
- Het Rijk	276.224,91	15.265,00
- Overige Nederlandse overheidslichamen	180.816,14	1.783.980,32
- Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	303.393,05	1.460.873,44
	<b>760.434,10</b>	<b>3.260.118,76</b>
<b>Totaal vlottende activa</b>	<b>22.275.442,03</b>	<b>20.168.128,65</b>
<b>TOTAAL GENERAAL</b>	<b>76.541.934,55</b>	<b>75.736.615,70</b>

Passiva	ultimo 2017	ultimo 2016
<b>Vaste passiva</b>		
<b><u>Eigen vermogen</u></b>		
- Algemene reserves	3.242.538,17	3.242.538,17
- Bestemmingsreserves	38.671.908,09	41.447.850,63
- Nog te bestemmen resultaat	248.308,81	155.751,08
	<b>42.162.755,07</b>	<b>44.846.139,88</b>
<b><u>Voorzieningen</u></b>		
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	5.483.891,00	1.574.844,00
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.487.016,85	2.824.700,11
- Door derden beklemd middelen met een specifieke aanwendingsrichting	4.543.973,83	4.085.673,31
	<b>13.514.881,68</b>	<b>8.485.217,42</b>
<b><u>Vaste schulden met een looptijd &gt; 1 jaar</u></b>		
- Obligatieleningen		
- Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse:		
- Pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- Banken en overige financiële instellingen	11.192.696,19	12.451.139,63
- Bedrijven		
- Openbare lichamen		
- Overige sectoren		
Buitenlandse instellingen		
- Door derden belegde gelden		
- Waarborgsommen	4.525,00	3.000,00
	<b>11.197.221,19</b>	<b>12.454.139,63</b>
<b>Totaal vaste passiva</b>	<b>66.874.857,94</b>	<b>65.785.496,93</b>
<b>Viottende passiva</b>		
<b><u>Netto viottende schulden met een looptijd &lt; 1 jaar</u></b>		
- Kasgeldleningen openbare lichamen		
- Overige kasgeldleningen		
- Banksaldi		
- Overige schulden	6.753.204,76	4.541.570,54
	<b>6.753.204,76</b>	<b>4.541.570,54</b>
<b><u>Overlopende passiva</u></b>		
- Ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel van:		
- Europese overheidslichamen		
- Het Rijk	84.389,31	118.032,74
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.907.986,94	4.327.765,45
- Overige vooruitontvangen bedragen en nog te betalen bedragen	921.495,60	963.750,04
	<b>2.913.871,85</b>	<b>5.409.548,23</b>
<b>Totaal viottende passiva</b>	<b>9.667.076,61</b>	<b>9.951.118,77</b>
<b>TOTAAL GENERAAL</b>	<b>76.541.934,55</b>	<b>75.736.615,70</b>

**Gewaarborgde geldleningen**

**29.843.649,03**

**25.651.745,50**

## Toelichting op de balans per 31 december.

<u>Activa</u>	<i>Ultimo 2017</i>	<i>Ultimo 2016</i>
<b>Immateriële vaste activa</b>		
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.217.282,65	1.356.811,48
<b>Totaal immateriële vaste activa</b>	<b><u>1.217.282,65</u></b>	<b><u>1.356.811,48</u></b>
<b>Materiële vaste activa</b>		
<i>Investerings met economisch nut:</i>		
gronden en terreinen	592.913,64	593.177,47
woonruimten	84.860,42	113.652,54
bedrijfsgebouwen	9.876.561,06	10.706.675,17
grond, weg- en waterbouwkundige werken	11.032.034,33	11.419.971,75
vervoersmiddelen	45.768,23	97.015,10
machines, apparaten en installaties	193.359,69	272.973,48
overige materiële vaste activa	<u>6.136.919,78</u>	<u>6.655.425,17</u>
	27.962.417,15	29.858.890,68
Investerings met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	16.356.186,66	16.875.886,12
<i>Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut:</i>		
grond, weg- en waterbouwkundige werken	7.645.369,89	6.241.861,59
overige materiële vaste activa	<u>0,00</u>	<u>119.801,01</u>
	7.645.369,89	6.361.662,60
Materiële activa uitgegeven in erfpacht	13.613,41	13.613,41
<b>Totaal materiële vaste activa</b>	<b><u>51.977.587,11</u></b>	<b><u>53.110.052,81</u></b>
<b>Financiële vaste activa</b>		
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	252.426,76	252.426,76
Leningen aan deelnemingen	819.196,00	849.196,00
<b>Totaal financiële vaste activa</b>	<b><u>1.071.622,76</u></b>	<b><u>1.101.622,76</u></b>
<b>Voorraden</b>		
Grond- en hulpstoffen	1,00	660.604,72
Correctie voorziening brouwerijterrein de Leeuw	0,00	-952.555,00
Correctie voorziening bodemsanering Villa via Nova	<u>-515.000,00</u>	<u>0,00</u>
	-514.999,00	-291.950,28
Onderhanden werk, waaronder in exploitatie genomen bouwgronden	-591.934,20	-173.105,20
<b>Totaal voorraden</b>	<b><u>-1.106.933,20</u></b>	<b><u>-465.055,48</u></b>

	<i>Ultimo 2017</i>	<i>Ultimo 2016</i>
<b>Uitzettingen met een looptijd &lt; 1 jaar</b>		
Vorderingen op openbare lichamen	6.018.333,36	4.512.599,32
Uitzettingen schatkist met een looptijd < 1 jaar	12.802.651,45	9.032.357,10
Rekening-courantverhoudingen met niet financiële instellingen	9.143,21	274.907,07
<i>Overige vorderingen:</i>		
Vorderingen sociale zaken WWB	709.029,00	702.907,14
Correctie voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	-160.424,00	-169.115,24
Vorderingen sociale zaken niet-WWB	920.408,00	1.106.281,30
Correctie voorziening niet-WWB debiteuren sociale zaken	-160.496,00	-174.136,78
Overige vorderingen	2.715.190,52	2.364.659,97
Correctie voorziening dubieuze debiteuren	-376.559,17	-388.855,07
	<u>3.647.148,35</u>	<u>3.441.741,32</u>
<b>Totaal uitzettingen met een looptijd &lt; 1 jaar</b>	<b><u>22.477.276,37</u></b>	<b><u>17.261.604,81</u></b>
<b>Liquide middelen</b>		
Kassaldi	6.195,51	4.400,81
Bank Nederlandse Gemeenten	43.321,77	42.742,89
Rabobank	7.423,23	18.821,62
RC Woonwagengebeur	84.564,74	45.495,24
RC P1	3.159,51	0,00
<b>Totaal liquide middelen</b>	<b><u>144.664,76</u></b>	<b><u>111.460,56</u></b>
<b>Overlopende activa</b>		
<i>Nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk:</i>		
volwasseneducatie	0,00	15.265,00
btw de Leeuw	276.224,91	0,00
<i>Nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel van overige Nederlandse overheidslichamen:</i>		
afrekening bbz	36.808,00	99.704,00
afrekening re-integratie 2016	0,00	309.727,00
afrekening participatiewet 2017	88.568,00	0,00
afrekening jeugd 2016	0,00	663.434,00
afrekening omnibuzz 2016	0,00	63.931,00
afrekening pgb wmo begeleiding 2016	0,00	428.131,57
overigen, per saldo	<u>55.440,14</u>	<u>219.052,75</u>
	180.816,14	1.783.980,32
<i>Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen</i>	303.393,05	1.460.873,44
<b>Totaal overlopende activa</b>	<b><u>760.434,10</u></b>	<b><u>3.260.118,76</u></b>
<b><u>Totaal activa</u></b>	<b><u>76.541.934,55</u></b>	<b><u>75.736.615,70</u></b>

**Passiva**

Ultimo 2017

Ultimo 2016

**Eigen vermogen***Algemene reserves:*

algemene reserve	3.110.233,76	3.110.233,76
reserve overdracht gelden stichting Herdenking	132.304,41	132.304,41
	<u>3.242.538,17</u>	<u>3.242.538,17</u>

*Bestemmingsreserves:*

algemene dekkingsreserve	10.360.429,49	10.111.222,41
investeringsreserve automatisering	1.161.757,53	1.320.034,53
investeringsreserve huisvesting onderwijs	1.875.202,51	1.568.835,51
investeringsreserve instandhouding monumenten	49.981,23	94.438,23
investeringsreserve kunst in openbare ruimte	126.562,93	101.208,55
exploitatiereserve personeel	498.919,14	181.868,14
exploitatiereserve welzijnsactiviteiten	728.002,77	771.168,77
egalisatiereserve effecten BTW-Compensatiefonds	93.078,85	133.078,85
reserve milieu-activiteiten	263.255,63	297.195,63
investeringsreserve infra e.d. kop Cauberg	892.777,83	1.023.079,83
investeringsreserve uitvoering centrumplan	1.211.713,69	1.213.669,69
reserve opbrengst aandelen Essent	11.711.097,88	13.751.097,88
egalisatiereserve parkeerexploitatie	2.147.811,00	2.519.630,00
egalisatiereserve heffingen ondernemers	7.850,00	17.350,00
egalisatiereserve sociaal domein	7.381.051,61	8.297.053,61
reserve groot onderhoud parkeergarage	95.011,00	46.919,00
investeringsreserve ontwikkelingen de Leeuwterrein	67.405,00	0,00
	<u>38.671.908,09</u>	<u>41.447.850,63</u>

Nog te bestemmen resultaat	248.308,81	155.751,08
----------------------------	------------	------------

**Totaal eigen vermogen****42.162.755,07    44.846.139,88****Voorzieningen***Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:*

voorziening dubieuze debiteuren	376.559,17	388.855,07
correctie in mindering op vorderingen	-376.559,17	-388.855,07
voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	160.424,00	169.115,24
correctie in mindering op vorderingen	-160.424,00	-169.115,24
voorziening bodemsanering Centrumplan	50.000,00	0,00
voorziening bodemsanering Villa via Nova	515.000,00	0,00
correctie in mindering op voorraden	-515.000,00	0,00
voorziening niet-WWB debiteuren sociale zaken	160.496,00	174.136,78
correctie in mindering op vorderingen	-160.496,00	-174.136,78
voorziening brouwerijterrein de Leeuw	40.000,00	952.555,00
correctie in mindering op voorraden	-40.000,00	-952.555,00
voorziening ontwikkelingen de Polfermolen	4.000.000,00	0,00
voorziening pensioenen wethouders	1.433.891,00	1.574.844,00
voorziening vakantiegelden	0,00	211.777,17
correctie naar overlopende passiva	0,00	-211.777,17
	<u>5.483.891,00</u>	<u>1.574.844,00</u>

*Onderhoudsegalisatievoorzieningen:*

voorziening onderhoud kinderdagverblijf	67.842,28	62.102,28
voorziening onderhoud gebouwen	1.079.598,63	1.130.146,58
voorziening onderhoud sportcentrum Polfermolen	1.747.706,24	1.519.562,55
voorziening onderhoud parkeerplaats oud valkenburg	40.700,00	40.700,00
voorziening onderhoud wegen	551.169,70	72.188,70
	<u>3.487.016,85</u>	<u>2.824.700,11</u>

*Voorzieningen: door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting:*

voorziening afvalstoffenheffing	2.473.139,14	2.421.540,20
voorziening rioolheffing	2.070.834,69	1.664.133,11
	<u>4.543.973,83</u>	<u>4.085.673,31</u>

**Totaal voorzieningen****13.514.881,68    8.485.217,42**

	<i>Ultimo 2017</i>	<i>Ultimo 2016</i>
<b>Vaste schulden met een looptijd &gt; 1 jaar</b>		
Onderhandse leningen van banken en overige financiële instellingen	11.192.696,19	12.451.139,63
Waarborgsommen	4.525,00	3.000,00
<b>Totaal vaste schulden met een looptijd &gt; 1 jaar</b>	<b><u>11.197.221,19</u></b>	<b><u>12.454.139,63</u></b>
<b>Netto vlottende schulden met een looptijd &lt; 1 jaar</b>		
Overige schulden	6.753.204,76	4.541.570,54
<b>Totaal netto vlottende schulden met een looptijd &lt; 1 jaar</b>	<b><u>6.753.204,76</u></b>	<b><u>4.541.570,54</u></b>
<b>Overlopende passiva</b>		
<i>Ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk:</i>		
declaratiedeel bbz 2015	0,00	58.845,14
declaratiedeel bbz 2016	0,00	27.999,00
declaratiedeel bbz 2017	70.157,00	0,00
afrekening gemeentefonds	2.087,31	12.585,60
overigen, per saldo	<u>12.145,00</u>	<u>18.603,00</u>
	84.389,31	118.032,74
<i>Ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel van overige Nederlandse overheidslichamen:</i>		
subsidie weg houthem	0,00	257.400,00
subsidie/btw de Leeuw	208.481,00	0,00
afrekening ISV3 geluid	110.257,85	0,00
afrekeningen muziekschool	40.626,73	187.866,00
afrekening WMO 2016	11.214,56	2.485.091,64
afrekening WMO 2017	482.329,15	0,00
afrekening pgb wmo huishoudelijke hulp 2016	0,00	157.481,62
bijdrage reiskosten leerlingenvervoer	28.093,39	0,00
afrekening desintegratiekosten	71.102,67	94.045,74
subsidiereregelingen wmo	71.506,12	71.158,94
aanvullende uitvoeringskosten wmo 2016	0,00	443.591,00
afrekening jeugd 2015	0,00	76.004,00
afrekening jeugd 2016	34.838,15	315.270,00
afrekening jeugd 2017	697.834,23	0,00
overigen, per saldo	<u>151.703,09</u>	<u>239.856,51</u>
	1.907.986,94	4.327.765,45
<i>Overige vooruitontvangen bedragen en nog te betalen bedragen</i>	921.495,60	963.750,04
<b>Totaal overlopende passiva</b>	<b><u>2.913.871,85</u></b>	<b><u>5.409.548,23</u></b>
<b><u>Totaal passiva</u></b>	<b><u>76.541.934,55</u></b>	<b><u>75.736.615,70</u></b>

## Hoofdstuk 6 : Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

### Inleiding.

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. Met ingang van 1 januari 2004 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in werking getreden en is het Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995 (CV95) vervallen.

### Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

### Balans.

In de balans worden conform artikel 31 van het BBV de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheid al dan niet duurzaam te dienen. Onder de vaste activa worden conform artikel 33 van het BBV afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa. Onder de vlottende activa worden conform artikel 37 van het BBV afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar, de liquide middelen en de overlopende activa.

In de balans worden conform artikel 32 van het BBV de passiva onderscheiden in vaste en vlottende passiva. Onder de vaste passiva worden conform artikel 41 van het BBV afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer. Onder de vlottende passiva worden conform artikel 47 van het BBV afzonderlijk opgenomen de netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva.

### *Vaste activa.*

Conform artikel 59 van het BBV worden alle investeringen geactiveerd met uitzondering van kunstvoorwerpen met een cultuur-historische waarde. Daarnaast gelden er activeringscriteria voor de kosten van onderzoek en ontwikkeling en voor de bijdragen aan activa in eigendom van derden. Deze criteria zijn opgenomen in de artikelen 60 en 61 van het BBV. Zoals opgenomen in artikel 62 van het BBV worden alle vaste activa voor het bedrag van de investering geactiveerd. In afwijking hierop kunnen bijdragen van derden, die in directe relatie staan met een actief, op de waardering daarvan in mindering worden gebracht. Daarnaast dienen voorzieningen, gevormd voor toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven (investering met een economisch nut), in mindering gebracht te worden op de desbetreffende investeringen.

Zoals opgenomen in artikel 63 van het BBV worden activa gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Van activa waarvan de bestemming verandert, wordt de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen. Voor activa van nazorgfondsen (artikel 15.47 van de Wet milieubeheer) is waardering tegen actuele waarde toegestaan. Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Overeenkomstig artikel 65 van het BBV worden naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld, wordt afgewaardeerd op het moment van buitengebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

Zoals opgenomen in artikel 64 van het BBV geschieden afschrijvingen onafhankelijk van het boekjaar. Slechts om gegronde redenen mogen de afschrijvingen geschieden op andere grondslagen, waarbij de reden van de verandering wordt opgenomen in de toelichting van de balans. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen op vaste activa wordt verwezen naar artikel 9 van de vastgestelde "Financiële verordening Gemeente Valkenburg aan de Geul 2017".

#### **Immateriële vaste activa.**

Bij de immateriële vaste activa wordt conform artikel 34 van het BBV een onderscheid gemaakt in kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief en bijdragen aan activa in eigendom van derden.

#### **Materiële vaste activa.**

Bij de materiële vaste activa wordt conform artikel 35 van het BBV een onderscheid gemaakt in investeringen met een economisch nut, investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

#### **Financiële vaste activa.**

Op grond van artikel 36 van het BBV worden in de balans onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- Kapitaalverstrekkingen aan:
  - deelnemingen;
  - gemeenschappelijke regelingen;
  - overige verbonden partijen.
- Langlopende leningen aan:
  - openbare lichamen;
  - woningbouwcoöperaties;
  - deelnemingen;
  - overige verbonden partijen.
- Overige langlopende leningen;
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd van één jaar of langer;
- Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een looptijd van één jaar of langer;
- Overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer;

Van een "deelneming" is krachtens artikel 1 e van het BBV sprake als wordt geparticipeerd in een besloten of naamloze vennootschap waarin de gemeente aandelen heeft.

#### ***Plottende activa.***

Conform artikel 65 van het BBV worden voorraden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht, e.e.a. conform artikel 63 van het BBV. De voorziening wordt statistisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.



### **Vorraden.**

De voorgeschreven indeling op de balans op grond van artikel 38 van het BBV is:

- Grond- en hulpstoffen;
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie;
- Gereed product en handelsgoederen;
- Vooruitbetalingen.

### **Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar.**

De voorgeschreven indeling voor wat betreft de vorderingen is conform artikel 39 van het BBV:

- Vorderingen op openbare lichamen (gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, Rijk);
- Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen;
- Overige verstrekte kasgeldleningen;
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd korter dan één jaar;
- Rekening-courantverhoudingen met het Rijk;
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen;
- Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een looptijd korter dan één jaar;
- Overige vorderingen;
- Overige uitzettingen.

### **Liquide middelen.**

In de balans worden onder de liquide middelen de kas- en banksaldi opgenomen (artikel 40 BBV).

### **Overlopende activa.**

In de balans worden, overeenkomstig artikel 40a van het BBV, onder de overlopende activa afzonderlijk opgenomen:

- De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, gesplitst naar:
  - Europese overheidslichamen;
  - het Rijk;
  - overige Nederlandse overheidslichamen.
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

### ***Verliescompensatie.***

Conform artikel 40b van het BBV is buiten de balanstelling het bedrag opgenomen waarvan het recht bestaat op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

### ***Vaste passiva.***

De vaste passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

### **Eigen vermogen.**

Conform artikel 42 van het BBV bestaat het eigen vermogen uit de reserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening. Het resultaat dient hierbij afzonderlijk te worden opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

In de balans worden de reserves onderscheiden naar de algemene reserve en de bestemmingsreserves (artikel 43 BBV). Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

## Voorzieningen.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichtingen c.q. het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden op grond van artikel 44 van het BBV gevormd voor:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- Op de balansdatum bestaande risico's terzake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren;
- De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

## Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer.

De rubricering van de vaste schulden is conform artikel 46 van het BBV als volgt:

- Obligatieleningen;
- Onderhandse leningen van:
  - binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen;
  - binnenlandse banken en overige financiële instellingen;
  - binnenlandse bedrijven;
  - binnenlandse openbare lichamen;
  - overige binnenlandse sectoren;
  - buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren.
- Door derden belegde gelden;
- Waarborgsommen;
- Overige leningen met een looptijd van één jaar of langer.

## *Glottende passiva.*

De glottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

## Netto-glottende schulden met een looptijd korter dan één jaar.

De voorgeschreven indeling van de netto-glottende schulden conform artikel 48 van het BBV luidt:

- Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen;
- Overige kasgeldleningen;
- Banksaldi;
- Overige schulden.

## Overlopende passiva.

In de balans worden, overeenkomstig artikel 49 van het BBV, onder de overlopende passiva afzonderlijk opgenomen:

- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
- De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, gesplitst naar:
  - Europese overheidslichamen;
  - het Rijk;
  - overige Nederlandse overheidslichamen.
- Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen.

## *Borg- en garantiestellingen.*

Conform artikel 50 van het BBV zijn buiten de balanstelling opgenomen de aan natuurlijke -en rechtspersonen verstrekte borgstellingen en garantstellingen.

## Bijlagen: Jaarrekening



## Overzicht baten en lasten op taakveldniveau.

### 0.1 Bestuur

#### 6001010 Raad- en raadscommissies

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	176.143	172.143	174.424
<b>totaal product</b>	<b>176.143</b>	<b>172.143</b>	<b>174.424</b>

#### 6001022 College van burgemeester en wethouders

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	361.336	365.470	362.586
<b>totaal product</b>	<b>361.336</b>	<b>365.470</b>	<b>362.586</b>

#### 6006010 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-546	-546	-892
lasten	90.734	91.734	66.183
<b>totaal product</b>	<b>90.188</b>	<b>91.188</b>	<b>65.292</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>627.667</b>	<b>628.801</b>	<b>602.302</b>

### 0.10 Mutaties reserves

#### 6980010 Mutaties reserves

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-1.106.697	-6.966.515	-6.966.515
lasten	339.440	3.847.598	4.034.821
<b>totaal product</b>	<b>-767.257</b>	<b>-3.118.917</b>	<b>-2.931.694</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>-767.257</b>	<b>-3.118.917</b>	<b>-2.931.694</b>

### 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

#### 6990000 Resultaat

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	0	0	248.309
<b>totaal product</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>248.309</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>248.309</b>

### 0.2 Burgerzaken

#### 6003012 Bevolkingsregistratie en burgerlijke stand(lasten)

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	309.580	326.806	411.073
<b>totaal product</b>	<b>309.580</b>	<b>326.806</b>	<b>411.073</b>

#### 6003020 Kadaster

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-250	-250	0
lasten	44.711	44.711	42.358
<b>totaal product</b>	<b>44.461</b>	<b>44.461</b>	<b>42.358</b>

#### 6003040 Verkiezingen

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	49.511	53.811	55.397
<b>totaal product</b>	<b>49.511</b>	<b>53.811</b>	<b>55.397</b>

#### 6004010 Bevolkingsregistratie en burgerlijke stand(baten)

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-356.052	-379.052	-377.377
lasten	136.500	142.500	141.466
<b>totaal product</b>	<b>-219.552</b>	<b>-236.552</b>	<b>-235.911</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>184.000</b>	<b>188.526</b>	<b>272.917</b>

### 0.4 Overhead

#### 5001000 Rentekosten

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	342.712	59.850	59.850
<b>totaal product</b>	<b>342.712</b>	<b>59.850</b>	<b>59.850</b>

#### 5001010 Afschrijvingskosten

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	0	366.245	366.245
<b>totaal product</b>	<b>0</b>	<b>366.245</b>	<b>366.245</b>

#### 5100010 Huisvesting bestuurscentrum

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	232.753	168.611	158.182
<b>totaal product</b>	<b>232.753</b>	<b>168.611</b>	<b>158.182</b>

#### 5200010 Communicatie

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	89.367	84.748	68.681
<b>totaal product</b>	<b>89.367</b>	<b>84.748</b>	<b>68.681</b>

#### 5200020 Overige kosten

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	299.748	243.565	237.600
<b>totaal product</b>	<b>299.748</b>	<b>243.565</b>	<b>237.600</b>

#### 5300010 Automatisering gemeentehuis

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-1.000	-1.140
lasten	594.276	658.238	652.629
<b>totaal product</b>	<b>594.276</b>	<b>657.238</b>	<b>651.489</b>

**5400010 Salarissen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-72.676	-323.613	-323.229
lasten	3.226.503	3.487.583	3.339.119
<b>totaal product</b>	<b>3.153.827</b>	<b>3.163.970</b>	<b>3.015.890</b>

**5400020 Inleenvergoedingen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	60.000	35.000	35.503
<b>totaal product</b>	<b>60.000</b>	<b>35.000</b>	<b>35.503</b>

**5400030 Adviezen en contributies**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	56.912	36.412	34.046
<b>totaal product</b>	<b>56.912</b>	<b>36.412</b>	<b>34.046</b>

**5400050 Overige personeelskosten**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	0	-18.000	-18.376
lasten	422.383	350.383	340.145
<b>totaal product</b>	<b>422.383</b>	<b>332.383</b>	<b>321.769</b>

**5500010 Financiële ondersteuning**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	0	0	-5.863
lasten	124.573	169.073	139.128
<b>totaal product</b>	<b>124.573</b>	<b>169.073</b>	<b>133.266</b>

**5600010 Tractie**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	76.070	75.370	54.909
<b>totaal product</b>	<b>76.070</b>	<b>75.370</b>	<b>54.909</b>

**5600021 De Valkenberg 9**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-1.337	-1.337	-1.365
lasten	93.101	77.884	74.558
<b>totaal product</b>	<b>91.764</b>	<b>76.547</b>	<b>73.194</b>

**5600030 Kleding**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	33.661	36.661	34.059
<b>totaal product</b>	<b>33.661</b>	<b>36.661</b>	<b>34.059</b>

**6002010 Voorlichting en communicatie**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	122.365	166.064	159.920
<b>totaal product</b>	<b>122.365</b>	<b>166.064</b>	<b>159.920</b>

**6002020 Verzekeringen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	82.803	79.303	66.979
<b>totaal product</b>	<b>82.803</b>	<b>79.303</b>	<b>66.979</b>

**6002030 Bestuurlijke ondersteuning**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	35.353	33.853	32.482
<b>totaal product</b>	<b>35.353</b>	<b>33.853</b>	<b>32.482</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>5.818.567</b>	<b>5.784.893</b>	<b>5.504.062</b>

**0.5 Treasury****6330010 Energievoorziening**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-304.525	-308.733	-319.945
lasten	3.946	3.788	3.748
<b>totaal product</b>	<b>-300.579</b>	<b>-304.945</b>	<b>-316.196</b>

**6911010 Sluiten van geldleningen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	57.338	57.129	57.129
<b>totaal product</b>	<b>57.338</b>	<b>57.129</b>	<b>57.129</b>

**6913010 Beleggingen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-11.746	-34.538	-34.538
lasten	6.516	6.233	6.235
<b>totaal product</b>	<b>-5.230</b>	<b>-28.305</b>	<b>-28.304</b>

**6914020 Bespaarde rente**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-1.771.616	-1.652.161	-1.652.161
<b>totaal product</b>	<b>-1.771.616</b>	<b>-1.652.161</b>	<b>-1.652.161</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>-2.020.087</b>	<b>-1.928.282</b>	<b>-1.939.532</b>

**0.61 OZB woningen****6932020 Ozb eigenaren woningen (batens)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-2.663.000	-2.740.000	-2.749.597
<b>totaal product</b>	<b>-2.663.000</b>	<b>-2.740.000</b>	<b>-2.749.597</b>

**6940012 Perceptiekosten OZB woningen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	91.674	91.674	82.710
totaal product	91.674	91.674	82.710
totaal taakveld	-2.571.326	-2.648.326	-2.666.887

**0.62 OZB niet-woningen****6931010 Ozb gebruikers niet-woningen (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-711.000	-715.000	-722.797
totaal product	-711.000	-715.000	-722.797

**6932010 Ozb eigenaren niet-woningen (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-1.018.000	-1.038.000	-1.037.844
totaal product	-1.018.000	-1.038.000	-1.037.844

**6940014 Perceptiekosten OZB niet-woningen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	59.520	59.520	53.700
totaal product	59.520	59.520	53.700
totaal taakveld	-1.669.480	-1.693.480	-1.706.940

**0.63 Parkeerbelasting****6215010 Betaald parkeren (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-2.390.678	-2.479.319	-2.474.733
totaal product	-2.390.678	-2.479.319	-2.474.733

**6215012 Exploitatie parkeergarage (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-341.009	-467.368	-465.651
totaal product	-341.009	-467.368	-465.651

**6215020 Fiscalisering parkeerboetes (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-100.000	-91.500	-85.972
totaal product	-100.000	-91.500	-85.972

**6940020 Perceptiekosten parkeerbelasting**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	8.345	8.345	7.529
totaal product	8.345	8.345	7.529
totaal taakveld	-2.823.342	-3.029.842	-3.018.828

**0.64 Belastingen Overig****6936014 Reclamebelasting (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-100.000	-124.233	-121.116
totaal product	-100.000	-124.233	-121.116

**6937010 Hondenbelasting (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-83.000	-84.000	-84.498
totaal product	-83.000	-84.000	-84.498

**6939010 Precariobelasting (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-325.000	-324.300	-327.568
totaal product	-325.000	-324.300	-327.568

**6940010 Perceptiekosten belastingen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-15.000	-15.000	-13.609
lasten	15.000	15.000	13.609
totaal product	0	0	0

**6940030 Hondenbelasting**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	650	650	586
totaal product	650	650	586

**6940044 Reclamebelasting (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	20.000	20.000	10.578
totaal product	20.000	20.000	10.578

**6940046 Precariobelasting (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	7.000	7.000	4.453
totaal product	7.000	7.000	4.453
totaal taakveld	-480.350	-504.883	-517.564

**0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds****6921010 Uitkeringen gemeentefonds**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-13.521.619	-14.981.500	-15.085.242
totaal product	-13.521.619	-14.981.500	-15.085.242

**6923010 Integratie-uitkering Sociaal domein**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-8.375.017	-8.032.608	-8.032.608
totaal product	-8.375.017	-8.032.608	-8.032.608
totaal taakveld	-21.896.636	-23.014.108	-23.117.850

**0.8 Overige baten en lasten****6922030 Taakstellende bezuinigingen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	-2.316.989	-229.492	0
totaal product	-2.316.989	-229.492	0

**6922040 Meerjarenbeleidsplan**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	2.731.934	0	0
totaal product	2.731.934	0	0

**6922110 Onvoorziene uitgaven**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	45.000	-146.019
lasten	100.000	115.228	101.177
totaal product	100.000	160.228	-44.842
totaal taakveld	514.945	-69.264	-44.842

**1.1 Crisisbeheersing en brandweer****6120020 Gebouw brandweer**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-77.111	-68.255	-68.822
lasten	45.270	39.961	37.234
totaal product	-31.841	-28.294	-31.587

**6120040 Brand- en rampenbestrijding**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	1.035.986	1.032.986	1.029.385
totaal product	1.035.986	1.032.986	1.029.385
totaal taakveld	1.004.145	1.004.692	997.797

**1.2 Openbare orde en veiligheid****6140010 Uitvoering bijzondere wetten en vergunningen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-63.320	-103.320	-102.060
lasten	254.587	265.932	205.425
totaal product	191.267	162.612	103.365

**6140020 Opvang zwerfdieren**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	22.753	18.753	18.473
totaal product	22.753	18.753	18.473

**6140030 Veiligheid**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-3.000	-3.000	-2.563
lasten	242.952	275.469	278.607
totaal product	239.952	272.469	276.044

**6140040 Handhaving in de openbare ruimte**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	224.675	224.675	267.455
totaal product	224.675	224.675	267.455
totaal taakveld	678.647	678.509	665.336

**2.1 Verkeer en vervoer****6210010 Wegennet en wegbermen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-4.835	-92.335	-93.913
lasten	1.341.764	1.800.112	1.822.174
totaal product	1.336.929	1.707.777	1.728.262

**6210020 Gladheidsbestrijding**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	78.484	78.484	60.048
totaal product	78.484	78.484	60.048

**6210040 Openbare verlichting**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-1.000	-1.000	-1.337
lasten	436.221	435.224	354.187
totaal product	435.221	434.224	352.850

**6210050 Bruggen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	91.657	83.886	77.023
totaal product	91.657	83.886	77.023

**6210060 Waarschuwingsborden en wegwijzers**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-45.000	-42.943
lasten	180.939	311.903	303.489
totaal product	180.939	266.903	260.546



**6210070 Verkeersveiligheid**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-5.250	-125.250	-125.250
lasten	105.222	483.043	558.358
<b>totaal product</b>	<b>99.972</b>	<b>357.793</b>	<b>433.108</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>2.223.202</b>	<b>2.929.067</b>	<b>2.911.836</b>

**2.2 Parkeren****6214012 Betaald parkeren (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	407.036	365.352	360.981
<b>totaal product</b>	<b>407.036</b>	<b>365.352</b>	<b>360.981</b>

**6214022 Exploitatie parkeergarage (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	965.012	888.489	856.861
<b>totaal product</b>	<b>965.012</b>	<b>888.489</b>	<b>856.861</b>

**6214032 Fiscalisering parkeerboetes (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	109.477	111.804	64.012
<b>totaal product</b>	<b>109.477</b>	<b>111.804</b>	<b>64.012</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>1.481.525</b>	<b>1.365.645</b>	<b>1.281.854</b>

**3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen****6310010 Markten (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	6.135	9.635	6.887
<b>totaal product</b>	<b>6.135</b>	<b>9.635</b>	<b>6.887</b>

**6310020 Bevordering economische bedrijvigheid**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	10.833	10.808	10.681
<b>totaal product</b>	<b>10.833</b>	<b>10.808</b>	<b>10.681</b>

**6311010 Marktgeden (batens)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-3.000	-3.000	-3.081
<b>totaal product</b>	<b>-3.000</b>	<b>-3.000</b>	<b>-3.081</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>13.968</b>	<b>17.443</b>	<b>14.487</b>

**3.4 Economische promotie****6560030 Toerisme en recreatie**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-12.059	-87.734	-87.735
lasten	919.439	1.374.350	1.400.018
<b>totaal product</b>	<b>907.380</b>	<b>1.286.616</b>	<b>1.312.283</b>

**6936010 Toeristenbelasting (batens)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-1.835.000	-1.850.000	-1.888.880
<b>totaal product</b>	<b>-1.835.000</b>	<b>-1.850.000</b>	<b>-1.888.880</b>

**6936012 Vermakelijkhedenretributie (batens)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-215.000	-200.000	-193.182
<b>totaal product</b>	<b>-215.000</b>	<b>-200.000</b>	<b>-193.182</b>

**6940040 Toeristenbelasting (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	10.000	10.000	10.244
<b>totaal product</b>	<b>10.000</b>	<b>10.000</b>	<b>10.244</b>

**6940060 Vermakelijkhedenretributie (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	6.000	6.000	2.731
<b>totaal product</b>	<b>6.000</b>	<b>6.000</b>	<b>2.731</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>-1.126.620</b>	<b>-747.384</b>	<b>-756.804</b>

**4.1 Openbaar basisonderwijs****6420020 Basisonderwijs exclusief huisvesting**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	22.358	12.867	13.400
<b>totaal product</b>	<b>22.358</b>	<b>12.867</b>	<b>13.400</b>

**6420030 Bewegingsonderwijs**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	74.192	46.192	49.897
<b>totaal product</b>	<b>74.192</b>	<b>46.192</b>	<b>49.897</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>96.550</b>	<b>59.059</b>	<b>63.297</b>

**4.2 Onderwijshuisvesting****6421010 Huisvesting openbaar basisonderwijs**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-2.000	0	0
lasten	117.759	111.278	110.000
<b>totaal product</b>	<b>115.759</b>	<b>111.278</b>	<b>110.000</b>

**6421020 Huisvesting bijzonder basisonderwijs**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-2.382	-2.382	-3.083
lasten	299.105	331.360	319.736
<b>totaal product</b>	<b>296.723</b>	<b>328.978</b>	<b>316.653</b>

**6431010 Huisvesting speciaal onderwijs**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	560.309	536.045	530.359
<b>totaal product</b>	<b>560.309</b>	<b>536.045</b>	<b>530.359</b>

**6441010 Huisvesting voortgezet onderwijs**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	174.860	175.269	172.540
<b>totaal product</b>	<b>174.860</b>	<b>175.269</b>	<b>172.540</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>1.147.651</b>	<b>1.151.570</b>	<b>1.129.552</b>

**4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken****6480010 Educatieve agenda**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	15.684	9.916	7.206
<b>totaal product</b>	<b>15.684</b>	<b>9.916</b>	<b>7.206</b>

**6480020 Leerplichtwet**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	54.311	52.817	56.353
<b>totaal product</b>	<b>54.311</b>	<b>52.817</b>	<b>56.353</b>

**6480030 St. Activiteit**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	3.060	3.060	3.060
<b>totaal product</b>	<b>3.060</b>	<b>3.060</b>	<b>3.060</b>

**6480050 Leerlingenvervoer**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	287.135	210.353	216.404
<b>totaal product</b>	<b>287.135</b>	<b>210.353</b>	<b>216.404</b>

**6482010 Volwasseneducatie**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	8.870	8.870	4.763
<b>totaal product</b>	<b>8.870</b>	<b>8.870</b>	<b>4.763</b>

**6650010 Kinderdagverblijven**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-48.450	-50.300	-50.314
lasten	171.772	181.204	186.839
<b>totaal product</b>	<b>123.322</b>	<b>130.904</b>	<b>136.525</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>492.382</b>	<b>415.920</b>	<b>424.311</b>

**5.1 Sportbeleid en activering****6530070 Subsidies sportverenigingen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	81.883	84.204	83.269
<b>totaal product</b>	<b>81.883</b>	<b>84.204</b>	<b>83.269</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>81.883</b>	<b>84.204</b>	<b>83.269</b>

**5.2 Sportaccommodaties****6530030 Sporthal de Bosdries**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-16.500	-16.500	-16.657
lasten	142.974	136.408	127.365
<b>totaal product</b>	<b>126.474</b>	<b>119.908</b>	<b>110.708</b>

**6531010 Sportterreinen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-20.121	-20.121	-20.153
lasten	305.249	324.091	236.480
<b>totaal product</b>	<b>285.128</b>	<b>303.970</b>	<b>216.327</b>

**6580010 Multifunctioneel Polfercenter**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-561.117	-106.500	-109.734
lasten	2.111.115	5.694.259	5.736.836
<b>totaal product</b>	<b>1.549.998</b>	<b>5.587.759</b>	<b>5.627.102</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>1.961.600</b>	<b>6.011.637</b>	<b>5.954.137</b>

**5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie****6511010 Muziekonderwijs**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	62.000	62.000	46.824
<b>totaal product</b>	<b>62.000</b>	<b>62.000</b>	<b>46.824</b>

**6511020 Emancipatie**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	3.586	4.118	4.118
<b>totaal product</b>	<b>3.586</b>	<b>4.118</b>	<b>4.118</b>

**6511030 Culturele minderheden**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	1.125	1.125	1.125
<b>totaal product</b>	<b>1.125</b>	<b>1.125</b>	<b>1.125</b>

**6511040 Herdenking**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	9.299	23.578	22.442
<b>totaal product</b>	<b>9.299</b>	<b>23.578</b>	<b>22.442</b>

**6511050 Ontwikkelingssamenwerking**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	12.330	12.330	12.330
<b>totaal product</b>	<b>12.330</b>	<b>12.330</b>	<b>12.330</b>

**6540010 Subsidies zang en muziek**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	44.427	48.484	55.193
<b>totaal product</b>	<b>44.427</b>	<b>48.484</b>	<b>55.193</b>

**6540020 Kunstbeleid**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-7.500	-7.500	-7.500
lasten	53.123	58.909	62.461
<b>totaal product</b>	<b>45.623</b>	<b>51.409</b>	<b>54.961</b>

**6541030 Waarderingsubsidies**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	79.038	74.907	34.157
<b>totaal product</b>	<b>79.038</b>	<b>74.907</b>	<b>34.157</b>

**6580030 Kerkgenootschappen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	12.475	12.438	12.438
<b>totaal product</b>	<b>12.475</b>	<b>12.438</b>	<b>12.438</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>269.903</b>	<b>290.389</b>	<b>243.587</b>

**5.4 Musea****6541010 Museum**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-33.198	-42.274	-43.811
lasten	90.909	81.482	71.175
<b>totaal product</b>	<b>57.711</b>	<b>39.208</b>	<b>27.364</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>57.711</b>	<b>39.208</b>	<b>27.364</b>

**5.5 Cultureel erfgoed****6541020 Monumenten**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-24.390	-25.159
lasten	99.304	179.644	177.229
<b>totaal product</b>	<b>99.304</b>	<b>155.254</b>	<b>152.070</b>

**6560050 Overige grotten**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-99.000	-84.900	-94.577
lasten	253.405	110.973	110.623
<b>totaal product</b>	<b>154.405</b>	<b>26.073</b>	<b>16.046</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>253.709</b>	<b>181.327</b>	<b>168.117</b>

**5.6 Media****6510010 Bibliotheekwerk**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	279.042	276.361	275.382
<b>totaal product</b>	<b>279.042</b>	<b>276.361</b>	<b>275.382</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>279.042</b>	<b>276.361</b>	<b>275.382</b>

**5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie****6221020 Kademuren, sluizen en andere waterwerken**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	165.815	162.894	157.808
<b>totaal product</b>	<b>165.815</b>	<b>162.894</b>	<b>157.808</b>

**6550010 Natuurbescherming**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	81.303	76.875	81.712
<b>totaal product</b>	<b>81.303</b>	<b>76.875</b>	<b>81.712</b>

**6560010 Groenvoorziening**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-585.648	-637.502	-636.189
lasten	1.482.618	1.701.426	1.720.733
<b>totaal product</b>	<b>896.970</b>	<b>1.063.924</b>	<b>1.084.544</b>

**6560020 Volksfeesten**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	9.559	9.559	7.827
<b>totaal product</b>	<b>9.559</b>	<b>9.559</b>	<b>7.827</b>

**6560040 Gemeentegrot**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-103.000	-103.634	-104.253
lasten	105.713	236.453	240.829
<b>totaal product</b>	<b>2.713</b>	<b>132.819</b>	<b>136.575</b>

**6560060 Openluchttheater**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-10.000	-10.000
lasten	79.095	79.095	68.507
<b>totaal product</b>	<b>79.095</b>	<b>69.095</b>	<b>58.507</b>

**6580020 Kop Cauberg**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-391.163	-402.161	-402.849
lasten	291.959	300.228	295.347
<b>totaal product</b>	<b>-99.204</b>	<b>-101.933</b>	<b>-107.501</b>

**6580050 Speelvoorzieningen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	37.487	45.226	26.937
<b>totaal product</b>	<b>37.487</b>	<b>45.226</b>	<b>26.937</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>1.173.738</b>	<b>1.458.459</b>	<b>1.446.409</b>

**6.1 Samenkracht en burgerparticipatie****6001030 Kernoverleggen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	43.652	70.969	77.568
<b>totaal product</b>	<b>43.652</b>	<b>70.969</b>	<b>77.568</b>

**6621010 Inburgering en integratie**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-37.000	-37.920
lasten	32.262	103.102	99.160
<b>totaal product</b>	<b>32.262</b>	<b>66.102</b>	<b>61.240</b>

**6650020 Toezicht kinderdagverblijven**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	22.692	14.692	14.632
<b>totaal product</b>	<b>22.692</b>	<b>14.692</b>	<b>14.632</b>

**6670010 Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-11.026	-11.416
lasten	462.209	505.097	552.606
<b>totaal product</b>	<b>462.209</b>	<b>494.071</b>	<b>541.190</b>

**6670012 Regionaal welzijnswerk**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	268.675	316.314	282.235
<b>totaal product</b>	<b>268.675</b>	<b>316.314</b>	<b>282.235</b>

**6670014 Sociaal cultureel werk**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	2.535	2.451	1.968
<b>totaal product</b>	<b>2.535</b>	<b>2.451</b>	<b>1.968</b>

**6670020 Ouderenwerk**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-8.000	-16.000	-15.485
lasten	49.899	49.593	66.183
<b>totaal product</b>	<b>41.899</b>	<b>33.593</b>	<b>50.698</b>

**6670030 Jeugdverenigingen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	28.345	19.034	18.344
<b>totaal product</b>	<b>28.345</b>	<b>19.034</b>	<b>18.344</b>

**6670032 Scoutinggebouw Meldermunsterweg**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-953	-953	-926
lasten	9.118	3.970	3.960
<b>totaal product</b>	<b>8.165</b>	<b>3.017</b>	<b>3.034</b>

**6670040 Gemeenschapshuizen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	159.274	179.414	177.281
<b>totaal product</b>	<b>159.274</b>	<b>179.414</b>	<b>177.281</b>

**6670042 Welzijnscentrum Berg en Terblijt**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-32.772	-38.616	-38.748
lasten	22.280	7.161	7.158
<b>totaal product</b>	<b>-10.492</b>	<b>-31.455</b>	<b>-31.590</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>1.059.216</b>	<b>1.168.202</b>	<b>1.196.599</b>

## 6.2 Wijkteams

### 6671010 Jeugdgezondheidszorg maatwerk

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-38.000	-39.785	-40.001
lasten	288.350	209.120	207.898
<b>totaal product</b>	<b>250.350</b>	<b>169.335</b>	<b>167.898</b>

### 6671020 Innovatie jeugd

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	92.738	61.757	57.490
<b>totaal product</b>	<b>92.738</b>	<b>61.757</b>	<b>57.490</b>

### 6671030 Uitvoeringskosten jeugd

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	315.221	415.016	414.618
<b>totaal product</b>	<b>315.221</b>	<b>415.016</b>	<b>414.618</b>

### 6671040 Uitvoeringskosten Wmo

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	743.981	699.793	699.136
<b>totaal product</b>	<b>743.981</b>	<b>699.793</b>	<b>699.136</b>

### 6671050 Uitvoeringskosten participatie

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	902.344	919.328	919.281
<b>totaal product</b>	<b>902.344</b>	<b>919.328</b>	<b>919.281</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>2.304.634</b>	<b>2.265.229</b>	<b>2.258.422</b>

## 6.3 Inkomensregelingen

### 6610010 Uitkeringen inkomensdeel

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-4.643.655	-4.598.390	-4.598.264
lasten	4.276.063	4.437.293	4.414.830
<b>totaal product</b>	<b>-367.592</b>	<b>-161.097</b>	<b>-183.434</b>

### 6610020 WWB jonger dan 65 jaar persoonlijke behoeften

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	26.568	0	0
<b>totaal product</b>	<b>26.568</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### 6610030 Wet Wij

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	5.058	0	0
<b>totaal product</b>	<b>5.058</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### 6610050 Bijstandsbesluit zelfstandigen inkomensdeel

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-9.442	0	0
lasten	70.406	0	0
<b>totaal product</b>	<b>60.964</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### 6610060 Bijstandsbesluit zelfstandigen

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-229.466	-59.148	-60.129
lasten	157.159	60.264	60.832
<b>totaal product</b>	<b>-72.307</b>	<b>1.116</b>	<b>703</b>

### 6610070 IOAW

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	282.647	0	0
<b>totaal product</b>	<b>282.647</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### 6610090 IOAZ

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	58.598	0	0
<b>totaal product</b>	<b>58.598</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### 6614010 Bijzondere bijstandsverlening

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-40.000	-35.400	-35.015
lasten	416.798	411.867	413.408
<b>totaal product</b>	<b>376.798</b>	<b>376.467</b>	<b>378.393</b>

### 6614012 Kwijtschelding afvalstoffenheffing

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	45.000	48.000	47.350
<b>totaal product</b>	<b>45.000</b>	<b>48.000</b>	<b>47.350</b>

### 6614014 Kwijtschelding rioolheffing

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	60.000	60.000	78.148
<b>totaal product</b>	<b>60.000</b>	<b>60.000</b>	<b>78.148</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>475.734</b>	<b>324.486</b>	<b>321.160</b>

## 6.4 Begeleide participatie

### 6611010 Sociale werkvoorziening

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	2.658.683	1.975.409	1.964.475
<b>totaal product</b>	<b>2.658.683</b>	<b>1.975.409</b>	<b>1.964.475</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>2.658.683</b>	<b>1.975.409</b>	<b>1.964.475</b>

## 6.5 Arbeidsparticipatie

### 6623010 Werkgelegenheidsbevordering

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	388.303	346.376	318.679
totaal product	388.303	346.376	318.679
totaal taakveld	388.303	346.376	318.679

## 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

### 6661010 Maatwerkvoorzieningen natura materieel WMO

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	415.454	325.081	322.473
totaal product	415.454	325.081	322.473
totaal taakveld	415.454	325.081	322.473

## 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

### 6614020 Integrale schuldhulpverlening

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	90.619	119.106	126.577
totaal product	90.619	119.106	126.577

### 6662010 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel WMO

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	0	-10.426	-10.002
lasten	2.039.461	1.756.125	1.763.957
totaal product	2.039.461	1.745.699	1.753.955

### 6662020 AWBZ extramuraal zorg in natura

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	1.147.237	990.351	990.143
totaal product	1.147.237	990.351	990.143

### 6667010 Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen WMO

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	-376.159	-290.964	-291.087
totaal product	-376.159	-290.964	-291.087

### 6672010 PGB WMO

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	424.545	329.000	328.185
totaal product	424.545	329.000	328.185
totaal taakveld	3.325.703	2.893.192	2.907.774

## 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

### 6672020 PGB Jeugd

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	357.756	34.000	33.714
totaal product	357.756	34.000	33.714

### 6682010 Jeugd en opvoedhulp

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	1.216.627	2.449.227	2.449.130
totaal product	1.216.627	2.449.227	2.449.130

### 6682020 Jeugd geestelijke gezondheidszorg

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	931.141	134.572	137.298
totaal product	931.141	134.572	137.298

### 6682030 Jeugd dyslexie

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	37.993	52.854	53.238
totaal product	37.993	52.854	53.238

### 6682040 Specialistische jeugdzorg

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	254.880	97.570	95.552
totaal product	254.880	97.570	95.552

### 6687010 Ouderenbijdragen maatwerkvoorzieningen jeugd

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
batens	0	-1.000	-91
totaal product	0	-1.000	-91
totaal taakveld	2.798.397	2.767.223	2.768.841

## 6.81 Geëscaleerde zorg 18+

### 6663010 Opvang en beschermd wonen WMO

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	78.183	13.479	14.073
totaal product	78.183	13.479	14.073
totaal taakveld	78.183	13.479	14.073

## 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

### 6683010 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	307.102	293.673	294.693
totaal product	307.102	293.673	294.693
totaal taakveld	307.102	293.673	294.693

## 7.1 Volksgezondheid

### 6714020 Hulpverleningsinstanties

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	22.732	22.671	23.003
<b>totaal product</b>	<b>22.732</b>	<b>22.671</b>	<b>23.003</b>

### 6714040 Algemene gezondheidszorg

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	198.040	206.967	207.962
<b>totaal product</b>	<b>198.040</b>	<b>206.967</b>	<b>207.962</b>

### 6715010 Jeugdgezondheidszorg uniform

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	134.912	208.593	207.694
<b>totaal product</b>	<b>134.912</b>	<b>208.593</b>	<b>207.694</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>355.684</b>	<b>438.231</b>	<b>438.660</b>

## 7.2 Riolering

### 6722010 Riolen en gemalen (lasten)

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	0	-842
lasten	2.280.526	2.378.553	2.351.689
<b>totaal product</b>	<b>2.280.526</b>	<b>2.378.553</b>	<b>2.350.847</b>

### 6726010 Riolen en gemalen (baten)

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-2.740.000	-2.684.000	-2.685.159
<b>totaal product</b>	<b>-2.740.000</b>	<b>-2.684.000</b>	<b>-2.685.159</b>

### 6940018 Perceptiekosten rioolheffing

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	21.471	21.471	19.372
<b>totaal product</b>	<b>21.471</b>	<b>21.471</b>	<b>19.372</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>-438.003</b>	<b>-283.976</b>	<b>-314.940</b>

## 7.3 Afval

### 6721010 Ophalen en afvoeren huisvuil (lasten)

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-467.019	-579.000	-577.864
lasten	920.374	1.061.820	1.030.435
<b>totaal product</b>	<b>453.355</b>	<b>482.820</b>	<b>452.571</b>

### 6721020 Milieuparken

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-20.325	-20.325	-21.359
lasten	283.066	271.990	277.889
<b>totaal product</b>	<b>262.741</b>	<b>251.665</b>	<b>256.530</b>

### 6725010 Ophalen en afvoeren huisvuil (baten)

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-885.000	-905.000	-906.640
<b>totaal product</b>	<b>-885.000</b>	<b>-905.000</b>	<b>-906.640</b>

### 6940016 Perceptiekosten afvalstoffenheffing

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	6.935	6.935	6.257
<b>totaal product</b>	<b>6.935</b>	<b>6.935</b>	<b>6.257</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>-161.969</b>	<b>-163.580</b>	<b>-191.282</b>

## 7.4 Milieubeheer

### 6723010 Bescherming kwaliteit bodem en atmosfeer

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-10.000	90.762	100.643
lasten	99.885	118.674	57.320
<b>totaal product</b>	<b>89.885</b>	<b>209.436</b>	<b>157.964</b>

### 6723020 Bestrijding van ongedierte

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	13.085	13.085	4.720
<b>totaal product</b>	<b>13.085</b>	<b>13.085</b>	<b>4.720</b>

### 6723030 Handhaving milieuwetgeving

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-15.228	-15.228
lasten	185.273	190.240	195.091
<b>totaal product</b>	<b>185.273</b>	<b>175.012</b>	<b>179.863</b>
<b>totaal taakveld</b>	<b>288.243</b>	<b>397.533</b>	<b>342.546</b>

## 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

### 6724010 Begraafplaatsen (lasten)

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-7.000	-6.320
lasten	236.721	230.515	217.638
<b>totaal product</b>	<b>236.721</b>	<b>223.515</b>	<b>211.318</b>

### 6724011 Bijzondere begraafplaatsen

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	10.785	10.651	10.651
<b>totaal product</b>	<b>10.785</b>	<b>10.651</b>	<b>10.651</b>

**6732010 Begraafplaatsrechten (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-108.658	-103.158	-102.779
totaal product	-108.658	-103.158	-102.779
totaal taakveld	138.848	131.008	119.190

**8.1 Ruimtelijke ordening****6810010 Bestemmings- en structuurplannen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-10.000	-117.609	-117.969
lasten	158.040	537.044	515.671
totaal product	148.040	419.435	397.702
totaal taakveld	148.040	419.435	397.702

**8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)****6830010 Exploitatie bestemmingsplannen**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	-67.405	-67.406
lasten	182.352	294.218	810.590
totaal product	182.352	226.813	743.185
totaal taakveld	182.352	226.813	743.185

**8.3 Wonen en bouwen****6820010 Kasteel Oost**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-35.533	-35.533	-36.771
lasten	52.025	397.220	398.000
totaal product	16.492	361.687	361.229

**6820020 Steenstraat 2**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	0	0	-3.018
lasten	0	27.812	24.430
totaal product	0	27.812	21.412

**6820030 Overige gebouwen en erven**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-173.125	-40.588	-42.879
lasten	450.310	623.127	640.894
totaal product	277.185	582.539	598.016

**6822010 Woonwagencentra**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-122.719	-163.000	-162.242
lasten	259.257	228.980	222.461
totaal product	136.538	65.980	60.219

**6822030 Bouw- en woningtoezicht (lasten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	395.510	395.510	349.813
totaal product	395.510	395.510	349.813

**6822040 Welstandstoezicht**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-77.000	-82.000	-83.346
lasten	129.780	149.780	134.012
totaal product	52.780	67.780	50.666

**6822050 Overige volkshuisvesting**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
lasten	41.154	41.154	48.851
totaal product	41.154	41.154	48.851

**6823010 Bouw- en woningtoezicht (baten)**

	primitief 2017	begroot 2017	werkelijk 2017
baten	-250.000	-891.500	-1.005.840
totaal product	-250.000	-891.500	-1.005.840
totaal taakveld	669.659	650.962	484.367



**Overzicht incidentele baten en lasten per programma.**

	<i>lasten</i>	<i>baten</i>
	<i>2017</i>	<i>2017</i>
<b>Bestuur en ondersteuning</b>		
5.400.010 Inhuur vermindering regeldruk	97.539	
5.400.010 Herwaardering voorziening pensioenen wethouders		39.765
6.001.022 Afscheid burgemeester	6.575	
6.001.030 Burgerkracht en zelfsturing	6.431	
6.001.030 Burgerkracht en zelfsturing projectgelden	15.795	
6.002.010 Eénmalige subsidie TV Valkenburg	41.199	
6.003.040 Organisatiekosten verkiezingen	31.332	
<b>Programma Veiligheid</b>		
6.140.010 Inhuur personeel	5.382	
6.140.010 Nadeelcompensatie	5.963	
6.140.030 Integraal veiligheidsplan	3.972	
<b>Programma Verkeer, vervoer en waterstaat</b>		
6.210.010 Voorziening onderhoud wegen	478.981	
6.210.060 Aanschaf DRIS voorzieningen	19.000	
6.210.060 Sanering verkeersborden	88.201	
6.210.070 Verkeersveiligheidsprojecten	362.613	120.000
6.210.070 Verlichte oversteekplaatsen	15.567	
<b>Programma Economie</b>		
6.330.010 Renteopbrengsten verkoop Essent		52.502
6.330.010 Verkoopopbrengst deelneming Essent		8.047
<b>Programma Onderwijs</b>		
6.421.020 Bijdrage achterstallig onderhoud St. Josephschool	29.202	
<b>Programma Sport, cultuur en recreatie</b>		
6.511.040 Renovatie omgeving gedachteniskapel	19.349	
6.541.020 Project via Belgica	44.667	15.878
6.541.020 Brim-subsidie		6.412
6.541.020 Inhuur personeel	42.420	
6.560.010 Kosten essentaksterfte	37.159	
6.560.030 Stedenband Jiangyou	103.727	40.000
6.560.030 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling	10.000	
6.560.030 Cofinanciering onderzoek Cauberg	8.211	
6.560.030 Bijdrage project LED	49.854	
6.560.030 Evenementenbudget	112.063	
6.560.040 Vleermuizenproblematiek	120.218	
6.560.040 Projectbegeleiding brandveiligheid	19.356	
6.560.050 Subsidie mergelsteilwanden		24.900
6.580.010 Voorziening ontwikkelingen Polfermolen	4.000.000	
6.580.010 Onderhoudsvoorziening Polfermolen	47.596	
6.580.050 Realisatie natuurspeeltuin	7.744	
<b>Programma Sociaal domein</b>		
6.610.010 Friciekostenvergoedingen		151.608
6.670.010 Project sportimpuls kinderen	11.416	11.416
6.670.012 Projectkosten GIDS	17.143	
6.670.040 Eénmalige uitkering gemeenschapshuizen	10.000	
6.670.040 Voorzieningen mindervaliden	15.895	
diversen Innovatieprojecten sociaal domein	73.740	

**Programma Volksgezondheid en milieu**

6.721.010 Uitvoeren plan van aanpak zwerfafval	5.168	99.097
6.723.010 Project geluidsanering ISV3	21.896	-111.313
6.723.010 Onderzoek haalbaarheid zonnepanelen	7.500	
6.723.030 Inhuur personeel	24.773	
6.724.010 Wegen en paden begraafplaatsen	10.000	

**Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**

6.810.010 Bijdrage provincie bestemmingsplan kernen	288.827	95.309
6.810.010 Project Ignatiusvlei	96.561	
6.820.010 Afkoop pachtovereenkomst	350.000	
6.820.020 Exploitatie Steenstraat 2	21.412	
6.822.010 Asbestsanering Hekerbeek	28.067	
6.823.010 Bouwleges Croix de Borgogne		239.000
6.823.010 Bouwleges ontwikkelingen terrein de Leeuw		486.000
6.830.010 Voorziening planontwikkeling terrein de Leeuw		67.406
6.830.010 Kapitaallasten centrumplan	50.956	
6.830.010 Voorziening bodemsaneringen	565.000	

**Bestuur en ondersteuning**

6.922.110 Afwikkelingsverschillen		146.019
6.922.110 Voorziening dubieuze debiteuren	101.177	
6.980.010 <i>Mutaties reserves:</i>		
Algemene dekkingsreserve	2.568.781	2.260.678
Investeringsreserve automatisering	5.749	164.026
Investeringsreserve huisvesting onderwijs	306.367	
Investeringsreserve instandhouding monumenten	2.425	46.882
Investeringsreserve kunst in openbare ruimte	28.921	3.567
Exploitatiereserve personeel	317.051	
Exploitatiereserve welzijnsactiviteiten	28.642	71.808
Egalisatiereserve effecten BTW-Compensatiefonds		40.000
Reserve milieu-activiteiten	16.560	50.500
Investeringsreserve infra e.d. kop Cauberg	0	200.000
Investeringsreserve uitvoering centrumplan	99.000	100.956
Reserve opbrengst aandelen Essent		2.040.000
Egalisatiereserve parkeerexploitatie	2.883	374.702
Egalisatiereserve heffingen ondernemers		9.500
Egalisatiereserve sociaal domein	588.998	1.505.000
Reserve groot onderhoud parkeergarage	40.000	40.000
Investeringsreserve ontwikkelingen de Leeuwterrein	67.405	
	<hr/>	<hr/>
	4.072.782	6.907.619
	<hr/>	<hr/>
	11.602.429	8.399.665
	<hr/>	<hr/>

*Overzicht structurele mutaties reserves.*

	<i>lasten</i>	<i>baten</i>
	<i>2017</i>	<i>2017</i>
6.980.010 <i>Mutaties reserves:</i>		
Algemene dekkingsreserve		58.896
Investeringsreserve automatisering		
Investeringsreserve huisvesting onderwijs		
Investeringsreserve instandhouding monumenten		
Investeringsreserve kunst in openbare ruimte		
Exploitatiereserve personeel		
Exploitatiereserve welzijnsactiviteiten		
Egalisatiereserve effecten BTW-Compensatiefonds		
Reserve milieu-activiteiten		
Investeringsreserve infra e.d. kop Cauberg	69.698	
Investeringsreserve uitvoering centrumplan		
Reserve opbrengst aandelen Essent		
Egalisatiereserve parkeerexploitatie		
Egalisatiereserve heffingen ondernemers		
Egalisatiereserve sociaal domein		
Reserve groot onderhoud parkeergarage	48.092	
Investeringsreserve ontwikkelingen de Leeuwterrein		
	<u>117.790</u>	<u>58.896</u>



**Overzicht verloop activa.**

	boekwaarde 31-dec-2016	vermeerdering	vermindering	afschrijving	aflossing	boekwaarde 31-dec-2017
<b>Immateriële vaste activa</b>						
bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.356.811,48	0,00	0,00	139.528,83	0,00	1.217.282,65
<b>Totaal Immateriële vaste activa</b>	<b>1.356.811,48</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>139.528,83</b>	<b>0,00</b>	<b>1.217.282,65</b>
<b>Materiële vaste activa</b>						
<i>Investerings met een economisch nut</i>						
gronden en terreinen	593.177,47	0,00	0,00	263,83	0,00	592.913,64
woonruimten	113.652,54	0,00	0,00	28.792,12	0,00	84.860,42
bedrijfsgebouwen	10.706.675,17	94.754,00	25.000,00	899.868,11	0,00	9.876.561,06
grond, weg -en waterbouwkundige werken	11.419.971,75	88.216,00	0,00	476.153,42	0,00	11.032.034,33
vervoersmiddelen	97.015,10	0,00	0,00	51.246,87	0,00	45.768,23
machines, apparaten en installaties	272.973,48	212.895,41	0,00	292.509,20	0,00	193.359,69
overige materiële activa	6.655.425,17	48.990,56	0,00	567.495,95	0,00	6.136.919,78
<i>Totaal Investerings met een economisch nut</i>	<i>29.858.890,68</i>	<i>444.855,97</i>	<i>25.000,00</i>	<i>2.316.329,50</i>	<i>0,00</i>	<i>27.962.417,15</i>
<i>Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven</i>						
	16.875.886,12	246.762,50	100.000,00	666.461,96	0,00	16.356.186,66
<i>Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>						
grond, weg -en waterbouwkundige werken	6.241.861,59	1.875.071,80	1.133.137,08	434.974,58	0,00	6.548.821,73
overige materiële activa	119.801,01	1.105.712,83	0,00	128.965,68	0,00	1.096.548,16
<i>Totaal Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	<i>6.361.662,60</i>	<i>2.980.784,63</i>	<i>1.133.137,08</i>	<i>563.940,26</i>	<i>0,00</i>	<i>7.645.369,89</i>
<i>Materiële activa uitgegeven in erfpacht</i>						
	13.613,41	0,00	0,00	0,00	0,00	13.613,41
<b>Totaal Materiële vaste activa</b>	<b>53.110.052,81</b>	<b>3.672.403,10</b>	<b>1.258.137,08</b>	<b>3.546.731,72</b>	<b>0,00</b>	<b>51.977.587,11</b>
<b>Financiële vaste activa</b>						
kapitaalverstrekkings aan deelnemings	252.426,76	0,00	0,00	0,00	0,00	252.426,76
lenings aan deelnemings	849.196,00	0,00	30.000,00	0,00	0,00	819.196,00
<b>Totaal Financiële vaste activa</b>	<b>1.101.622,76</b>	<b>0,00</b>	<b>30.000,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>1.071.622,76</b>
<b>Voorraden</b>						
grond- en hulpstoffen	660.604,72	-660.603,72	0,00	0,00	0,00	1,00
onderhanden werken, waaronder gronden in exploitatie	-173.105,20	44.053,67	422.882,67	0,00	0,00	-551.934,20
<b>Totaal Voorraden</b>	<b>487.499,52</b>	<b>-616.550,05</b>	<b>422.882,67</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>-551.933,20</b>



Overzicht verloop reserves en voorzieningen.

	Saldo aan het begin van het dienstjaar 2017	Vermeerderingen 2017				Totaal der vermeerderingen	Verminderen 2017				Totaal der verminderingen	Saldo aan het einde van het dienstjaar 2017
		Rentebij- schrijving	Ten laste van exploitatie	Ten laste van andere reserve of voorziening	Bestemming resultaat vorig jaar		Ten gunste van exploitatie	Ten gunste van andere reserve of voorziening	Ter dekking van afschrijvingen	Ten gunste van vaste activa		
<b>Reserves van de algemene dienst</b>												
1 Algemene reserve	3.110.233,76					0,00					0,00	3.110.233,76
2 Reserve overdracht gelden stichting Herdenking	132.304,41					0,00					0,00	132.304,41
<b>Totaal</b>	<b>3.242.538,17</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>3.242.538,17</b>
<b>Overige bestemmingsreserves</b>												
1 Algemene dekkingsreserve	10.111.222,41		2.413.030,00		155.751,08	2.568.781,08	1.860.678,00	400.000,00	58.896,00		2.319.574,00	10.360.429,49
2 Investeringsreserve automatisering	1.320.034,53		5.749,00			5.749,00	4.026,00	160.000,00			164.026,00	1.161.757,53
3 Investeringsreserve huisvesting onderwijs	1.568.835,51		306.367,00			306.367,00					0,00	1.875.202,51
4 Investeringsreserve instandhouding monumenten	94.438,23		2.425,00			2.425,00	46.882,00				46.882,00	49.981,23
5 Investeringsreserve kunst in openbare ruimte	101.208,55		28.921,38			28.921,38	3.567,00				3.567,00	126.562,93
6 Exploitatiereserve personeel	181.868,14		317.051,00			317.051,00					0,00	498.919,14
7 Exploitatiereserve welzijnsactiviteiten	771.168,77		28.642,00			28.642,00	31.808,00	40.000,00			71.808,00	728.002,77
8 Egalitatiereserve effecten BTW-Compensatiefonds	133.078,85					0,00		40.000,00			40.000,00	93.078,85
9 Reserve milieu-activiteiten	297.195,63		16.560,00			16.560,00	50.500,00				50.500,00	263.255,63
10 Investeringsreserve infra e.d. kop Cauberg	1.023.079,83		69.698,00			69.698,00		200.000,00			200.000,00	892.777,83
11 Investeringsreserve uitvoering centrumplan	1.213.669,69		99.000,00			99.000,00	100.956,00				100.956,00	1.211.713,69
12 Reserve opbrengst aandelen Essent	13.751.097,88					0,00		2.040.000,00			2.040.000,00	11.711.097,88
13 Egalitatiereserve parkeerexploitatie	2.519.630,00		2.883,00			2.883,00	134.702,00	240.000,00			374.702,00	2.147.811,00
14 Egalitatiereserve heffingen ondernemers	17.350,00					0,00	9.500,00				9.500,00	7.850,00
15 Egalitatiereserve sociaal domein	8.297.053,61		588.998,00			588.998,00	625.000,00	880.000,00			1.505.000,00	7.381.051,61
16 Reserve groot onderhoud parkeergarage	46.919,00		48.092,00	40.000,00		88.092,00		40.000,00			40.000,00	95.011,00
17 Investeringsreserve ontwikkelingen de Leeuwterrein	0,00		67.405,00			67.405,00					0,00	67.405,00
<b>Totaal</b>	<b>41.447.850,63</b>	<b>0,00</b>	<b>3.994.821,38</b>	<b>40.000,00</b>	<b>155.751,08</b>	<b>4.190.572,46</b>	<b>2.867.619,00</b>	<b>4.040.000,00</b>	<b>58.896,00</b>	<b>0,00</b>	<b>6.966.515,00</b>	<b>38.671.908,09</b>

Overzicht verloop reserves en voorzieningen.

	Saldo aan het begin van het dienstjaar 2017	Vermeerderingen 2017				Totaal der vermeerderingen	Verminderingen 2017				Totaal der verminderingen	Saldo aan het einde van het dienstjaar 2017
		Rentebij- schrijving	Ten laste van exploitatie	Ten laste van andere reserve of voorziening	Bestemming resultaat vorig jaar		Ten gunste van exploitatie	Ten gunste van andere reserve of voorziening	Ter dekking van afschrijvingen	Ten gunste van vaste activa		
<b><u>Voorzieningen</u></b>												
1 Voorziening dubieuze debiteuren	388.855,07		101.177,20			101.177,20				113.473,10	113.473,10	376.559,17
2 Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	169.115,24					0,00				8.691,24	8.691,24	160.424,00
3 Voorziening onderhoud kinderdagverblijf	62.102,28		5.740,00			5.740,00					0,00	67.842,28
4 Voorziening onderhoud gebouwen	1.130.146,58		482.400,87			482.400,87				532.948,82	532.948,82	1.079.598,63
5 Voorziening onderhoud sportcentrum Polfermolen	1.519.562,55		400.978,00			400.978,00				172.834,31	172.834,31	1.747.706,24
6 Voorziening bodemsaneringen	0,00		565.000,00			565.000,00					0,00	565.000,00
7 Voorziening niet-WWB-debiteuren sociale zaken	174.136,78					0,00				13.640,78	13.640,78	160.496,00
8 Voorziening onderhoud parkeerplaats Oud Valkenburg	40.700,00					0,00					0,00	40.700,00
9 Voorziening onderhoud wegen	72.188,70		478.981,00			478.981,00					0,00	551.169,70
10 Voorziening pensioenen wethouders	1.574.844,00					0,00				140.953,00	140.953,00	1.433.891,00
11 Voorziening brouwerijterrein de Leeuw	952.555,00					0,00				912.555,00	912.555,00	40.000,00
12 Voorziening ontwikkelingen Polfermolen	0,00			4.000.000,00		4.000.000,00					0,00	4.000.000,00
13 Voorziening vakantiegelden	211.777,17					0,00				211.777,17	211.777,17	0,00
14 Voorziening rioolheffing	1.664.133,11		429.201,58			429.201,58	22.500,00				22.500,00	2.070.834,69
15 Voorziening afvalstoffenheffing	2.421.540,20		51.598,94			51.598,94					0,00	2.473.139,14
<b>Totaal</b>	<b>10.381.656,68</b>	<b>0,00</b>	<b>2.515.077,59</b>	<b>4.000.000,00</b>	<b>0,00</b>	<b>6.515.077,59</b>	<b>22.500,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>2.106.873,42</b>	<b>2.129.373,42</b>	<b>14.767.360,85</b>
<b>Totaal der reserves en voorzieningen</b>	<b>55.072.045,48</b>	<b>0,00</b>	<b>6.509.898,97</b>	<b>4.040.000,00</b>	<b>155.751,08</b>	<b>10.705.650,05</b>	<b>2.890.119,00</b>	<b>4.040.000,00</b>	<b>58.896,00</b>	<b>2.106.873,42</b>	<b>9.095.888,42</b>	<b>56.681.807,11</b>



## Overzicht schatkistbankieren.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
Verslagjaar 2017				
<b>(1)</b>	<b>Drempelbedrag</b>	<b>355</b>		
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3
		Kwartaal 4		
<b>(2)</b>	<b>Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen</b>	<b>66</b>	<b>58</b>	<b>71</b>
		<b>59</b>		
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	289	297	284
		296		
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0
		0		
<b>(1) Berekening drempelbedrag</b>				
Verslagjaar				
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	47297		
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	47297		
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	0		
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	<b>355</b>		
<b>(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen</b>				
Verslagjaar				
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3
		Kwartaal 4		
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	5905	5266	6535
		5442		
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92
		92		
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	66	58	71
		59		



## WNT-verantwoording 2017 Gemeente Valkenburg aan de Geul.

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de gemeente Valkenburg aan de Geul. Het voor de gemeente Valkenburg aan de Geul toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000,-. Het betreft hier het algemene bezoldigingsmaximum.

### Bezoldiging topfunctionarissen

*Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13<sup>e</sup> maand van de functievervulling.*

Functiegegevens	Secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja
<b>Bezoldiging</b>		
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	€ 112.261	€ 65.634
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.638	€ 9.291
Subtotaal	€ 128.899	€ 74.925
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ 0	€ 0
<b>Totaal bezoldiging 2017</b>	€ 128.899	€ 74.925
<b>Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum</b>	€ 181.000	€ 181.000
<i>Gegevens 2016</i>		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	€ 107.066	€ 56.353
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.331	€ 6.889
<b>Totaal bezoldiging 2016</b>	€ 121.397	€ 63.242





**SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018**

SZW	G2	<b>Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2017</b>  <b>Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.</b>	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 01</i>	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 02</i>	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 03</i>	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 04</i>	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 05</i>	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 06</i>
			€ 4.013.271	€ 84.008	€ 328.660	€ 523	€ 25.339	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee  <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
			€ 26.013	€ 3.505	€ 0	€ 11.680	€ 0	Ja
SZW	G3	<b>Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2017</b>  <b>Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Rbz) 2004</b>	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 05</i>	Besteding (jaar T) Bob  <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 4.352	€ 45.700	€ 4.602	€ 98.038	€ 10.780	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee  <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3 / 09</i>			
		€ 0	€ 0	Ja				

**SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018**

lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden  Provinciale beschikking en/of verordening  Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
			1 2017/21382	€63.569	€63.569		
			2 2017/38602	€174.110	€225.171	€2.890	€2.891
			3 2017/38603	€33.316	€33.316	€45.443	€45.443
			4 2017/38613	€120.000	€244.088		
			5 2017/38614	€196.734	€254.430	€3.266	€3.267
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)  Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)  Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee  Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10
			1 2017/21382	€63.569	€63.569		Nee
			2 2017/38602	€177.000	€228.062		Ja
			3 2017/38603	€78.759	€78.759		Nee
			4 2017/38613	€120.000	€244.088		Ja
			5 2017/38614	€200.000	€257.697		Ja